

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ - ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ,
ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ - ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (ISIS) ΣΤΟ
ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ»**

ΤΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΟΥΝΤΖΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ιανουάριος 2017

Στον Μάξιμο

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Γενικά	1
Περιγραμμά Μελέτης.....	5
Προϋποθέσεις και Παραδοχές	7
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ISIS	8
Κεφάλαιο 1: Γέννηση - Εξέλιξη - Μορφοποίηση.....	8
1.1. Εισαγωγή.....	8
1.2. Από την αλ-Κάϊντα στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ, 2003-2006.....	8
1.3. Από το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ (ISI), στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), 2006-2012	12
1.4. 2012 έως σήμερα	17
Κεφάλαιο 2. Ανακαλύπτοντας το ISIS.....	23
2.1. Ηγεσία	26
2.2. Δομή Οργάνωσης	26
2.3. Θρησκευτική-Ιδεολογική Ταυτότητα	28
2.4. Όραμα και Πολιτική Στόχευση	30
2.5. Ο «Επαναστατισμός» του Martin Wight και το ISIS.....	35
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ	38
Κεφάλαιο 3. Έννοιες - Τύποι Πολέμου και Στρατηγική.....	38
3.1. Επίπεδα Πολέμου	38
3.3. Επαναστατικός (παρατεταμένος) Πόλεμος	40
3.3.1. Ανταρτοπόλεμος (guerrilla warfare)	43
3.3.2. Τρομοκρατία	45
3.4. Πόλεμος φθοράς και ελιγμού.....	45
3.5. Υβριδικός Πόλεμος	46
3.6. Στρατηγική	47
3.6.1. Γενικά.....	47
3.6.2. Ανάλυση Ορισμών και Ερμηνευτική Θέση.....	49
3.6.3. Υψηλή Στρατηγική.....	59
3.6.4. Στρατιωτική Στρατηγική (ή «θεωρία νίκης»)	63

3.6.4.1. Ερμηνευτική Θέση για τη Στρατιωτική Στρατηγική	64
3.6.4.2. Κύριες Στρατιωτικές Στρατηγικές.....	66
3.6.4.2.1 Στρατηγική της εξολόθρευσης (extermination).	66
3.6.4.2.2 Στρατηγική της εξουθένωσης (exhaustion)	68
3.6.4.2.3 Στρατηγική της εκμηδένισης (annihilation)	70
3.6.4.2.4 Στρατηγικές της αποτροπής (deterrence) και του πειθαναγκασμού (compellence).....	72
3.6.4.2.5 Στρατηγικές άμεσης και έμμεσης προσέγγισης (direct and indirect)	75
3.6.4.3. Συνδυασμός και Σύνδεση Στρατιωτικών Στρατηγικών.....	79
3.6.4.4. Τύποι Πολέμου και οι Στρατιωτικές Στρατηγικές τους.....	80
3.7. «Κέντρο Βάρους»	83
ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ISIS ΣΤΟ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ	87
Κεφάλαιο 4. Γενικά	87
4.1. ISIS και Υψηλή Στρατηγική	88
4.2. ISIS και Στρατιωτική Στρατηγική	94
4.2.1 Στρατιωτικοί Στρατηγικοί Σκοποί	95
4.2.2 Μέθοδος - Τρόπος Ενέργειας (Στρατήγημα)	101
4.2.2.1 Έρημος και «Τόξα Ελιγμού»	102
4.2.2.2 Αστικές Περιοχές «Διείσδυση - Εκκαθάριση - Εδραίωση» ..	102
4.2.2.3 Οι «Ζώνες».....	103
4.2.2.4 Το ISIS σε Άμυνα.....	105
4.3 Οπλικά Μέσα	106
ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ)	107
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	113

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

«Δεν καταλαβαίνουμε το κίνημα, και μέχρι να το κάνουμε, δεν πρόκειται να το νικήσουμε. Δεν μπορούμε να νικήσουμε την ιδέα¹ δεν την έχουμε καταλάβει καν».²

Τα παραπάνω λόγια ανήκουν στον Στρατηγό Michael K. Nagata, Διοικητή των Αμερικάνικων Δυνάμεων Ειδικών Επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή, αναφερόμενος στο Ισλαμικό Κράτος, όπως έχουν καταχωρηθεί στα εμπιστευτικά πρακτικά μιας τηλεφωνικής διάσκεψης που είχε με εμπειρογνώμονες και ειδικούς στο Αμερικανικό Πεντάγωνο τον Οκτώβριο του 2014.³

Μετά την πτώση της δεύτερης μεγαλύτερης πόλης του Ιράκ, της Μοσούλης στις 10 Ιουνίου 2014 κι έχοντας μεσολαβήσει δύομιση χρόνια περίπου από τότε, εξακολουθεί να υπάρχει μια διχογνωμία με το αυτοαποκαλούμενο *Ισλαμικό Κράτος* (Islamic State, IS) ή *Ισλαμικό Κράτος στο Ιράκ και στη Συρία* (ISIS) -όπως έχει επικρατήσει να αναφέρεται στην παγκόσμια δημόσια σφαίρα-, σχετικά με τη φύση του, τη στρατηγική και τους στόχους του. Είναι μια τρομοκρατική ομάδα-οργάνωση, μια εξέγερση, μία επανάσταση, μία αντάρτικη ομάδα, ένας «τρομοκρατικός» στρατός, ένας συμβατικός στρατός, ένα κράτος «κέλυφος», ή κάποιο υβρίδιο αυτών;⁴

Ανεξάρτητα από το τι είδους οντότητα συνιστά το ISIS, αυτό δεν επηρεάζει ή διαφοροποιεί το μέγεθος της απειλής που συνιστά η ύπαρξη και η δράση του. Το ISIS από την εμφάνισή του ως μία απειλή σε τοπική περιοχή, στη μετέπειτα βαθμιαία εξελικτική του πορεία μεταμορφώθηκε σε έναν πραγματικό εχθρό σε

¹ Η χρήση της λέξης «ιδέα» εκλαμβάνεται ως απόδοση του νοήματος ότι, δεν έχει προσδιοριστεί και συγκεκριμενοποιηθεί το Ισλαμικό Κράτος, τόσο ως οντότητα, όσο και ως προς την πολιτική του στόχευση και τους στρατιωτικούς αντικειμενικούς του σκοπούς.

² Eric Schmitt, 'In Battle to Defang ISIS, U.S. Targets Its Psychology', The New York Times, 28 Δεκέμβριος 2014, <http://www.nytimes.com/2014/12/29/us/politics/in-battle-to-defang-isis-us-targets-its-psychology-.html>

³ ό.π.

⁴ Craig Whiteside, 'New Masters of Revolutionary Warfare: The Islamic State Movement (2002-2016)', *Perspectives on Terrorism*; Vol 10 No 4, 10 Αύγουστος 2016, σελ. 1.

γεινιάζοντα περιφερειακά συστήματα. Πρωτίστως σε αυτό της Μέσης Ανατολής και δευτερευόντως σε αυτά της Κεντρικής Ασίας, Υπερκαυκασίας και Βορείου Αφρικής.⁵ Πιο συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 2013-2014, υπήρξε μία ταχύτατη κατάκτηση εδαφών στο Ιράκ και στη Συρία, των οποίων έχει καταφέρει να τα διατηρήσει μέχρι και σήμερα (Νοέμβριος 2016) σε μεγάλο βαθμό, παρά τη διεθνή αντεπίθεση που δέχεται εδώ και δύο χρόνια περίπου, τόσο από τον συνασπισμό δυνάμεων υπό την αιγίδα των ΗΠΑ, όσο και από τη Ρωσία. Ειδικότερα, παραμένει σε θέσεις «κλειδιά» σε ολόκληρο το Ιράκ, και επιπρόσθετα έχει επεκτείνει την κυριαρχία του στη γειτονική Συρία.⁶ Η παρουσία του κυρίως εντοπίζεται στο βόρειο και δυτικό Ιράκ, καθώς επίσης στην κεντρική και ανατολική Συρία. Σύμφωνα με Αμερικανούς αξιωματούχους έχει απολέσει περίπου το 45% των κατακτημένων εδαφών στη Συρία και το 20% στο Ιράκ από αυτά που κατείχε τον Αύγουστο του 2014.⁷ Ωστόσο καταφέρνει σε κάθε απώλεια εδάφους να επιχειρεί και να καταλαμβάνει άλλες γεινιάζουσες περιοχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη αντεπίθεση των μαχητών του ISIS στο Κιρκούκ (Ιράκ) στις 21 Οκτωβρίου 2016, ως απάντηση της επίθεσης των Ιρακινών και Κουρδικών δυνάμεων ασφαλείας για κατάληψη της Μοσούλης⁸ στις 17 του ίδιου μήνα.

Το ISIS συνεχίζει να είναι ισχυρό, παρά τις εδαφικές απώλειες και τα πλήγματα που έχει υποστεί. Αυτό το οφείλει κυρίως στην οργανωτική του δομή, στην αλληλοεξαρτώμενη και ισχυρή σύζευξη της θρησκευτικής και πολιτικής ιδεολογίας του, στη στρατηγική του που εκπορεύεται από αυτές, καθώς επίσης και στην *«νομιμοποίηση που εξακολουθεί να απολαμβάνει από τους πνευματικούς ηγέτες του σουνιτικού Ισλάμ»*⁹, τους σαλαφιστές¹⁰ Μουσουλμάνους και όχι μόνο.

⁵ Ανδρέας Ανδριανόπουλος, «Το Πρόβλημα Με Το Ισλάμ», Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 1 March 2016, <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70718/andreas-andrianopoylos/to-problima-me-to-islam>.

⁶ FT Interactive Graphics, «Isis control in Iraq and Syria: the battles mapped», Financial Times, <http://ig.ft.com/sites/2014/isis-map/>.

⁷ Sarah Almkhtar Wallace Tim και Derek Watkins, «ISIS Has Lost Many of the Key Places It Once Controlled», The New York Times, 18 Ιούνιος 2016, <http://www.nytimes.com/interactive/2016/06/18/world/middleeast/isis-control-places-cities.html>.

⁸ «The Campaign for Mosul: ISIS Counterattacks in Kirkuk, October 21, 2016», Institute for the Study of War, 21 Οκτώβριος 2016, <http://understandingwar.org/background/campaign-mosul-isis-counterattacks-kirkuk-october-21-2016>.

⁹ Βασίλειος Κοψαχείλης, «Πιθανολογώντας Το Τέλος Του Ισλαμικού Κράτους!», Liberal, 13 April 2016, <http://www.liberal.gr/arthro/41964/amyna--diplomatia/2016/pithanologontas-to-telos-tou-islamiku-kratous.html>.

Παρότι σε θεωρητικό επίπεδο πολλές επιλογές θα μπορούσαν να υιοθετηθούν σε μία προσπάθεια περιορισμού της ισχύος του, του γεωγραφικού χώρου που κατέχει, της επιρροής που ασκεί σε μεγάλη μερίδα του σουνιτικού μουσουλμανικού πληθυσμού ή ακόμα και της πλήρους εξάλειψής του, αυτό μέχρι σήμερα έχει αποδειχθεί αναποτελεσματικό, είτε διότι οι ισχυροί δρώντες του διεθνούς συστήματος δεν έχουν αναγνώσει σωστά το αφήγημα του ISIS, είτε επειδή για άλλα δικά τους συμφέροντα δεν επιδεικνύουν την απαιτούμενη βούληση για ανάληψη δράσης, είτε τέλος διότι αδυνατούν να το πράξουν αντικειμενικά. Ανεξάρτητα όμως από το τι πραγματικά ισχύει από τα παραπάνω, είναι γεγονός ότι το ISIS είναι μία οντότητα με καινοφανή χαρακτηριστικά σε όλα τα επίπεδα πολέμου και στρατιωτικής δράσης, και όχι μόνο. Ταυτόχρονα, πέτυχε να συνδέσει την θεολογία του με τα πολιτικής υφής παράπονα των σουνιτικών πληθυσμών της περιοχής. Γεννήθηκε, αναδύθηκε και δομήθηκε στο Ιράκ, σε μία περίοδο που κυριαρχούσαν σιϊτικές κυβερνητικές δυνάμεις και παραστρατιωτικές ομάδες. Το ISIS, σε αντιδιαστολή με την αλ Κάιντα, υποσχέθηκε και σταδιακά επιδιώκει το σχηματισμό του «αληθινού Ισλάμ», με τελικό σκοπό *«την αταλάντευτη δέσμευσή του στην ίδρυση ενός θεολογικά αυθεντικού κράτους και όχι ενός σύγχρονου πολιτικού κράτους»*.¹¹ Η παντελής απουσία ενστερνισμού της Δυτικής πολιτικής κουλτούρας από την οργάνωσή του, είναι αυτή που της έχει προσδώσει μια διαφορετική οντολογική υφή και θελκτικότητα, τόσο σε πληθυσμούς της

¹⁰ Από τη λέξη «σαλάφ» που σημαίνει προκάτοχος, πρόγονος. Οι Σαλαφιστές δεν αποτελούν σχολή σκέψης του Ισλάμ. Είναι ένα αναγεννησιακό ρεύμα που πιστεύει ότι ο μουσουλμάνος πρέπει να πορεύεται ακριβώς όπως γράφεται στο Κοράνι και στην παράδοση των αφηγήσεων-δηλώσεων (Χαντίθ) του προφήτη Μωάμεθ. Οι Σαλαφιστές ορίζουν το Ισλάμ ως οτιδήποτε επιτράπηκε ρητά από τον Μωάμεθ και έγινε δεκτό από τις τρεις πρώτες γενιές Σουνιτών οπαδών (μέχρι τον ένατο αιώνα). Η άποψη αυτή στηρίζεται σε μία hadih (χαντίθ), μια δήλωση του Μωάμεθ, στην οποία φέρεται να είπε ότι «το καλύτερο της κοινότητάς μου είναι η γενιά μου, στην συνέχεια, όσοι τους ακολουθούν, μετά αυτοί που τους ακολουθούν». Κατ' επέκταση, οτιδήποτε εμφανίστηκε μετά από αυτούς και οτιδήποτε δεν ανεχόταν ρητά ο Μωάμεθ, θεωρείται αντι-ισλαμικό. Οι κοσμικές πολιτικές ιδεολογίες, τα έθνη-κράτη, τα πολιτικά κόμματα, είναι μη-ισλαμικά. Για πιο ενδελεχή μελέτη βλ. «Σαλαφισμός», Βικιπαίδεια, 6 January 2016, <https://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%A3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82&oldid=5624713> ; Jacob Olidort, «Τι Είναι ο Σαλαφισμός;», Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 27 November 2015, <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70599/jacob-olidort/ti-einai-o-salafismos> ; Febe Armanios, “The Islamic Traditions of Wahhabism and Salafiyya” (Congressional Information Service, Library of Congress, 2003), <http://fas.org/irp/crs/RS21695.pdf>. ebe Armanios, “The Islamic Traditions of Wahhabism and Salafiyya” (Congressional Information Service, Library of Congress, 2003), <http://fas.org/irp/crs/RS21695.pdf>; Jacob Olidort, «Τι Είναι ο Σαλαφισμός;», Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 27 November 2015, <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70599/jacob-olidort/ti-einai-o-salafismos>.

¹¹ Olidort, «Τι Είναι ο Σαλαφισμός;»;

περιοχής, όσο και σε μερίδα πολιτών Δυτικών και άλλων χωρών. Η θρησκευτικο-ιδεολογική του ταυτότητα, από την οποία εκπορεύεται και το πολιτικό του όραμα, είναι ξένη και συνάμα δυναμικά αντιπαρατιθέμενη με τον υπόλοιπο κόσμο, που κανένα μέτρο ρητορικής και συνδιαλλακτικής αντιμετώπισης του ISIS δεν μπορούσε να είναι επιτυχές χωρίς φυσική παρέμβαση.¹²

Η παρουσία του ISIS ως κύριου αναθεωρητικού δρώντα στο πεδίο της σύγκρουσης, τον καθιστά πρωταγωνιστή που χρήζει ιδιαίτερης εξέτασης και ανάλυσής του σε όλα τα επίπεδα: ιδεολογική-θρησκευτική ταυτότητα, πολιτικός στόχος-όραμα, ηγεσία, οργάνωση και ιδιαίτερα της εφαρμοσμένης στρατιωτικής στρατηγικής του προς επίτευξη των τελικών επιδιώξεων και στοχεύσεων του. Οι εθνοκρατικές οντότητες του διαπνεόμενου φιλελεύθερου αστικού δημοκρατικού κράτους Δυτικού τύπου και συγκεκριμένα οι πολιτικές ηγεσίες του οφείλουν να αντιμετωπίσουν τη νέα οντότητα του ISIS. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπάρξει μία ολιστική προσέγγιση, ενώ αντίστοιχα οι στρατιωτικές ηγεσίες είναι «υποχρεωμένες» να αναγνώσουν το ISIS στα επίπεδα της υψηλής και πολύ περισσότερο της στρατιωτικής στρατηγικής. Η οικοδόμηση μία συνολικής συνεκτικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του ISIS, θα πρέπει να βασίζεται στην λεπτομερή εξέταση πολλών στοιχείων που συνθέτουν την στρατηγική του, όπως ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τους συντελεστές¹³ ισχύος και τα παραγόμενα φορτία¹⁴ ισχύος αυτών. Ειδικότερα στον στρατιωτικό στρατηγικό σχεδιασμό, η επικέντρωση θα πρέπει να είναι οι στρατηγικές πηγές ισχύος, που μέρος τους συνιστούν το ή τα «κέντρα βάρους» (center of gravity) του μορφώματος του ISIS.

¹² ό.π

¹³ Σύμφωνα με τον Morgenthau, στο βιβλίο του Hans Morgenthau, *Politics Among Nations. The struggle for Power and Peace*, 1st έκδ. (New York: Alfred a. Knopf INC., 1948), σελ. 80-105., στο ζήτημα της εθνικής ισχύος, εννέα είναι οι συντελεστές, σταθεροί και μεταβλητοί, που καθορίζουν την εθνική ισχύ: Γεωγραφία, Εθνικοί Πόροι (Πόροι για τροφή του πληθυσμού και Πρώτες Ύλες για τη βιομηχανία και τον πόλεμο), Βιομηχανική Παραγωγή, Στρατιωτική Ετοιμότητα (τεχνολογικές καινοτομίες, ηγεσία, ποιότητα και ποσότητα των ΕΔ), Πληθυσμός, Εθνικός Χαρακτήρας, Εθνικό Ηθικό, Ποιότητα Διπλωματίας, Ποιότητα Διακυβέρνησης.

¹⁴ Η διαφορά μεταξύ «συντελεστή» και «φορτίου» ισχύος γίνεται κατανοητή, θεωρώντας τον πρώτο όρο ως αυθύπαρκτο και το δεύτερο ως το προκύπτον αποτέλεσμα από την αξιοποίηση του πρώτου. Για παράδειγμα, η ισχύς αποτιμημένη σε πόρους (συντελεστής) δεν είναι ίδια με το να αποτιμηθεί σε ικανότητα παραγωγής του επιθυμητού αποτελέσματος. Για πιο ενδελεχή μελέτη, βλ. στο Νικόλαος Σαχίνογλου, «Η Ισχύς ως αντίδοτο για την αντιμετώπιση του συστημικού φόβου: θεωρητική προσέγγιση υπό το πρίσμα της θεωρίας του Πολιτικού Ρεαλισμού». (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2015), <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/18748>.

Σκοπός στην παρούσα μελέτη, είναι η προσπάθεια αποτύπωσης της στρατιωτικής στρατηγικής (ΣΣ) του ISIS στο Ιράκ και στη Συρία. Ικρίωμα στην εν λόγω προσπάθεια θα είναι η ανίχνευση και η καταγραφή το τι σημαίνει ISIS, από τι συνίσταται, τι κομίζει, σε τι πιστεύει, τι πραγματικά θέλει να πετύχει, ακόμα και πως σχεδιάζει σε επιχειρησιακό επίπεδο και πως μάχεται σε αυτό του τακτικού. Εκτίμηση του γράφοντα είναι ότι, η αποτύπωση αυτή είναι απαραίτητο να προηγηθεί οποιασδήποτε άλλης εμβάθυνσης στο κύριο ζητούμενο της ΣΣ, διαφορετικά η ΣΣ -και οποιαδήποτε άλλη στρατηγική-, στερείται νοήματος ύπαρξης και συζήτησης. Όπως θα δούμε αναλυτικότερα σε επόμενο κεφάλαιο, η στρατηγική σε όλες τις μορφές και τα επίπεδά της, ουσιαστικά εκφράζει το «πως» ο κάθε δρών θα επιτύχει «αυτό» που θέλει-οραματίζεται με τα μέσα που διαθέτει. Έτσι, ο εντοπισμός, η αποκάλυψη και η γνώση των παραπάνω, καθορίζουν το σχεδιασμό της ΣΣ και ταυτόχρονα μας επιτρέπουν στην καλύτερη κατανόησή της.

Περίγραμμα Μελέτης

Αποσκοπώντας να ακολουθήσουμε, τόσο τη χρονολογική όσο και τη θεματολογική μας πορεία μέχρι τη συνάντησή μας με το κύριο θέμα της μελέτης μας, θα πρέπει πρώτα από όλα να «συστηθούμε» με το ISIS. Έτσι λοιπόν, στο πρώτο μέρος του εν λόγω πονήματος, αποσκοπείται η ιστορική ιχνηλάτηση του ISIS. Στο πρώτο κεφάλαιο, θα αναζητηθεί η γέννησή του, η εξελικτική του σχηματοποίηση μέχρι την αποκρυστάλλωσή του στη σημερινή του μορφή. Σταδιοδείκτης για τα υποκεφάλαια της ιστορικής μας ανασκόπησης, θα αποτελέσει ο Ιούνιος 2014 για δύο και μοναδικούς λόγους: η κατάληψη της Μοσούλης, της δεύτερης μεγαλύτερης πόλης του Ιράκ και για ακόμα σπουδαιότερο λόγο, η σημειολογική ανακήρυξη του «Ισλαμικού Χαλιφάτου» από τον ηγέτη της οργάνωσης του ISIS. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα τολμήσουμε να «γνωριστούμε» καλύτερα με το ISIS, αλλά και να προσδιορίσουμε το τι είδους οντότητα συνιστά. Τα πεδία εξέτασής μας θα περιστραφούν γύρω από την ηγεσία του, τη δομή οργάνωσης και τη θρησκευτική-ιδεολογική του ταυτότητα. Επιπρόσθετα θα αναζητηθούν ομοιότητες και επιρροές από ιδεολογίες, αν το ίδιο κομίζει ιδεολογία, και τέλος «αν» και «που», μπορεί να κατηγοριοποιηθεί το «αποκαλυπτικό»¹⁵ όραμα του ISIS ως πολιτικού ρεύματος σκέψης. Για την εν λόγω ανάλυσή μας, θα

¹⁵ Με τη θεολογική έννοια της Αποκάλυψης και του εσχατολογικού χρόνου.

εργαλειοποιηθεί η Διεθνής Θεωρία του Martin Wight. Στο τελευταίο υποκεφάλαιο θα επιδιωχθεί να αναδυθεί τυχόν ταύτιση ή μη, του απώτερου σκοπού του ISIS με πολιτική στόχευση.

Ακολούθως, στο δεύτερο μέρος ανιχνεύονται, με βάση τη βιβλιογραφία, βασικές έννοιες που αφορούν στο θέμα που πραγματευόμαστε. Ο λόγος είναι διπλός. Αρχικά, κρίνεται απαραίτητο να προσεγγίσουμε εννοιολογικά και να αποδώσουμε τους ορισμούς των, ευελπιστώντας να οικοδομηθεί το γνωσιακό υπόβαθρο στο οποίο θα στηριχθεί η ακολουθητέα ανάλυσή μας. Από την άλλη, αποσκοπεί στην αποφυγή σύγχυσης ή παρανόησής τους μεταξύ του γράφοντα και του αναγνώστη, στη δυνητική περίπτωση της διαφορετικής ερμηνευτικής απόδοσης. Η διευκρίνιση αυτή, σε βαθμό εμμονής, οφείλεται στο ότι, όπως θα αποκαλυφθεί στην πορεία, για κάθε έννοια έχει αποδοθεί κατά καιρούς από αναλυτές και φορείς, περισσότεροι του ενός ορισμού. Σε αρκετές των περιπτώσεων παρατηρούνται δυσδιάκριτα όρια μεταξύ τους, σε σημείο αλληλοσυμπλήρωσης, ενώ σε άλλες αναδεικνύονται δευτερογενείς ορισμοί. Σε αυτό βασίζεται η μονοσήμαντη πρόθεση, οι ορισμοί στο παρόν πόνημα να αποτελέσουν το μοναδικό οδοδείκτη για τον γράφοντα.

Το τρίτο μέρος θα αποτελέσει τον πυρήνα της ανά χείρας μελέτης, καθώς επικεντρώνεται στο βασικό ζητούμενο του θέματος. Θα εξεταστεί δηλαδή η στρατιωτική στρατηγική που εφαρμόζει το ISIS στο Ιράκ και στη Συρία. Ειδικότερα η χρονική περίοδος στην οποία θα ενασχληθούμε, αφορά στην τελευταία τριετία (2013-2016), χωρίς αυτό να είναι περιοριστικό, στην περίπτωση που η αναφορά μας και σε άλλες χρονικές περιόδους κριθεί αναγκαία. Πριν όμως εισέλθουμε στην στρατιωτική στρατηγική του, θα αναλύσουμε σε μικρότερη έκταση και αυτή της υψηλής. Η ενασχόλησή μας με την υψηλή στρατηγική του ISIS, δεν πρόκειται να επεκταθεί σε μία λεπτομερή ανάλυσή της, αφού άλλωστε δεν είναι και το κύριο ζητούμενο. Η στρατιωτική στρατηγική, όπως θα συναντήσουμε σε σχετικό κεφάλαιο, είναι υποσύνολο της υψηλής και η αναφορά μας στη δεύτερη κρίνεται απαραίτητη, διότι αφενός θα μας επιτρέψει να αντιληφθούμε καλύτερα τις επιδιώξεις του ISIS, αφετέρου θα αποτελέσει τη γέφυρα μετάβασης και ανάλυσης των στρατιωτικών σκοπών στη στρατιωτική στρατηγική. Επιπρόσθετα, ως μέρος της ανάλυσης, θα κατατεθούν οι μέθοδοι και τρόποι ενέργειας της στρατιωτικής

δράσης του, τα οποία αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τον προσδιορισμό της στρατιωτικής του στρατηγικής.

Στο τελευταίο μέρος, θα εξαχθούν τα συμπεράσματά μας. Συγκεκριμένα, μέσω μίας απλής μεθοδολογίας και της προηγηθείσας ανάλυσης, θα επιδιωχθεί να αναδείξουμε ποιά ή ποιές είναι οι στρατιωτικές στρατηγικές που εφαρμόζει το ISIS στο Ιράκ και στη Συρία.

Προϋποθέσεις και Παραδοχές

Η παρούσα μελέτη θα βασισθεί σε έρευνες και αναλύσεις που έχουν προηγηθεί και εντοπίστηκαν σε βιβλία, επιστημονικά άρθρα, και ηλεκτρονικές πηγές στο διαδίκτυο. Όσο αφορά στα παρατιθέμενα στοιχεία, αυτά προσβάσθηκαν μέχρι και τον Ιανουάριο 2017.

Στο κείμενο, εκτός από το ακρωνύμιο «ISIS», έχει επιλεγθεί να αποτυπώνονται με τις λέξεις «οντότητα» ή «οργάνωση», λόγω της έλλειψης μίας ολοκληρωμένης και αποδεκτής απόδοσης ταυτότητας.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ISIS

Κεφάλαιο 1: Γέννηση - Εξέλιξη - Μορφοποίηση

1.1. Εισαγωγή

Από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Β' ΠΠ) και μετά, καμία ένοπλη ομάδα δεν έχει καταφέρει να κατέχει μία τόσο εκτενή έκταση υπό όρους εδαφικής επικράτειας. Μάλιστα συνδυάζεται και ως η πρώτη προσπάθεια ένοπλης οργάνωσης μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (Α' ΠΠ) για επανασχεδιασμό του χάρτη της ΜΑ, όπως αυτός είχε χαραχθεί με τη συμφωνία Sykes-Picot¹⁶. Το ISIS, «μέσα στη δίνη του εμφυλίου πολέμου μετά την Αραβική Άνοιξη»¹⁷ μπορεί να εξηγήσει σε πρώτο επίπεδο ανάγνωσης τον επιπολασμό του ως άλλη μία ισλαμιστική τρομοκρατική ομάδα ανάμεσα σε αρκετές άλλες. Ωστόσο η εκτίμησή μας είναι ότι μία τέτοια θέση δεν μπορεί να σταθεί ως η μοναδική εξήγηση για την ανάδειξη του ISIS. Αρκεί και μόνο να παρακολουθήσουμε χρονικά τα γεγονότα που συνδέονται με το ISIS, για να διαπιστώσουμε ότι ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία, απλά ήταν το εφαλτήριο ενίσχυσής και ανάδειξής του στο προσκήνιο της σύγκρουσης στην περιοχή του Ιράκ και της Συρίας, και όχι μόνο. Όπως θα δούμε παρακάτω το αυτοαποκαλούμενο ΙΚ, στην ουσία, είναι η τελευταία μεταμόρφωση μίας οργάνωσης η οποία δρα στην περιοχή για περισσότερο από μία δεκαετία.¹⁸ Οι ρίζες του δημιουργούνται με την επέμβαση των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003.

1.2. Από την αλ-Κάϊντα στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ, 2003-2006

Το 2003 οι ΗΠΑ επεμβαίνουν στο Ιράκ στο πλαίσιο ενός προληπτικού πολέμου, επικαλούμενες ότι το δικτατορικό καθεστώς το Σαντάμ Χουσεϊν (Saddam Hussein) διαθέτει πυρηνικά όπλα, συνιστώντας έτσι μία παγκόσμια απειλή για την

¹⁶ Μυστική συμφωνία μεταξύ της Βρετανίας και της Γαλλίας, με την έγκριση και τη συνεργασία της Ρωσίας, που όριζε τις σφαίρες επιρροής τους στη Μέση Ανατολή σε περίπτωση ήττας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ ΠΠ. Στη Βρετανία παραχωρούνταν η λωρίδα μεταξύ της θάλασσας και του Ιορδάνη, η Ιορδανία, το Ιράκ και μια μικρή περιοχή ανάμεσα στη Χάιφα και την Άκρα. Η Γαλλία θα ήλεγχε τη νοτιοανατολική Τουρκία, το βόρειο Ιράκ, τη Συρία και τον Λίβανο. Η Ρωσία θα έπαιρνε την Κωνσταντινούπολη, τα τουρκικά στενά και τα οθωμανικά αρμενικά βιλαέτια.

¹⁷ Napoleoni, «Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας» σελ.53.

¹⁸ Roman Quivoij, "The-Islamic-State.pdf", Policy, Rajaratnam School of International Studies (Singapore: Nanyang Technological University, 26 June 2015), https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2015/07/PR150729_The-Islamic-State.pdf.

ασφάλεια. Απώτερος γενικός σκοπός, χωρίς να επεκταθούμε στους ειδικότερους, ήταν μέσω εγκαθίδρυσης μετριοπαθών, δημοκρατικών και φιλο-αμερικανικών κυβερνήσεων να εξυπηρετήσουν τα γεωπολιτικά συμφέροντα τους στην περιοχή. Η κατάληξη της επέμβασης είναι ευρέως γνωστή. Γνωστό επίσης είναι ότι, αυτή εκλήφθηκε από μεγάλη μερίδα του μουσουλμανικού πληθυσμού και ιδιαίτερα από τους σαλαφιστές τζιχαντιστές¹⁹ ως ευθεία πράξη παρέμβασης στο εσωτερικό τους. Αυτό όμως που δεν είναι ευρέως γνωστό, αφορά στην ανάπτυξη του σχεδίου «Μογκαντίσου στον Τίγρη» (Mogadishu on the Tigris) ή «Σχέδιο 111» (Project 111) από το καθεστώς Χουσεϊν λίγο πριν την επέμβαση το 2003²⁰. Ήταν ένα σχέδιο το οποίο, διαβλέποντας την ήττα και την κατοχή του Ιράκ από τις ΗΠΑ, προέβλεπε τη σύσταση ενός επαναστατικού στρατού προερχόμενο από τις τάξεις των ενόπλων δυνάμεων του και τη διεξαγωγή ένοπλου αγώνα εντός κατοικημένων περιοχών. Το αποτέλεσμα ήταν, από τη μία οι απώλειες του αμερικανικού στρατού από το 2003 έως το 2011²¹ να φθάσουν τους 4.493 νεκρούς και τους 32.000 τραυματίες και από την άλλη, η μακρόχρονη παρουσία και εμπλοκή του «επαναστατικού» στρατού να δημιουργήσει μία έμπειρη, σκληραγωγημένη και αποτελεσματική πολυάριθμη ομάδα μαχητών, οι οποίοι κι θα αποτελούσαν στο μέλλον τον σκληρό πυρήνα των μαχητών του ISIS και όχι μόνο.

Την ίδια περίοδο ο ηγέτης της al-Qaeda (Αλ Κάϊντα), Osama bin Laden (Οσάμα Μπιν Λάντεν) σχεδίαζε και πίστευε σε μία νίκη εναντίον των ΗΠΑ εφαρμόζοντας μία παρόμοια στρατηγική με αυτή στο Αφγανιστάν που οδήγησε στην νίκη επί των τότε Σοβιετικών. Αποσκοπούσε και οραματιζόταν τη φυγή των ΗΠΑ από την περιοχή και την εγκαθίδρυση στο Ιράκ ενός Ισλαμικού Πριγκιπάτου -

¹⁹ Μία από τις τρεις «τάσεις» του ρεύματος του Σαλαφισμού. Οι άλλες δύο είναι: ο «ήρεμος» σαλαφισμός και ο «πολιτικός» σαλαφισμός. Στον πρώτο πρεσβεύουν τις αρχές του Σαλαφισμού και διακατέχονται από σκεπτικισμό για τη χρήση ή μη βίας και δεν εμπλέκονται σε πολιτικές δραστηριότητες. Στο δεύτερο στον οποίο ανήκει και η Μουσουλμανική Αδελφότητα, πιστεύουν στην ενότητα του Ισλάμ ως ένα συνολικό οδηγό για τη ζωή του πιστού και τάσσονται υπέρ της δημιουργίας ενός πραγματικού μουσουλμανικού κράτος μέσω της επιβολής της «Σαρία» (ισλαμικού νόμου) και την αυστηρή εφαρμογή του Κορανίου στην καθημερινή ζωή. Αποδέχονται εν μέρει τη βία και όσο αφορά στην επιδίωξη των σκοπών τους και την προστασία τους από τους εχθρούς του Ισλάμ («μικρή αμυντική τζιχάντ»). Για πιο ενδελεχή μελέτη στο Frederick Kagan, κ.ά., 'Al Qaeda and ISIS: Existential Threats to the U.S. and Europe', *Destroying ISIS and Al Qaeda* (Washington: Institute for the Study of War., 2016), <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/PLANEX%20Report%201%20-%20FINALFINALFINAL.pdf>.

²⁰ Malcolm Nance, «Defeating ISIS: Who They Are, How They Fight, What They Believe» (Delaware: Skyhorse Publishing, Inc., 2016) σελ.23.

²¹ ό.π. σελ.25

Εμιράτου εδραιωμένο στα δογματικά θρησκευτικά πιστεύω και την εισροή πιστών καθαρών (σαλάφ) μουσουλμάνων²². Παρατηρούμε δηλαδή ότι, η θέληση και η επιδίωξη για τη δημιουργία μίας πολιτικής οντότητας κυριαρχούσε στις προθέσεις του ηγέτη της αλ-Κάϊντα.

Το όραμα και οι στοχεύσεις του ISIS δεν αποτελούν παρθενογένεση. Μπορεί να εμπλουτίστηκε και να εξακτινώθηκε σε ευρύτερους επιδιωκόμενους σκοπούς, όμως η έμπνευση και ο οραματισμός για ένα ισλαμικό κράτος ήδη είχε τεθεί από τον μπιν Λάντεν. Ενισχυτικό στοιχείο του παραπάνω, είναι ότι η γέννηση του ISIS, προήλθε από μία ηγετική φυσιογνωμία που αρχικώς ήταν εκπαιδευόμενος στην AQ στο Αφγανιστάν και στα πρώτα χρόνια της δράσης του ήταν στενά συνδεδεμένος με τον ηγέτη της AQ. Αναφερόμαστε στον με το πραγματικό του όνομα, Ahmad Fadhil Nazzal al-Khalaylah²³, γνωστός ως Abu Musab al-Zarqawi (Αλ Ζαρκάουι).

Ο Αλ-Ζαρκάουι το 1999 ίδρυσε την τρομοκρατική οργάνωση Τζαμάτ αλ-Ταουχίντ ουάλ Τζιχάντ (Jama'at al-Tawhid wa-l-Jihad, JTWJ)²⁴ που μεταφράζεται ως *Μονοθεϊσμός και Τζιχάντ*, υπονοώντας ότι υπάρχει ένας Θεός που είναι τα πάντα και παντού και καθοδηγεί τη ζωή.²⁵ Η δράση της περιελάμβανε επιθέσεις αυτοκτονίας σε Σιΐτικά τζαμιά, σε χώρους που σύχναζαν πολίτες (ακόμα και Σουνίτες), σε κυβερνητικά γραφεία στο Ιράκ και σε στρατιωτικές μονάδες της πολυεθνικής δύναμης υπό την ηγεσία των ΗΠΑ στο Ιράκ. Στις 17 Οκτωβρίου 2004 η οργάνωσή του και η Α; κατέληξαν σε ένα είδος συμμαχίας («λευκός γάμος»)²⁶ μετά από οκτώ μήνες διαπραγματεύσεων. Ως αποτέλεσμα, ήταν η αλλαγή του ονόματος της οργάνωσής του, σε *Οργάνωση της Τζιχάντ στη Μεσοποταμία*

²² ό.π.

²³ Mary Anne Weaver, «The Short, Violent Life of Abu Musab Al-Zarqawi», The Atlantic, August 2006, <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2006/07/the-short-violent-life-of-abu-musab-al-zarqawi/304983/>.

²⁴ Aaron Zelin, «The War Between ISIS and Al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement», Research Notes, The Washington Institute, (June 2014), <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-war-between-isis-and-al-qaeda-for-supremacy-of-the-global-jihadist>.

²⁵ Napoleoni, «Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας». σελ. 12.

²⁶ Pool Jeffrey, «ZARQAWI'S PLEDGE OF ALLEGIANCE TO AL-QAEDA: FROM MU'ASKER AL-BATTAR», The Jamestown Foundation, 30 September 2007, https://web.archive.org/web/20070930180847/http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=400&issue_id=3179&article_id=2369020.

(Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn), γνωστότερη ως al-Qaeda in Iraq, AQI (αλ-Καΐντα στο Ιράκ).²⁷

Νωρίτερα στις 4 Μαΐου 2004²⁸ είχε παρουσιασθεί ένα βίντεο στο διαδίκτυο μέσω ιστοσελίδας της αλ-Καΐντα που έδειχνε τον αποκεφαλισμό του αμερικανού πολίτη Nicholas Berg παρουσία πέντε ατόμων με καλυμμένα τα πρόσωπά τους. Η Central Intelligence Agency (CIA), είχε υποστηρίξει ότι ο εκτελεστής ήταν ο ίδιος ο Ζαρκάουι. Ωστόσο μία τέτοια βάρβαρη δολοφονία δεν ήταν η πρώτη φορά που μεταδιδόταν διεθνώς. Είχε προηγηθεί αυτή του δημοσιογράφου της Wall Street Journal Ντάνιελ Πέρλ το 2002 από την AQ και ειδικότερα από τον Χαλίμτ Σεΐχ Μοχάμεντ. Ήταν ο ίδιος που είχε οργανώσει το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στους δίδυμους πύργους στη Νέα Υόρκη.²⁹

Στο σημείο αυτό πρέπει να καταγραφεί η διαπίστωση ότι, οι γνωστές σε όλους μας μέσω του διαδικτύου βάνουσες δολοφονίες-εκτελέσεις του ISIS, δεν αποτελούν δική του «ανακάλυψη». Δεν μπορεί να διεκδικήσει τα σκήπτρα της επιστροφής σε τακτικές και μεθόδους της εποχής της προνεωτερικότητας. Απλά τις έχει υιοθετήσει σε υπέρμετρο βαθμό έντασης και συχνότητας, στο πλαίσιο άσκησης ψυχολογικής-τρομοκρατικής βίας για λόγους που θα αναλύσουμε σε επόμενη θεματική ενότητα.

Συνεχίζοντας την παρακολούθηση της εξελικτικής πορείας σχηματισμού του ISIS, φτάνουμε στο κομβικό σημείο όπου επέρχεται η διακοπή της σύζευξης μεταξύ της κεντρικής ηγεσίας της AQ και του βραχίονά της που ήταν η AQI. Βασικός παράγοντας στο «διαζύγιο» των δύο οργανώσεων, ήταν η ιδεολογική διαφορά γενεών που υπήρχε μεταξύ αυτών που πολέμησαν τη δεκαετία το '80 και το '90 στο Αφγανιστάν και αυτών της AQI που εκπαιδεύτηκαν και πολεμούν μέχρι και σήμερα στο Ιράκ και στη Συρία. Πεποίθηση του Ζαρκάουι ήταν ότι, επιβαλλόταν η κάθαρση της *ούμα* (παγκόσμια ισλαμική κοινότητα) από την αλλοτρίωση που είχε υποστεί στο διάβα των χρόνων. Η AQ μέσω του τότε υπαρχηγού και τωρινού αρχηγού της, εξέφραζε ότι, το πρόβλημα δεν είναι οι μουσουλμάνοι, αλλά ότι οι θεσμοί και τα ισλαμικά ιδρύματα που είχαν

²⁷ Quivooij, 'The-Islamic-State.pdf', σελ. 4.

²⁸ Napoleoni, «Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας» σελ. 63 και 68.

²⁹ ό.π. σελ. 63

«αποστατήσει» από τον ορθό δρόμο, θα έπρεπε να αλλάξουν. Απόρροια των παραπάνω, ήταν ο συνασπισμός εξεγερμένων ιρακινών με την AQI που κατέληξε στην ίδρυση της οργάνωσης Majlis Shura al-Mujahedin (MSM), τον Ιανουάριο 2006.

Στις 7 Ιουνίου 2006³⁰ ο Ζαρκάουι σκοτώνεται μετά από στοχευμένη για αυτόν αεροπορική επιδρομή ενώ διέμενε στο κρησφύγετό του, πενήντα οκτώ χιλιόμετρα Βόρεια της Βαγδάτης, έξω από την πόλη της Μπαγκκούμπα (Baqubah).³¹ Με το θάνατό του την ηγεσία αναλαμβάνει ο Αιγύπτιος Abu Ayyub al-Masri, γνωστός ως Abu Hamza al-Muhajir (αλ Μουζαχίρ).³² Στις 15 Οκτωβρίου 2006³³ το συμβούλιο της Σούρα (Shura) ανακοινώνει την ίδρυση του *Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ* (Islamic State in Iraq, ISI) απαρτιζόμενο από έξι κυβερνητικές επαρχίες³⁴ και στις 10 Νοεμβρίου του ίδιου έτους ο αλ Μουζαχίρ δηλώνει πίστη στο νεοδιορισθέντα αρχηγό-εμίρη του ISI, Hamid Dawud Mohamed Khalil al Zawi γνωστό ως Abu Hamza al Baghdadi.³⁵

1.3. Από το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ (ISI), στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), 2006-2012

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να τονίσουμε γιατί επιλέξαμε να υποδιαιρέσουμε την περίοδο αυτήν στην έως το 2006 εποχή και την περίοδο που ακολουθεί του 2006 έως τις μέρες μας. Ο λόγος αυτής της υποδιαίρεσης μιας φαινομενικά ενιαίας περιόδου είναι πως επιχειρησιακά, η περίοδος από τον Ιούνιο του 2006 έως τον Δεκέμβριο του 2011 χαρακτηρίζεται από μία έντονη ύφεση όσον αφορά τις δράσεις της οργάνωσης.

³⁰ John F. Burns, «Abu Musab Al-Zarqawi, Leader of Al Qaeda in Iraq, Is Killed in U.S. Airstrike», The New York Times, 8 June 2006, <http://www.nytimes.com/2006/06/08/world/middleeast/08cnd-iraq.html>.

³¹ «Abu Musab Al-Zarqawi», Wikipedia, 5 November 2016, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abu_Musab_al-Zarqawi&oldid=748013792.

³² 'BBC NEWS | Middle East | Al-Qaeda in Iraq names new head', ημερομηνία πρόσβασης 13 Νοέμβριος 2016, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5073092.stm.

³³ Zelin, «The War Between ISIS and Al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement» σελ. 3.

³⁴ «Islamic State of Iraq and the Levant», Wikipedia, 4 November 2016, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Islamic_State_of_Iraq_and_the_Levant&oldid=747781270.

³⁵ «The War Between ISIS and Al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement» σελ. 3

Στο διάστημα αυτό το ISI, επεδίωξε να αυξήσει την ισχύ και την παρουσία του στις κεντρικές και δυτικές περιοχές του Ιράκ αποβλέποντας να ιδρύσει ένα σουνιτικό χαλιφάτο.³⁶ Ο τρόπος δράσης της όμως και ιδίως το μοντέλο της άτυπης διακυβέρνησης στις περιοχές, απέβη άκαρπος. Η αιτία ήταν η μονοσήμαντη προσήλωσή του στην τήρηση της Σαρία και η αμείλικτη τιμωρία που επέβαλε στους κατοίκους ακόμα και όταν παρέκλιναν στοιχειωδώς στην εφαρμογή της. Οι κάτοικοι καθώς και οι σουνιτικές φυλές έπαψαν να τους παρέχουν την απαραίτητη εσωτερική «νομιμοποίηση». Παράλληλα στο διάστημα αυτό πολλά μέλη της οργάνωσης συνελήφθησαν ή σκοτώθηκαν από τις συνδυασμένες επιχειρήσεις των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας και των ΗΠΑ.³⁷ Τον Ιούνιο 2010 ο διοικητής των αμερικανικών δυνάμεων στο Ιράκ ανακοίνωσε ότι, σαράντα δύο ηγετικά στελέχη του ISI, συμπεριλαμβανομένου και του αρχηγού της οργάνωσης Abu Omar al-Baghdadi είχαν σκοτωθεί σε στοχευμένες επιχειρήσεις εναντίον τους.

Έχοντας να αντιμετωπίσει την αντίδραση της τοπικής κοινότητας που της παρέιχε ως τότε ηθική νομιμοποίηση, σε συνδυασμό και με την αυξημένη παρουσία των Αμερικανικών και Ιρακινών δυνάμεων στην περιοχή, η οργάνωση ακολούθησε πτωτική τροχιά έως το 2011, όταν και ξεκίνησε να μεγαλώνει ξανά μέσω της ανάμιξής της στον Συριακό Εμφύλιο Πόλεμο. Το 2013, άλλαξε, όπως ήδη αναφέραμε το όνομά της σε ISIS ώστε να συμπεριλάβει και την Συρία στο ακρωνύμιό της. Κατά τα έτη 2013 και 2014, ο ISI γρήγορα κατέλαβε εδάφη σε Συρία και Ιράκ. Σε συνδυασμό με την γοργή επέκτασή του, η οργάνωση έλαβε μεγάλη προσοχή παγκοσμίως λόγω των δημοσίων αποκεφαλισμών Δυτικών ομήρων και για την μεγάλη προσέλκυση αλλοδαπών μαχητών που ενστερνίζονταν διεθνώς το όραμά της.

Στις επιχειρήσεις εδάφους, ο ISIS έχει αντιμετωπίσει τις Συριακές κυβερνητικές δυνάμεις, ομάδες Σύριων επαναστατών, τις στρατιωτικές δυνάμεις

³⁶ Uzi Mahnaimi, «Al-Qaeda Planning Militant Islamic State within Iraq - Times Online», The Sundays Times, 24 May 2011, <https://web.archive.org/web/20110524071632/http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/iraq/article1782088.ece>.

³⁷ Bill Roggio, «Targeting Al Qaeda in Iraq's Network», Weekly Standard, 13:26, <http://www.weeklystandard.com/targeting-al-qaeda-in-iraqs-network/article/20709>.

του Ιράκ και το Κουρδικό pesh merga³⁸. Οι Αμερικανικές δυνάμεις, ξεκίνησαν τα χτυπήματα από αέρος το φθινόπωρο του 2014.

Ύστερα από τον θάνατο του Zarqawi, ανακοινώθηκε πως ο διάδοχός του θα είναι ο Abu Ayub al-Masri, ένας Αιγύπτιος βομβιστής που είχε εκπαιδευθεί στο Αφγανιστάν.³⁹ Παρά τις εκτιμήσεις αναλυτών πως ο θάνατος του Zarqawi θα «γονάτιζε» την οργάνωση, ο Masri αρχικά κατάφερε να διατηρήσει αρκετή από την δυναμική της οργάνωσης, ειδικά όσον αφορά στην εκτέλεση επιθέσεων που ενίσχυαν την βία της σχέτας.⁴⁰

Ωστόσο, πολλοί Ιρακινοί Σουνίτες συνέχιζαν να ασκούν κριτική στην οργάνωση για την αλλοδαπή ηγεσία της και τις δυνάμεις μάχης, για τις προσπάθειές της να επιβάλλει τη δική της ριζοσπαστική εκδοχή του Ισλάμ στους Ιρακινούς, και για την χρήση ακραίας βίας από μέρους της. Με στόχο να έρθει η οργάνωση περισσότερο κοντά στους Ιρακινούς, ο Μασρί έπεισε κάποιες άλλες ομάδες να συνενωθούν με την δική του κατά την ανακήρυξη του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ (ISI, αν και η ομάδα συνέχιζε να είναι γνωστή ως AQI).⁴¹ Ο Μασρί ανέθεσε σε έναν Ιρακινό, τον Abu Umar al-Baghdadi την αρχηγία του ISI. Η ανακήρυξη αυτή είχε ως σκοπό να δηλώσει την πρόθεση της οργάνωσης να ενοποιήσει τις δυνάμεις της ενάντια στις ΗΠΑ και τις συμμαχικές σε αυτήν δυνάμεις, να κερδίσει την προσοχή και τη στήριξη της παγκόσμιας κοινότητας τζιχαντιστών, και να προετοιμάσει τις κυβερνητικές δομές να αναλάβουν τον έλεγχο ύστερα από την απόσυρση των Αμερικανικών και συμμαχικών δυνάμεων από την χώρα.⁴²

³⁸ Pesh Merga: οι αυτόνομες στρατιωτικές δυνάμεις του Κουρδιστάν, για περισσότερα: <https://en.wikipedia.org/wiki/Peshmerga>

³⁹ 'Abu Hamza al-Muhajir, Zarqawi's Mysterious Successor (aka Abu Ayub al-Masri)', Council on Foreign Relations, <http://www.cfr.org/iraq/abu-hamza-al-muhajir-zarqawis-mysterious-successor-aka-abu-ayub-al-masri/p10894>.

⁴⁰ DeYoung, Karen, and Walter Pincus. "Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here." *Washington Post*. 18 Mar. 2007. Web. 29 Nov. 2014. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373_pf.html

⁴¹ DeYoung, Karen, and Walter Pincus. "Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here." *Washington Post*. 18 Mar. 2007. Web. 29 Nov. 2014. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373_pf.html

⁴² Joseph Felter και Brian Fishman, 'Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq', *Social Sciences* (West Point, New York: Combating Terrorism Center at West Point, 2008), σελ. 5.

Οι στόχοι αυτοί θεωρούνταν ως το πρώτο βήμα για τη δημιουργία ενός χαλιφάτου που θα ήλεγχε όλη την Μέση Ανατολή.⁴³ Αν και η αλλαγή του ονόματος και της ηγεσίας, στόχευαν σε μια απόπειρα ενός εκ νέου λανσαρίσματος της οργάνωσης διεθνώς, καθιστώντας την περισσότερο Ιρακινή (“Baghdadi” σημαίνει αυτός που κατάγεται από την Βαγδάτη), πολλές πηγές αμφισβήτησαν την ηγεσία του Baghdadi, και ισχυρίστηκαν πως ίσως αυτός να είναι απλώς ένα εργαλείο επίτευξης του παραπάνω στόχου, λειτουργώντας ως βιτρίνα, και όχι αυτός που πραγματικά κινεί τα νήματα.⁴⁴

Παρά την αλλαγή ονόματος και τον νέο Ιρακινό αρχηγό, η ξένη παρουσία στην ηγεσία και στα βασικά μέλη της οργάνωσης, συνέχιζε να αποξενώνει τους Ιρακινούς. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2007, με στόχο να κατευνάσει τις ανησυχίες των ντόπιων, ο Baghdadi εξέδωσε δημόσιο διάγγελμα που ξεκαθάριζε πως μόνο 200 ξένοι μαχητές αποτελούσαν μέλη της οργάνωσης, με τους υπόλοιπους να προέρχονται από το Ιράκ. Το νούμερο αμφισβητήθηκε και ενώ είναι γεγονός πως η πλειοψηφία των μελών της ήταν Ιρακινοί κατά τα έτη 2006-2007, οι συμμαχικές δυνάμεις είχαν καταγράψει τουλάχιστον 700 μέλη αλλοδαπής προέλευσης που είχαν μετάσχει, είτε στην ίδια την οργάνωση, είτε σε «αδελφές» οργανώσεις αυτής, στο διάστημα Αύγουστος 2006-Αύγουστος 2007 μόνο.⁴⁵

Ωστόσο, η τάση εισχώρησης ξένων μαχητών στην οργάνωση, είχε ήδη λάβει πτωτική πορεία, με ολοένα και λιγότερους να εισρέουν μήνα με τον μήνα σε σχέση με πριν. Παρά την πτωτική πορεία, είναι αδύνατον να καθοριστεί ένα ακριβές νούμερο, και σε κάθε περίπτωση, η ανακοίνωση που εξέδωσε ο Baghdadi δεν έπεισε τους Ιρακινούς.⁴⁶

⁴³ Pascale Combelles Siegel, ‘Islamic State of Iraq Commemorates its Two-Year Anniversary’, *Combating Terrorism Center at West Point*, 15 Οκτώβριος 2008, <https://www.ctc.usma.edu/posts/islamic-state-of-iraq-commemorates-its-two-year-anniversary>.

⁴⁴ MJ Kirdar, ‘Al Qaeda in Iraq’, Case Study, Homeland Security & Counterterrorism Program Transnational Threats Project (Washington: Center for Strategic & International Studies, 15 Ιούνιος 2011), https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/110614_Kirdar_AlQaedaIraq_Web.pdf.

⁴⁵ Zachary Laub, ‘The Islamic State’, *Council on Foreign Relations*, 10 Αύγουστος 2016, <http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811>.

⁴⁶ Brian Fishman κ.ά., ‘Bombers, Bank Accounts, & Bleedout. Al-Qa’ida’s Road In and Out of Iraq’, επιμ. Brian Fishman (Combating Terrorism Center, 22 Ιούλιος 2008), http://scholar.princeton.edu/sites/default/files/jns/files/sinjar_2_july_23.pdf.

Η τοπική αντίσταση προς την οργάνωση συνέβαλε στη δημιουργία του κινήματος «Anbar Awakening», ένα κίνημα Σουνιτών στην επαρχία Anbar που συνεργάστηκε με τις Αμερικανικές δυνάμεις της περιοχής ενάντια στην ανταρσία.⁴⁷

Το κίνημα αυτό έστρωσε ουσιαστικά τον δρόμο για την αυξημένη παρουσία των Αμερικανικών και Ιρακινών επιχειρήσεων ασφαλείας που τελικά εξαφάνισαν την ικανότητα της οργάνωσης μέχρι το τέλος του 2007. Ως αποτέλεσμα, η οργάνωση δεν μπορούσε να παράσχει πλέον «υπηρεσίες ασφάλειας» στους πολίτες, ούτε να επιβάλλει τις ακραίες εκφάνσεις του Ισλαμικού νόμου στις περιοχές όπου δρούσε, όπου και πάσχιζε να διατηρήσει εδάφη.⁴⁸

Μέχρι τις αρχές του 2008, οι δυνάμεις των συμμάχων και οι τοπικές αρχές είχαν σκοτώσει 2.400 μέλη της οργάνωσης και είχαν αιχμαλωτίσει άλλα 8.800.⁴⁹ Μέχρι την άνοιξη του 2009, οι ΗΠΑ χρηματοδοτούσε περί τους 100.000 Σουνίτες για να καταπολεμήσουν τοπικά την οργάνωση⁵⁰. Οι τοπικοί μαχητές διεξήγαγαν μια καμπάνια κατά της οργάνωσης, δολοφονώντας τα μέλη της και προειδοποιώντας άλλους να μην εμπλακούν με αυτήν⁵¹. Μέχρι τον Ιούνιο του 2010, η οργάνωση είχε χάσει την σταθερή της επικοινωνία με την κεντρική ηγεσία της Αλ Κάιντα και 36 από τους 42 Ιρακινούς ηγέτες της είχαν σκοτωθεί ή αιχμαλωτιστεί.⁵² Έως το 2011, οι δυνάμεις των συμμάχων συνέχιζαν να συντονίζουν τις προσπάθειές τους με τις τοπικές εθνικές κοινότητες, σκοτώνοντας την πλειοψηφία των ηγετών της οργάνωσης στο Ιράκ, αφήνοντάς την εντελώς αποδιοργανωμένη.⁵³

Και οι δύο κορυφαίοι της ηγεσίας, ο Masri και ο Baghdadi σκοτώθηκαν σε μια κοινή επιδρομή των Αμερικανικών – Ιρακινών δυνάμεων, στις 18 Απριλίου του 2010. Μετά και από αυτήν την επιδρομή, ο Abu Bakr al-Baghdadi (όχι ο

⁴⁷ Ahmed S Hashim, 'The Islamic State: From al- Qaeda Affiliate to Caliphate', *Middle East Policy* 21, τχ. 4 (2014): 69–83, doi:10.1111/mepo.12096.

⁴⁸ Joseph Felter και Brian Fishman, 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records' (New York West Point: Combating Terrorism Center, 19 Δεκέμβριος 2007), σελ. 5.

⁴⁹ Kirdar, 'Al Qaeda in Iraq'.

⁵⁰ στο ίδιο

⁵¹ στο ίδιο

⁵² Hashim, 'The Islamic State: From al- Qaeda Affiliate to Caliphate'.

⁵³ Jessica D Lewis, 'Al-QAedA in irAQ resurgent', *Middle East Security* (Washington: Institute for the Study of War., Σεπτέμβριος 2013).

αποθανών) ανέλαβε την ηγεσία μιας ιδιαίτερα αποδυναμωμένης οργάνωσης τόσο λόγω των συμμαχικών και τοπικών δυνάμεων που κέρδιζαν έδαφος αλλά και λόγω της δυσπιστίας των ντόπιων⁵⁴. Η οργάνωση συνέχιζε τη δραστηριότητά της προσπαθώντας να παραμείνει επίκαιρη μέχρι το 2011, όταν και οι συμμαχικές δυνάμεις αποσύρθηκαν.

1.4. 2012 έως σήμερα

Η δεύτερη περίοδος, από το 2012 έως σήμερα, χαρακτηρίζεται από την εδαφική επέκταση της οργάνωσης υπό την νέα ηγεσία του Baghdadi⁵⁵.

Πιο συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο του 2011 η αποχώρηση των στρατευμάτων των συμμάχων σηματοδότησε και το τέλος της φθίνουσας πορείας της οργάνωσης. Κατά το έτος 2012, η οργάνωση αντιμετώπιζε λιγότερη πίεση και έλεγχο, με τις επιθέσεις της να αυξάνονται σημαντικά.⁵⁶ Πιο συγκεκριμένα, το 2012 και 2013, ο Baghdadi ηγήθηκε δυο διακριτών εκστρατειών τρομοκρατίας στο Ιράκ. Η πρώτη, το 2012, ονομάστηκε “Breaking Walls” και στόχευε την κυβέρνηση Maliki με προτεραιότητά της την απελευθέρωση των μελών της από την φυλακή. Αντίστοιχα, το 2013, η εκστρατεία τρομοκρατίας ονομαζόταν “Soldier’s Harvest” και στόχευε στις δυνάμεις ασφαλείας του Ιράκ.⁵⁷

Οι τοπικές πολιτικές εντάσεις, σε συνδυασμό με την απουσία ξένων δυνάμεων ασφαλείας, επέτρεψαν την επιστροφή της οργάνωσης στα πράγματα. Τον Δεκέμβριο του 2012, οι Σουνίτες στο Ιράκ ξεκίνησαν να διαμαρτύρονται για τις Σηιτικές πολιτικές της κυβέρνησης Maliki στην επαρχία Anbar. Όταν οι δυνάμεις ασφαλείας του Ιράκ εισέβαλλαν στα στρατόπεδα διαμαρτυρίας, οι Σουνιτικές επιθέσεις κατά Σηιτών-στόχων, αυξήθηκαν. Ως τραγικό αποτέλεσμα της κόντρας αυτής, οι πολίτες που έχασαν την ζωή τους το 2013 ήταν οι διπλάσιοι από αυτούς του 2012. Όταν οι δυνάμεις ασφαλείας του Ιράκ επιχείρησαν να εκκενώσουν ένα στρατόπεδο διαμαρτυρίας στο Ramadi στα τέλη του 2013, μια τοπική εξέγερση

⁵⁴ “Al-Qa’ida in Iraq (AQI) - Terrorist Groups.” National Counterterrorism Center Calendar 2014. National Counterterrorism Center, n.d. Web. 23 June 2014. <http://www.nctc.gov/site/groups/aqi.html>

⁵⁵ Να σημειώσουμε ξανά, πως πρόκειται για τον Abu Bakr al-Baghdadi και όχι τον προηγούμενο ηγέτη της οργάνωσης με το ίδιο επίθετο που απεβίωσε το 2010.

⁵⁶ Hashim, ‘The Islamic State: From al- Qaeda Affiliate to Caliphate’.

⁵⁷ στο ίδιο

οδήγησε τις δυνάμεις ασφαλείας εκτός του μεγαλύτερου μέρους της επαρχίας Anbar, αφήνοντας έτσι χώρο για την μετέπειτα επέκταση της οργάνωσης⁵⁸.

Στο μεταξύ, η οργάνωση εκμεταλλεύτηκε τον Συριακό εμφύλιο ως έδαφος εκπαίδευσης και εργαλείο επέκτασης. Τον Απρίλιο του 2013, ο Baghdadi ανακοίνωσε πως επιχειρήσεις θα διεξάγονται πλέον και στην Συρία και άλλαξε το όνομα της οργάνωσης σε ISIS (Islamic State in Iraq and Syria). Ακόμη, ισχυρίστηκε πως η οργάνωση είχε συστήσει και την al-Nusra στην Συρία και πως οι δύο αυτές ομάδες είχαν τώρα ενωθεί σε μία. Και οι δύο ηγέτες των ομάδων αυτών, διέψευσαν την είδηση της ζεύξης⁵⁹⁶⁰.

Αντίθετα, ο Zawahiri τόνισε πως ο ISIS θα πρέπει να περιορίσει τη δράση του στις επιχειρήσεις του Ιράκ⁶¹. Στις 14 Ιουνίου, ο Baghdadi δημόσια απέρριψε την δήλωση του Zawahiri⁶² και ο ISIS συνέχισε να λειτουργεί στην Συρία, συχνά δε ερχόταν σε ρήξη με τις άλλες Ισλαμιστικές ομάδες, αγνοώντας τα καλέσματα για μετριοπάθεια. Οι προσπάθειες συμβιβασμού μεταξύ της ηγεσίας της Αλ Κάιντα και του ISIS έπεφταν το κενό, μέχρι που η Αλ Κάιντα ανακοίνωσε πως αποποιείται κάθε σχέση με τον ISIS τον Φεβρουάριο του 2014⁶³.

Παρά τον διαχωρισμό του ISIS από την Αλ Κάιντα, η οργάνωση μεγάλωσε σε δύναμη και έκταση όσο διεξήγαγε πολεμικές επιθέσεις στην Συρία και το Ιράκ. Αντιπάχθηκε τις κυβερνήσεις σε Ιράκ και Συρία, σε εθνικές ομάδες και στρατιωτικούς στο Ιράκ, στις Κουρδικές δυνάμεις και σε διάφορες επαναστασιακές ομάδες στην Συρία. Τα μεγάλα εδαφικά οφέλη, ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2012,

⁵⁸ Zachary Laub και Jonathan Masters, 'Islamic State in Iraq and Syria', *Council on Foreign Relations*, 8 Αύγουστος 2014, <https://www.scribd.com/document/288153611/Islamic-State-in-Iraq-and-Syria-Al-Qaeda-in-Iraq-Council-on-Foreign-Relations-pdf>.

⁵⁹ "Al-Qa'ida in Iraq (AQI) - Terrorist Groups." National Counterterrorism Center Calendar 2014. National Counterterrorism Center, n.d. Web. 23 June 2014. <http://www.nctc.gov/site/groups/aqi.html>

⁶⁰ Thomas Joscelyn, 'Al Qaeda in Iraq, Al Nusrah Front emerge as rebranded single entity', *FDD's Long War Journal*, 9 Απρίλιος 2013, http://www.longwarjournal.org/archives/2013/04/the_emir_of_al_qaeda.php.

⁶¹ Basma Atassi, 'Qaeda chief annuls Syrian-Iraqi jihad merger - Al Jazeera English', *Al Jazeera*, Jyne 2013, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/06/2013699425657882.html>.

⁶² 'Will the jihadists overreach?', *The Economist*, 12 Οκτώβριος 2013, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21587845-extremist-group-ruffling-feathers-including-those-its-islamist>.

⁶³ Thomas Joscelyn, 'Al Qaeda's general command disowns the Islamic State of Iraq and the Sham', *FDD's Long War Journal*, 3 Φεβρουάριος 2014, http://www.longwarjournal.org/archives/2014/02/al_qaedas_general_co.php.

όταν για πρώτη φορά νίκησαν τις δυνάμεις του Ιράκ και κατέλαβαν τον έλεγχο της Fallujah. Τον επόμενο Μάρτιο, έφτασαν στην Μοσούλη⁶⁴.

Τα οικονομικά οφέλη των εισβολών αυτών, σε συνδυασμό με την έξωθεν βοήθεια από διεθνείς χορηγούς και από παράνομες εγκληματικές δραστηριότητες όπως το λαθρεμπόριο και ο εκβιασμός (προστασία) τοπικών επιχειρήσεων, προσέφεραν στον ISIS περίπου 2 δις δολάρια.⁶⁵ Από τον Σεπτέμβριο του 2014, οι ειδικοί εκτιμούν πως τα έσοδα του ISIS από το πετρέλαιο μόνο, του απέδωσαν 1-2 εκατομμύρια δολάρια την ημέρα⁶⁶.

Τον Ιούνιο του 2014, ύστερα από σημαντικές εδαφικές νίκες σε Ιράκ και Συρία, η οργάνωση άλλαξε την ονομασία της, αυτή τη φορά σε IS “Islamic State”, ανακοινώνοντας πως πλέον αποτελεί «Χαλιφάτο» και ανακηρύσσοντας τον ηγέτη της Abu Bakr al-Baghdadi ως χαλίφη. Ταυτόχρονα, κάλεσε και όλους τους μουσουλμάνους να δηλώσουν αλληλέγγυοι στο νέο Χαλιφάτο⁶⁷. Οι ονομασίες ωστόσο, χρησιμοποιούνται εναλλακτικά και ισότιμα ως όροι: IS, ISIS, ISIL, σε διεθνές επίπεδο.

Στα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2014, καθώς ο ISIS συνέχιζε να επεκτείνει τα σύνορά του, οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν πως θα ξεκινήσουν από αέρος χτυπήματα κατά της οργάνωσης⁶⁸. Πιο συγκεκριμένα, οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν αεροπορικά χτυπήματα και αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας για να βοηθήσουν τους Yazidis, μια θρησκευτική σχέση η οποία είχε περικυκλωθεί σε ένα βουνό και βρισκόταν υπό την

⁶⁴ Kirk Semple και Eric Schmitt, ‘ISIS Keeps Up Pressure Near Baghdad as Iraqi Troops Hesitate’, *The New York Times*, 17 Οκτώβριος 2014, <https://www.nytimes.com/2014/10/18/world/middleeast/isis-keeps-up-pressure-near-baghdad-as-iraqi-troops-stumble.html>.

⁶⁵ Ehab Zahriyeh, ‘How ISIL became a major force with only a few thousand fighters’, *AlJazeera America*, 19 Ιούνιος 2014, <http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/19/isil-thousands-fighters.html>.

⁶⁶ ‘How ISIS Works’, *The New York Times*, 16 Σεπτέμβριος 2014, <http://www.nytimes.com/interactive/2014/09/16/world/middleeast/how-isis-works.html>.

⁶⁷ Michael Pizzi, ‘In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand’, *AlJazeera America*, 30 Ιούνιος 2014, <http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/30/islamic-state-caliphate.html>.

⁶⁸ Anne Barnard, ‘Opposition in Syria Is Skeptical of U.S. Airstrikes on ISIS’, *The New York Times*, 29 Σεπτέμβριος 2014, <https://www.nytimes.com/2014/09/30/world/middleeast/opposition-in-syria-is-skeptical-of-strikes.html>.

απειλή της εξόντωσης από τις δυνάμεις του ISIS⁶⁹.

Από τον Οκτώβριο του 2014, ο Ιρακινός στρατός, υποβοηθούμενος από τοπικούς στρατιωτικούς και σε συνδυασμό με περιορισμένα αεροπορικά χτυπήματα Αμερικανικής προέλευσης, πάλευε να διατηρήσει τον έλεγχο στην επαρχία Anbar⁷⁰.

Τον Νοέμβριο του 2014, οι Κουρδικές δυνάμεις ακόμη προσπαθούσαν να ανακόψουν την εξάπλωση του ISIS στην περιοχή του Kobani στην βόρεια Συρία. Σε απάντηση στις επιτυχίες του ISIS στο Kobani, η Τουρκία άνοιξε τα σύνορά της ώστε οι Ιρακινοί Κούρδοι να ενωθούν με τους πολεμιστές στο μέτωπο της Συρίας. Οι ΗΠΑ διεξήγαγαν αεροπορικά χτυπήματα κατά του ISIS στο Kobani και εξόπλισαν τους Κούρδους από αέρος⁷¹.

Τον Νοέμβριο του 2014, έγιναν αναφορές που υποστήριζαν πως τα εδαφικά οφέλη της οργάνωσης είχαν μειωθεί σημαντικά, καθώς συναντούσαν κατά την πορεία εξάπλωσής τους, μη Σουνιτικές πόλεις, των οποίων οι πληθυσμοί ήταν περισσότερο πιθανό από τις Σουνιτικές πόλεις, να αντιπαχθούν στην κατάληψη των πόλεων τους από τον ISIS.

Στην Συρία, ο ISIS συνέχιζε να αντιμετωπίζει εχθρικές ομάδες στρατιωτικών. Στο Ιράκ, αντιμετώπιζε και τις κυβερνητικές δυνάμεις και τους Σηίτες στρατιωτικούς ενώ στον Βορρά, αντιμετώπιζε τους Κούρδους. Άλλες μικρότερες εθνικές ομάδες, και Σηιτών και Σουνιτών, κέρδισαν επίσης εδάφη στο Ιράκ. Τελικά, ήταν ο συνασπισμός της Δύσης, στον οποίον ηγούνταν οι ΗΠΑ, που με τα χτυπήματά του σε βάσεις εξόρυξης πετρελαίου, περιόρισαν τη δράση της οργάνωσης, στερώντας της σημαντικές πηγές χρηματοδότησης⁷²³.

⁶⁹ 'Press Briefing by Press Secretary Josh Earnest - 8/7/2014', *whitehouse.gov*, 7 Αύγουστος 2014, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/08/07/press-briefing-press-secretary-josh-earnest-872014>.

⁷⁰ Semple και Schmitt, 'ISIS Keeps Up Pressure Near Baghdad as Iraqi Troops Hesitate'.

⁷¹ Kamil Kakol και Kareem Fahim, 'Iraqi Kurds Are Joining Fight to Drive Islamic State From Kobani', *The New York Times*, 28 Οκτώβριος 2014, <https://www.nytimes.com/2014/10/29/world/middleeast/pesh-merga-forces-isis-kobani.html>.

⁷² Ben Hubbard, 'ISIS Wave of Might Is Turning Into Ripple', *The New York Times*, 5 Νοέμβριος 2014, <https://www.nytimes.com/2014/11/06/world/middleeast/isis-wave-of-might-is-turning-into-ripple.html>.

Ωστόσο, η οργάνωση διατήρησε μεγάλη εδαφική έκταση και κατάφερε να επεκταθεί, κυριεύοντας το Ramadi στο Ιράκ, πρωτεύουσα της επαρχίας Anbar (Μάιος 2015). Ισλαμιστικές στρατιωτικές ομάδες σε όλο τον κόσμο άρχισαν να εκδηλώνουν συμπαράσταση και αδελφοσύνη στον ISIS, ενώ μερικές εκτέλεσαν και επιθέσεις στο όνομά του, όπως η οργάνωση Boko Haram στην Νιγηρία.

Το 2015, η οργάνωση εκμεταλλεύτηκε την εγχώρια αποσταθεροποίηση στην Λιβύη για να εγκαταστήσει έναν μοχλό επιρροής στην περιοχή. Τον Ιανουάριο του 2015, η οργάνωση επιτέθηκε σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο στην Τρίπολη, σκοτώνοντας οκτώ ανθρώπους⁷⁴. Έναν μήνα αργότερα, η οργάνωση κυκλοφόρησε ένα βίντεο που έδειχνε τους αποκεφαλισμούς 21 Αιγύπτιων Κοπτικών Χριστιανών σε μία παραλία της Λιβύης. Η κυβέρνηση της Αιγύπτου απάντησε στο βίντεο με αεροπορικές επιθέσεις, σκοτώνοντας 64 μαχητές τους ISIS στα παράλια της Λιβύης⁷⁵. Παρά τις αεροπορικές επιθέσεις, η παρουσία του ISIS στην Λιβύη συνέχισε να εξαπλώνεται λόγω της αστάθειας εντός της χώρας. Τον Φεβρουάριο του 2016, το Πεντάγωνο εκτίμησε πως ο αριθμός των μαχητών του ISIS στην Λιβύη είχε διπλασιαστεί σε 5.000 από το φθινόπωρο του 2015⁷⁷. Σήμερα, ο ISIS κατέχει εδαφικά μόνο την μικρή παραλιακή πόλη Sirte. Ωστόσο, παρά την έλλειψη εδαφικής βάσης, ο ISIS στην Λιβύη απειλεί τα αποθέματα πετρελαίου της χώρας ενώ η παρουσία του στην χώρα μπορεί να επιτρέψει την πρόσβαση του ISIS στα γειτονικά κράτη, όπως η Τυνησία⁷⁸.

Κατά τα έτη 2015 και 2016, ο ISIS διεκδίκησε και τρομοκρατικές επιθέσεις υψηλού προφίλ έξω από το Ιράκ, τη Λιβύη και την Συρία. Τον Οκτώβριο του 2015, ένα Ρωσικό αεροπλάνο καταρρίφθηκε από τον ISIS πάνω από την χερσόνησο του

⁷³ Helene Cooper και Eric Schmitt, 'ISIS Official Killed in U.S. Raid in Syria, Pentagon Says', *The New York Times*, 16 Μάιος 2015, <http://www.nytimes.com/2015/05/17/world/middleeast/abuseyaf-isis-commander-killed-by-us-forces-pentagon-says.html>.

⁷⁴ Robins-Early, Nick. "What We Know About ISIS In Libya." *The World Post*. Huffington Post.

⁷⁵ "ISIS Video Claims Beheadings of Egyptian Christians." CNN. Cable News Network. Web. 28 Feb. 2016.

⁷⁶ Stephen, Chris. "Egyptian Air Strikes in Libya Kill Dozens of Isis Militants." *The Guardian*. Guardian News and Media, 2015. Web. 28 Feb. 2016.

⁷⁷ Robins-Early, Nick. "What We Know About ISIS In Libya." *The World Post*. Huffington Post.

⁷⁸ Robins-Early, Nick. "What We Know About ISIS In Libya." *The World Post*. Huffington Post.

Σινάι, σκοτώνοντας 224 επιβάτες. Η επίθεση αυτή αύξησε τις Ρωσικές δυνάμεις στην Συρία από 3.000 σε 6.000 μέχρι τον Μάρτιο του 2016, όταν και ο Πρόεδρος Πούτιν ανακοίνωσε μερική απόσυρσή τους⁷⁹.

Τον Νοέμβριο του 2015, 11 μέλη του ISIS σκότωσαν 130 πολίτες και τραυμάτισαν 100 ακόμη σε μία σειρά επιθέσεων στο Παρίσι. Τις επόμενες μέρες από τις επιθέσεις που συγκλόνισαν τον Δυτικό κόσμο, 9 από τα επιχειρησιακά στελέχη του ISIS σκοτώθηκαν, με τον τελευταίο να συλλαμβάνεται στις Βρυξέλλες τον Μάρτιο του 2016⁸⁰. Σύμφωνα με τον Γάλλο Πρόεδρο Ολάντ, οι επιθέσεις σχεδιάστηκαν στην Συρία και οργανώθηκαν στο Βέλγιο⁸¹⁸².

Ύστερα από την επίθεση του ISIS στο Παρίσι, η συμμαχικές δυνάμεις υπό την ηγεσία των ΗΠΑ, αύξησαν σημαντικά τα αεροπορικά τους χτυπήματα. Από τον Νοέμβριο του 2015 έως τον Ιανουάριο του 2016, η συμμαχία εκτιμάται πως έχει σκοτώσει 6.400 μέλη του ISIS, συμπεριλαμβανομένων και πολλών εξεχουσών προσωπικοτήτων της οργάνωσης, όπως ο Abd al-Rahman Mustafa al-Qaduli, που ήταν κορυφαίος στρατιωτικός διοικητής και ο Abu Umar al-Shishan, Υπουργός Πολέμου⁸³⁸⁴.

Πέρα από την εγγύτερη μεσογειακή γειτονιά, ο ISIS «ενέπνευσε» διάφορες επιθέσεις και πέρα από τον Ατλαντικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το χτύπημα στο Σαν Μπερναντίνο της Καλιφόρνιας, τον Δεκέμβριο του 2015, όταν το ζευγάρι των Tashfeen Malik και Syed Rizwan Farook δήλωσε πίστη στον Baghdadi διαδικτυακά και κατόπιν πυροβολήθηκαν θανάσιμα σε ανταλλαγή πυρών μετά την επίθεση⁸⁵.

⁷⁹ "Russia Begins Withdrawal of Forces from Syria." – Al Jazeera News

⁸⁰ "Paris Attacks: Salah Abdeslam 'refused to Blow Himself Up' - BBC News." BBC News. Web. 28 Feb. 2016.

⁸¹ "Paris Attacks: Islamic State Group 'releases Video of Attackers' - BBC News." BBC News. Web. 28 Feb. 2016.

⁸² "Paris Attacks: What Happened on the Night - BBC News." BBC News. Web. 28 Feb. 2016.

⁸³ "ISIS 'minister of War' Likely Killed in US Airstrike in Syria, Defense Official Says | Fox News." Fox News. FOX News Network, 2016. Web. 28 Feb. 2016.

⁸⁴ Schmidt, Michael S., and Mark Mazzetti. "A Top ISIS Leader Is Killed in an Airstrike, the Pentagon Says." The New York Times. The New York Times, 2016. Web. 28 Feb. 2016.

⁸⁵ "FBI Probes Islamic State, Terror Links to San Bernardino Massacre." Los Angeles Times. Los Angeles Times. Web. 05 Apr. 2016.

Κεφάλαιο 2. Ανακαλύπτοντας το ISIS

Το ISIS αναδύει τη δύναμή του λόγω ποικίλων και πολυσύνθετων περιστάσεων που διαδραματίζονται τα τελευταία χρόνια στην περιοχή δράσης του· από τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία, από την αδυναμία του Ιράκ να λειτουργήσει ως ένα οργανωμένο κράτος, από θρησκευτικές και σεχταριστικές διαμάχες – πολλές εκ των οποίων το ίδιο καλλιέργησε- και κυρίως από τη μη έγκαιρη και μεθοδευμένη επέμβαση εκείνων των ισχυρών δρώντων που δεν ανάγνωσαν σωστά το αφήγημά του, έτσι ώστε να ματαιώσουν την ενδυνάμωση και εξάπλωσή του.

Αναμφισβήτητα, είναι μία τζιχαντιστική οργάνωση με σχεδόν διεθνή παρουσία, με εντονότατη δραστηριοποίηση στη Λιβύη, στην Αίγυπτο, στη Δυτική Αφρική, στην Αραβική Χερσόνησο και στην Ασία. Πυρήνες του συναντώνται στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και στην Αυστραλία⁸⁶. Μοιράζεται την ιδεολογία της Αλ Κάιντα, αλλά δεν αρκείται μόνο σε αυτό. Αφενός, αποσκοπεί και δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες για την ίδρυση ενός νέου είδους θρησκευτικο-πολιτικής οντότητας, βασισμένης στις θρησκευτικές δοξασίες του ακραίου ρεύματος του Σαλαφισμού, αφετέρου επιδιώκει την κατάργηση των εθνοκρατικών οντοτήτων του σημερινού διεθνούς συστήματος.

Έχοντας σύντομα παρουσιάσει την ιστορική δράση του ISIS από τη γέννησή του έως σήμερα, στην προσπάθεια ανακάλυψης της εσωτερικής του οργάνωσης, αξίζει να αναφερθούμε στις εκτιμήσεις σχετικά με το μέγεθός του και την σύνθεσή του.

Πιο συγκεκριμένα, οι ξένοι (αλλοδαποί) μαχητές έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οργάνωση από την εποχή Zarqawi έως και τη σημερινή μορφή του ISIS. Κατά την περίοδο της ηγεσίας του Zarqawi (Οκτώβριος 2002-Ιούνιος 2006), αλλοδαποί μαχητές, κυρίως από την Ιορδανία, την Συρία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν και τα Κουρδικά εδάφη, σχημάτισαν τις βάσεις για την οργάνωση που εισέβαλε στο Ιράκ υπό τον Zarqawi⁸⁷. Κατόπιν, η Αλ Κάιντα Ιράκ εγκαθίδρυσε ένα δίκτυο στην Συρία που συντόνιζε την άφιξη αλλοδαπών μαχητών στο Ιράκ. Το

⁸⁶ Malcolm Nance, *Defeating ISIS, Who They Are, How They Fight, What They Believe* (New York: Skyhorse Publishing, Inc., 2016), pp 99–234.

⁸⁷ Felter και Fishman, 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records'.

δίκτυο αυτό αναπτυσσόταν από προϋπάρχουσες ομάδες που δρούσαν στα σύνορα της Συρίας και του Ιράκ και που δεν είχαν απαραίτητα επαφές με την Αλ Κάιντα του Ιράκ⁸⁸.

Για την περίοδο της πτωτικής πορείας της οργάνωσης (Ιούνιος 2006-Δεκέμβριος 2011) η ανάλυση των Sinjar Records αποκαλύπτει πως η οργάνωση συνέχιζε να έχει στους κόλπους της μέλη από το εξωτερικό και κυρίως από χώρες του Αραβικού Κόλπου και της Βορείου Αφρικής. Οι Σαουδάραβες και οι Λίβυοι ήταν από τις μεγαλύτερες εθνικές ομάδες ενώ πηγές στρατολόγησης αποτέλεσαν και οι Αλγερία, Συρία, Υεμένη, Μαρόκο, Τυνησία, Ιορδανία και Αίγυπτος⁸⁹. Τα στοιχεία ακόμη έδειξαν πως την περίοδο ανάμεσα στον Αύγουστο του 2006 με 2007, οι αλλοδαποί μαχητές ήταν υπεύθυνοι για τα ¾ των αποστολών αυτοκτονίας στο Ιράκ⁹⁰. Οι Ιρακινοί αποτελούσαν τον βασικό πληθυσμό της οργάνωσης το 2016⁹¹, ενώ το 2007, αξιωματικοί των ΗΠΑ εκτίμησαν πως το 90% των μελών ήταν Ιρακινοί⁹². Μέχρι το 2008, η ποσότητα των αλλοδαπών μαχητών που εισέρχονταν στην χώρα κάθε μήνα, μειωνόταν στους 40 – 50 ενώ δεν έλειπαν κι αυτοί που επέλεγαν να αφήσουν την χώρα⁹³. Ακόμη ωστόσο, η οργάνωση στο Ιράκ στηρίζεται σε ξένους μαχητές καθώς τα στοιχεία των συμμαχικών δυνάμεων δείχνουν πως ο αριθμός των αλλοδαπών μαχητών για την περίοδο Αύγουστος 2007-2008, ανέρχεται σε 700 με τους περισσότερους να προέρχονται από την Σαουδική Αραβία, την Λιβύη, και τη Συρία ενώ αποκαλύπτουν πως οι περισσότεροι ήταν μαθητές πριν φτάσουν στο Ιράκ⁹⁴.

Κατά την περίοδο της επέκτασης της οργάνωσης υπό τον Baghdadi (Ιανουάριος 2012-σήμερα), τα στοιχεία του Διεθνούς Κέντρου για την Ριζοσπαστικοποίηση και την Πολιτική Βία (ICSR) εκτιμούν πως 11.000 ξένοι

⁸⁸ Fishman κ.ά., 'Bombers, Bank Accounts, & Bleedout. Al-Qa'ida's Road In and Out of Iraq'.

⁸⁹ Felter και Fishman, 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records', σελ. 8.

⁹⁰ Fishman κ.ά., 'Bombers, Bank Accounts, & Bleedout. Al-Qa'ida's Road In and Out of Iraq'.

⁹¹ Zachary Laub και Jonathan Masters, 'Islamic State in Iraq and Syria'.

⁹² Karen DeYoung και Walter Pincus, 'Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here', *Washington Post*, 18 Μάρτιος 2007, http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373_pf.html.

⁹³ Fishman κ.ά., 'Bombers, Bank Accounts, & Bleedout. Al-Qa'ida's Road In and Out of Iraq'.

⁹⁴ Felter και Fishman, 'Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq'.

πολεμούσαν στην Συρία, από 74 διαφορετικές χώρες⁹⁵. Τον Δεκέμβριο του 2015, οι υπηρεσίες των ΗΠΑ εκτίμησαν πως περισσότεροι από 20.000 ξένοι πολεμιστές είχαν εμπλακεί σε μάχες στην Συρία με πολλούς από αυτούς να έχουν ενταχθεί στον ISIS⁹⁶. Στο Ιράκ, ο Baghdadi απομάκρυνε διοικητικά στελέχη του που δεν προέρχονταν από το Ιράκ τοποθετώντας τα σε ομάδες κρούσης και σε υποστηρικτικούς ρόλους⁹⁷. Ενδεικτικός της δυναμικής που έχουν οι αλλοδαποί στην οργάνωση καθώς και απόδειξη πως δεν πρόκειται για μια εθνική περιφερειακής εμβέλειας οργάνωση, αποτελεί ο παρακάτω συνοπτικός πίνακας:

- 2005: 1.000+ (U.S. Department of State)
- 2006: 1.000+ (U.S. Department of State)
- 2011: 1.000-2.000 (U.S. Department of State)
- 2014: 6.000-10.000 (Al Jazeera)
- 2014: 11.000 [6.000 στο Ιράκ & 3.000-5.000 στην Συρία (The Economist)]
- 2014: 20.000-31.500 (CIA)
- 2016: 30.000 (U.S. Military via Council of Foreign Relations)

Γίνεται έτσι φανερό πως η οργάνωση αποτελεί πόλο έλξης νεοσυλλέκτων διεθνώς ενώ όσον αφορά την επιμέρους γεωγραφία που προκύπτει ανά περίοδο, μπορούμε να πούμε πως την περίοδο του Zarqawi, η οργάνωση δρούσε κυρίως στην Ιορδανία από το 2002 έως το 2005 και η δράση της στο Ιράκ ξεκίνησε το 2003. Κατά την περίοδο της ύφεσής της (2006-2011), εδαφικά και γεωστρατηγικά, η οργάνωση κινήθηκε από το Βόρειο Ιράκ όπου είχε την βάση της, σε επιθέσεις σε όλη την χώρα⁹⁸ ενώ την περίοδο της επέκτασής της, από τον Ιανουάριο του 2012 έως σήμερα, μιλάμε για την Συρία, όπου επιτυχώς έχει καταλάβει και έχει συντηρήσει τον έλεγχο των πόλεων της Βόρειας Συρίας και του Δυτικού Ιράκ,

⁹⁵ Joseph A Carter, Shiraz Maher, και Peter R Neumann, '# Greenbirds: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks' (London: International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 22 Απρίλιος 2014), introduction.

⁹⁶ Archick, Kristin κ.ά., 'European Fighters in Syria and Iraq: Assessments, Responses, and Issues for the U.S.', *International Journal of Terrorism & Political Hot Spots* Vol 10, issue 1 (2015): 1-44, abstract.

⁹⁷ Hashim, Ahmed. "The Islamic State: From Al-Qaeda Affiliate to Caliphate." *Middle East Policy* 21.4 (2014): 74. DOI: 10.1111/mepo.12096. Web. 17 Dec. 2014.

⁹⁸ Benjamin Bahney κ.ά., *An Economic Analysis of the Financial Records of al-Qa'ida in Iraq* (Santa Monica: Rand Corporation, 2010), σελ. 16.

συγκαταλεγμένων των Raqqa, Fallujah, και Mosul⁹⁹ με την ισχυρότερη Συριακή βάση της να είναι η Raqqa.

Ακόμη, ο ISIS έχει καταλάβει τον έλεγχο σχεδόν όλων των επισήμων συνόρων ανάμεσα στο Ιράκ και την Συρία και του μοναδικού συνόρου ανάμεσα στο Ιράκ και την Ιορδανία¹⁰⁰. Το 2015, ο ISIS έχασε εδάφη στην Βόρειο Συρία όπως ήδη αναφέραμε όμως κέρδισε τον έλεγχο της ιστορικής και στρατηγικής σημασίας για την Συρία, Παλμύρας, και του Ramadi, πρωτεύουσας της επαρχίας του Anbar στο Ιράκ¹⁰¹.

2.1. Ηγεσία

Έχοντας ήδη εν συντομία παρουσιάσει την ιστορική εξέλιξη της ηγεσίας στην οργάνωση από καταβολής της, στην ενότητα αυτή, θα επιχειρήσουμε μια μικρή ανασκόπηση των βασικών ηγετών της:

1. Abu Mus'ab al-Zarqawi (2002 – 7 Ιουνίου 2006)
2. Abu Umar al-Baghdadi (Οκτώβριος 2006 - 18 Απριλίου 2010)
3. Abu Ayub al-Masri, γνωστός και ως Hamza al-Muhajir και Abu Hamza (Οκτώβριος 2006 – 18 Απριλίου 2010)
4. Abu Bakr al-Baghdadi, γνωστός και ως Abu Du'a (2010 έως σήμερα)

2.2. Δομή Οργάνωσης¹⁰²

Πρωταρχικό ρόλο για να κατανοήσουμε την μορφή και τη δομή οργάνωσης του ISIS είναι να γνωρίζουμε τις μεθόδους χρηματοδότησής του. Από τη γέννηση του πρώτου μορφώματος που σχετιζόταν με τη σημερινή οργάνωση (την AQI), το πετρέλαιο αποτέλεσε τον βασικό παράγοντα του πλούτου της. Αρχικά έκλεβε προϊόντα πετρελαίου προς πώληση ενώ σήμερα λειτουργεί τα διυλιστήρια

⁹⁹ Sarah Almkhtar κ.ά., 'Where ISIS Is Gaining Control in Iraq and Syria', *The New York Times*, 11 Ιούνιος 2014, <http://www.nytimes.com/interactive/2014/06/11/world/middleeast/isis-control-map.html>.

¹⁰⁰ Tim Arango και Michael R. Gordon, 'Iraqi Insurgents Secure Control of Border Posts', *The New York Times*, 23 Ιούνιος 2014, <https://www.nytimes.com/2014/06/24/world/middleeast/sunni-militants-seize-crossing-on-iraq-jordan-border.html>.

¹⁰¹ PeÇanha, Sergio, and Derek Watkins. "ISIS' Territory Shrank in Syria and Iraq This Year." *The New York Times*. The New York Times, 2015. Web. 28 Feb. 2016.

¹⁰² Για πιο αναλυτικές πληροφορίες, στο Nance, "Defeating ISIS", σελ. 74-96.

πετρελαίου που έχει καταλάβει. Ακόμη, δέχεται δωρεές από ξένους χορηγούς, συμπεριλαμβανομένων των μαχητών που συνιστούν την οργάνωση, ενώ έχει κερδίσει χρήματα και από εκβιασμούς, απαγωγές και λαθρεμπόριο. Υπάρχει μια μακροχρόνια χρήση δικτύων στην Συρία για τη διακίνηση αγαθών, χρημάτων και ανθρώπων στην επικράτειά του.

Όσον αφορά την δομή της οργάνωσης του κράτους του, παραθέτουμε τις θέσεις - κλειδιά για τη λειτουργία του¹⁰³:

- Ο Χαλίφης είναι ο μόνος που αποφασίζει και οι αποφάσεις που αυτός παίρνει δεν επιδέχονται αλλαγών ή συζήτησης. Είναι ο εκπρόσωπος του προφήτη Mohamed (Μωάμεθ) και κατέχει την απόλυτη εξουσία που δεν μοιράζεται με κανέναν υφιστάμενό του.
 - Μόνη εξαίρεση, αποτελεί ο Abu Muslim Al Turkemani που λειτουργεί ως βοηθός του, με βασικές του αρμοδιότητες να επιβλέπει την κατάσταση στο Ιράκ.

Αν και έχουν δημοσιευθεί λίγα σχετικά με τη δομή του ISIS, κυρίως για λόγους ασφαλείας, φαίνεται πως το Κράτος λειτουργεί κυρίως στην βάση στρατιωτικών και αξιωματούχων που έχουν υπηρετήσει στον Ιρακινό στρατό έως και την αποπομπή του Σανταμ Χουσεΐν:

1. Το Στρατιωτικό Συμβούλιο: διαθέτει 3 μέλη των οποίων ο ρόλος είναι να σχεδιάζουν και να επιβλέπουν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Τα μέλη διορίζονται από τον Χαλίφη.
2. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο (Shura): τα 9 με 11 μέλη του, θεωρητικά, μπορούν να αποπέμψουν τον Χαλίφη, ωστόσο είναι αυτός ο οποίος και τα διορίζει. Το Συμβούλιο επιβλέπει τη λειτουργία του Κράτους.
3. Η Δικαστική Αρχή: ασχολείται με δικαστικής φύσης θέματα και με την διάδοση του μηνύματος του ISIS μέσω στρατολόγησης και κηρυγμάτων.
4. Το Συμβούλιο Άμυνας, Ασφάλειας και Πληροφόρησης: ίσως αυτό

¹⁰³ Neriah, J. (2014) "The Structure of the Islamic State (ISIS)", Jerusalem Center for Public Affairs, <http://jcpa.org/structure-of-the-islamic-state/>

να αποτελεί το πιο σημαντικό όργανο σήμερα, καθώς δεν είναι μόνο υπεύθυνο για την προσωπική ασφάλεια του Χαλίφη αλλά εφαρμόζει και διαταγές, εκστρατείες, δικαστικές αποφάσεις και φυσικά διοικεί την υπηρεσία που ασχολείται με την πληροφόρηση (συγκέντρωση και διάδοση).

5. Το Ινστιτούτο του Ισλαμικού Κράτους για την Δημόσια Πληροφόρηση: αποτελεί ουσιαστικά το «γραφείο τύπου» του Χαλιφάτου.

2.3. Θρησκευτική-Ιδεολογική Ταυτότητα

Από τη σύλληψή του, το Ισλαμικό Κράτος έψαχνε να καθιερώσει ένα Ισλαμικό Χαλιφάτο που θα βασίζεται στην ακραία ερμηνεία του Ισλάμ και της Σαρίας.¹⁰⁴ Και ενώ στις αρχές, η οργάνωση ήταν περισσότερο προσηλωμένη στο να διώξει τις ξένες δυνάμεις από το Ιράκ, σήμερα είναι ικανή να έχει ως προτεραιότητά της την ίδρυση ενός κράτους και την επέκτασή του.

Πιο συγκεκριμένα, υπό την ηγεσία του Zarqawi και μετά την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ, ο στόχος της οργάνωσης ήταν να διωχθούν οι ξένες δυνάμεις από το Ιρακινό έδαφος και να αποτραπεί η εγκαθίδρυση μίας Σιιτικής κυβέρνησης¹⁰⁵. Τον στόχο αυτό συμμερίζονταν αρκετοί εθνικιστές, Μπααθιστές και λοιπές Ισλαμικές δυνάμεις στο Ιράκ.¹⁰⁶ Η οργάνωση τότε, επιθυμούσε να επιβάλλει μια ακραία ερμηνεία της Σαρίας, και τελικά να ιδρύσει ένα Ισλαμικό Κράτος.¹⁰⁷

Τον Μάρτιο του 2005, και αφού έχει ενταχθεί στην Αλ Κάιντα, η οργάνωση διέρρευσε μία ανάλυση της ιδεολογίας της που αφορούσε την εκκοσμίκευση, τον εθνικισμό, τον φυλετισμό, τον Μπααθισμό και άλλες ιδεολογικές δεσμεύσεις και ερμηνείες του Ισλάμ, με βασικό της άξονα πως όλοι οι σουνίτες μουσουλμάνοι αποτελούν ένα ενιαίο έθνος. Κατ' αναλογία, οι Σηίτες θεωρούνταν αποστάτες.

¹⁰⁴ Hashim, 'The Islamic State: From al- Qaeda Affiliate to Caliphate', σελ. 4.

¹⁰⁵ Douglas Jehl, 'THE STRUGGLE FOR IRAQ: THE BEHEADER; C.I.A. Says Berg's Killer Was Very Probably Zarqawi', *The New York Times*, 14 Μάιος 2004, <http://www.nytimes.com/2004/05/14/world/struggle-for-iraq-beheader-cia-says-berg-s-killer-was-very-probably-zarqawi.html>.

¹⁰⁶ MJ Kirdar, 'Al Qaeda in Iraq', Case Study, Homeland Security & Counterterrorism Program Transnational Threats Project (Washington: Center for Strategic & International Studies, 15 Ιούνιος 2011), σελ. 5

¹⁰⁷ το ίδιο.

Στόχος αποτελούσε η διάδοση της δικής τους ερμηνείας για το Ισλάμ και η τελική εξάλειψη άλλων συστημάτων πίστης από τον κόσμο.¹⁰⁸

Η περίοδος που ακολούθησε από τον θάνατο του Zarqawi έως το 2011 είχε ως κύρια έγνοια την αποπομπή των ξένων στρατευμάτων από την χώρα και την εναντίωση στον έλεγχο από τους Σηίτες. Η επιβολή του νόμου της Σαρίας σε περιοχές της χώρας ήταν ένα μέσο για τον έλεγχο του κράτους ενώ κατά την εξέλιξη το σε ISI η βαρύτητα έπεσε εκεί¹⁰⁹. Την περίοδο από το 2011 έως σήμερα, χαρακτηρίζει η ηγεσία του Baghdadi κατά την οποία η οργάνωση έγινε πιο επιθετική τόσο προς την κυβέρνηση του Maliki όσο και στο εξωτερικό. Αρχικά, οι επιθέσεις αφορούσαν το εσωτερικό (βλ. εκστρατεία «Breaking Walls» σε προηγούμενη ενότητα) και κατόπιν (2013) και το εξωτερικό, με απαρχή τους την Συρία ως στόχο. Στο σημείο αυτό έγινε και ξεκάθαρη η πρόθεση της οργάνωσης να ιδρύσει ένα Φονταμενταλιστικό Σουνιτικό Μουσουλμανικό κράτος στο Ιράκ και την Συρία

Ύστερα από κάποιες επιτυχίες του, εστίασε στη διατήρηση των εδαφών του και στην επιβολή της δικής του εκδοχής για την Σαρία στις περιοχές ελέγχου του, καταλήγοντας στην ίδρυση του Χαλιφάτου, τον Ιούνιο του 2014, καλώντας όλες τις μουσουλμανικές οντότητες υπό την σκέπη του, όπως ήδη αναφέραμε προηγούμενα στο χρονολόγιο.

Σε κάθε περίπτωση και πέρα από τις εκάστοτε διακηρύξεις, τα γεγονότα επί του εδάφους έχουν αποδείξει πως το πρόσωπο του ISIS είναι βάνουσο καθώς η προτεραιότητά του ήταν να εκκαθαρίσει εθνικά τους αντιπάλους του σε πολιτικό και κυρίως θρησκευτικό επίπεδο. Μετά την επίτευξη της ομογένειας λίγο πολύ στο εσωτερικό του, το ISIS πέρασε στη δεύτερη φάση του πονήματός του όπου κηρύσσεται η Ισλαμική εκπαίδευση σύμφωνα με την φιλοσοφία του ISIS.

Η Εκπαιδευτική Αρχή εξέδωσε ανακοίνωση ζητώντας από όλους τους διευθυντές και τους δασκάλους του σχολείου, άνδρες και γυναίκες, στη Συριακή πόλη της Raqqah να μην ξεκινήσει το έτος φοίτησης πριν να έχουν όλοι συμμετάσχει σε σεμινάριο επτά ημερών όπου θα διδαχθούν τι επιτρέπεται και τι

¹⁰⁸ Hashim, Ahmed. "The Islamic State: From Al-Qaeda Affiliate to Caliphate." Middle East Policy 21.4 (2014): 71. DOI: 10.1111/mepo.12096. Web. 17 Dec. 2014.

¹⁰⁹ Felter και Fishman, 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records'.

όχι να διδαχθεί ανάλογα με τις αξίες του ISIS.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε πως απαγορεύεται κάθε αναφορά στην τέχνη, μουσική, κοινωνιολογία, ιστορία, αθλήματα, φιλοσοφία, ψυχολογία ενώ απαγορεύονται οι αναφορές σε έθνη - κράτη, την Συρία, και τον εθνικό ύμνο, Φυσικά αποκλείονται και όροι όπως εκλογές και δημοκρατία και οποιαδήποτε αναφορά στον Δαρβίνο.¹¹⁰

2.4. Όραμα και Πολιτική Στόχευση

Η πολιτικές δραστηριότητες της οργάνωσης δεν είχαν ποτέ νομική διάσταση. Ο χαρακτήρας τους ήταν αντι-συστημικός, προσπαθώντας να καταρρίψουν το σύστημα ισχύος που είχε εδραιωθεί και να εγκαθιδρύσουν το δικό τους. Από τη στιγμή που απέκτησε έδαφος σε Ιράκ και Συρία, δημιούργησε ένα σύστημα διακυβέρνησης που προωθεί την δική της κοσμοθεωρία, την οποία και ασκεί στις περιοχές ελέγχου της.

Χρονολογικά, κατά την ηγεσία του Ζαρκάουι (Οκτώβριος 2002-Ιούνιος 2006), δεν υπάρχουν αξιομνημόνευτα στοιχεία άσκησης πολιτικής, καθώς αυτά εκδηλώθηκαν με την απόκτηση εδαφών. Εξετάζοντας την περίοδο έως και τον Δεκέμβριο του 2011, βλέπουμε πως αρχικά (Ιούνιος 2006 και έπειτα) η AQI είχε εστιάσει στη δημιουργία μιας θεσμικής υποδομής για ένα Ιράκ που θα κυβερνάται από τον νόμο της Σαρίας. Η κίνηση αυτή είχε ως στόχο το να αυξηθεί η υποστήριξη από μέρους των Ιρακινών προς την οργάνωση ώστε η ίδια να παρουσιαστεί στο κοινό της ως «πιο Ιρακινή» για λόγους τους οποίους αναλύσαμε σε παραπάνω ενότητες. Σε αυτά τα πλαίσια, δημιούργησε το ISI, επιχειρώντας να επιβάλλει την τάξη στις περιοχές που ήλεγχε, εκδίδοντας θρησκευτικές οδηγίες και εγκαθιδρύοντας επιτροπές. Ωστόσο, η ιδέα ενός κράτους με την παραδοσιακή ιεραρχία, αποτύγχανε έως τα τέλη του 2007 καθώς αδυνατούσε να παρέχει ασφάλεια ή να επιβάλλει την ακραία ερμηνεία της Σαρία¹¹¹.

Κατά την ακόλουθη περίοδο, υπό την ηγεσία του Μπαγκνταντί (Ιανουάριος

¹¹⁰ Jacques Neriah, 'The Structure of the Islamic State (ISIS)', *Jerusalem Center For Public Affairs*, 8 Σεπτεμβρίου 2014, <http://jcpa.org/structure-of-the-islamic-state/>.

¹¹¹ Felter και Fishman, 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records', σελ. 5.

2012 – σήμερα), και έχοντας καταλάβει εδάφη σε Συρία και Ιράκ, η οργάνωση εγκαθίδρυσε κυβερνητικές δομές στις περιοχές ελέγχου της. Σε επίπεδο «διακυβέρνησης», τρία συμβούλια υποβοηθούν τον ρόλο του χαλίφη: το Συμβούλιο της Σούρα, το Στρατιωτικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο για την ασφάλεια και την Πληροφόρηση. Όσον αφορά στη σύνθεσή τους, αυτή έχει αναλυθεί παραπάνω. Σε πολιτικό επίπεδο, σημαντικό είναι να τονίσουμε πως ο Μπαγκνταντί τα επιβλέπει όλα, με τους κυβερνήτες των επαρχιών του να δρουν ως εκτελεστικά όργανά του, ενεργώντας πάντα σύμφωνα με τις εντολές του¹¹². Ο ίδιος, ως χαλίφης, είναι ο απόλυτα υπεύθυνος και για τα θρησκευτικά πράγματα αλλά και για την πολιτική ζωή στο Ισλαμικό Κράτος¹¹³.

Στις επιχειρήσεις της, η οργάνωση συχνά ακολουθεί μια διαδικασία διοικητικού ελέγχου της περιοχής που κατέλαβε. Κατά την είσοδό της σε μία περιοχή, η οργάνωση θέτει τις βάσεις για τη διακυβέρνησή της στήνοντας ένα κέντρο – αρχηγείο και ένα απλό δικαστικό σύστημα. Εφόσον έχει εξασφαλίσει πως κατέχει εδαφικά την περιοχή και έχει εγκαταστήσει τις δομές αυτές, περνά στο να εφαρμόσει αυστηρότερους νόμους, εισάγει την θρησκευτική αστυνομία, και καταλαμβάνει το εκπαιδευτικό σύστημα. Ακόμη, διαχειρίζεται την ανθρωπιστική βοήθεια και συχνά τους απαραίτητους προς το ζην πόρους για τους κατοίκους της περιοχής όπως το να ελέγχει τους φούρνους, τα εργοστάσια ύδρευσης και ενέργειας¹¹⁴.

Σε επίπεδο οράματος και ιδεολογίας, η οργάνωση δεν κρύβει τις φιλοδοξίες της: επιθυμεί ένα παγκόσμιο χαλιφάτο το οποίο θα επέλθει ύστερα από έναν παγκόσμιο πόλεμο. Με αυτόν τον σκοπό, μιλά για «την διατήρηση και την επέκταση» της υπάρχουσας εδαφικής του επικράτειας σε Ιράκ και Συρία. Στοχεύει στο να αντικαταστήσει τα υπάρχοντα σύνορα που έφτιαξαν οι άνθρωποι μεταφέροντας το όραμά της σε παγκόσμιο επίπεδο, ξεπερνώντας την Μέση Ανατολή και φτάνοντας σε Ευρώπη και Αμερική. Τέλος, επιθυμεί να οδηγήσει τους

¹¹² Hashim, Ahmed. "The Islamic State: From Al-Qaeda Affiliate to Caliphate." Middle East Policy 21.4 (2014): 74. DOI: 10.1111/mepo.12096. Web. 17 Dec. 2014.

¹¹³ Charles C Caris και Samuel Reynolds, 'ISIS governance in Syria', Middle East Security (Washington, 2014), σελ. 4.

¹¹⁴ ό.π.

Μουσουλμάνους σε μία αποκαλυπτική μάχη κατά των «απίστων»¹¹⁵.

Ο προπαγανδιστικός του λόγος βασίζεται σε μία πολύ συγκεκριμένη ερμηνεία του Κορανίου και λοιπών θρησκευτικών κειμένων, που ως στόχο τους έχουν να προωθήσουν αυτές τις ακραίες θέσεις και πιο σημαντικά, να δείξουν στους υποστηρικτές τους, πως κάτι τέτοιο είναι εφικτό. Στα πλαίσια αυτής της προπαγάνδας, η οργάνωση εκδίδει δικό της διαδικτυακό περιοδικό, που ονομάζεται Dabiq. Ο τίτλος του δεν είναι τυχαίος καθώς έτσι ονομάζεται και μία πόλη στην βόρεια Συρία που έχει καταληφθεί από τον ISIS, σύμφωνα με την Ισλαμική προφητεία, οι στρατιές της Ρώμης θα συγκεντρωθούν για να συναντήσουν τις στρατιές του Ισλάμ.

Η προφητεία είναι σημαντική για το ISIS, που δέχεται τον λόγο του προφήτη αδιαμφισβήτητα. Η προφητεία προσδίδει στον ISIS την θεολογική του διάσταση και σύμφωνα με τις προφητείες αυτές, οι Ισλαμικές στρατιές θα κατακτήσουν τελικά την Ιερουσαλήμ και τη Ρώμη. Οι ιδεολόγοι του ISIS επικαλούνται διαρκώς το Κοράνι για να διαμορφώσουν το όραμα την ομάδας και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς αυτόν τον σκοπό είναι εκατοντάδες δηλώσεις μέσω ηχητικών και βιντεοσκοπημένων μηνυμάτων που αντιγράφουν τον λόγο του προφήτη. Η αναβίωση του χαλιφάτου αποτελεί την αφετηρία για έναν παγκόσμιο πόλεμο.

Η προφητεία που βρίσκεται πίσω από την ιδεολογία αυτή ορίζει πως «θα έρθει η ώρα που τρεις στρατοί του Ισλάμ θα ξεσηκωθούν ταυτόχρονα, ένας στο Λεβάντε, ένας στην Υεμένη, και ένας στο Ιράκ»¹¹⁶. Η παρακίνηση αφορά και τους λοιπούς μουσουλμάνους που δεν ταυτίζονται με την ερμηνεία που δίνει ο ISIS για τη θρησκεία τους: αν επιθυμείς να είσαι πραγματικός Μουσουλμάνος, θα πρέπει να ενταχθείς μαζί μας στον πόλεμο αυτό.

Στην τελετή ανακήρυξης του ως χαλίφη, το καλοκαίρι του 2004, ο Μπαγκνταντί είπε πως είναι υποχρέωσή του να εγκαταστήσει το χαλιφάτο και πως τα χρόνια που πέρασαν χωρίς χαλίφη, ώθησαν τους Μουσουλμάνους στην

¹¹⁵ Graeme Wood, 'What ISIS Really Wants', *The Atlantic*, Μάρτιος 2015, <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/>.

¹¹⁶ ό.π.

αμαρτία¹¹⁷. Αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό, είναι πως η ύπαρξη του χαλιφάτου επιβεβαιώνεται από την εδαφική ακεραιότητα την οποία αυτό κατέχει. Ο ρόλος του είναι να υπάρχει και να επεκτείνεται, σύμφωνα άλλωστε και με την προφητεία. Χάνοντας την εδαφική τους αναφορά, χάνουν την ουσία της ύπαρξής τους.

Έτσι ερμηνεύεται και ο πρώτος στόχος του ISIS που ήταν να αποδείξει πως μπορεί να κατέχει και να διοικεί περιοχές που δεν αποτελούνται μόνο από ερήμους και βουνά. Ο έλεγχος που ασκεί σε Ιράκ και Συρία αποδεικνύει πως μπορεί να ελέγξει μεγάλες πόλεις και περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος. Ο Μπαγκνταντί επέλεξε την Συρία ως δεύτερο στόχο του ISIS ύστερα από τα γεγονότα της Αραβικής Άνοιξης το 2011 και για τον σκοπό αυτό, απέστειλε μαχητές εκεί αργότερα κατά το ίδιο έτος¹¹⁸.

Όσον αφορά την Λιβύη, όπου διαθέτει επίσης έδαφος, εκεί επένδυσε έχοντας αποστείλει τους δεύτερους τη τάξει μαχητές του για να επιβλέψουν τις επιχειρήσεις στην παραλιακή πόλη Σίρτε και τις γύρω περιοχές ενώ εκατοντάδες μαχητές εφόρμησαν εκεί από την Συρία. Αυτό που βοήθησε στην εγκαθίδρυση του καθεστώτος του ISIS στην περιοχή είναι η έλλειψη κράτους δικαίου και κεντρικής κυβέρνησης από μεριάς Λιβύης, η έλλειψη λειτουργικού στρατού, οι μεγάλες εκτάσεις ερήμου και οι ανταγωνιστικές στρατιωτικές οργανώσεις. Όλοι αυτοί οι παράγοντες, επέτρεψαν στον ISIS να βρει εύφορο έδαφος για τη λειτουργία του, με την Λιβυική επικράτεια να αποτελεί την πλατφόρμα για τρομοκρατικές εξορμήσεις στις γειτονικές Αίγυπτο και Τυνησία.

Η φιλοδοξία όμως της οργάνωσης δεν σταματά εκεί καθώς έχει πλέον παρουσία και στην Υεμένη, το Αφγανιστάν και την Χερσόνησο του Σινάι στην Αίγυπτο. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε πως για την οργάνωση, σύνορα δεν υπάρχουν και πως η σύγχρονη τάξη πραγμάτων με τα όρια μεταξύ των κρατών, δεν αναγνωρίζονται από αυτούς, όπως φυσικά απορρίπτεται και η ιδέα ενός δημοκρατικού κράτους ή υπηκοότητας που έρχονται σε αντίθεση με τον λόγο που κηρύττουν και τα θεωρούν κατασκευάσματα του ανθρώπου.

Ο λόγος του εστιάζει στην «σωτηρία» των Μουσουλμάνων σε όλη την

¹¹⁷ ό.π.

¹¹⁸ ό.π.

υψήλιο ενώ προσπαθεί να αναζωπυρώσει το μίσος στην Δύση, σε Ευρώπη και Αμερική, έτσι ώστε οι Μουσουλμάνοι να μη νιώθουν πια μέρος της Δύσης και να επιτεθούν στις χώρες αυτές ή να γυρίσουν και να ζήσουν στο χαλιφάτο. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην Γαλλία τον Νοέμβριο ήταν η πρώτη και πιο άμεση εκδίκηση ενώ φανέρωναν και το εύρος των φιλοδοξιών του ISIS.

Σε ένα περισσότερο ιδεολογικό επίπεδο, διακρίνεται μία συνάφεια του ISIS ως Σουνιτικής στρατιωτικής ομάδας με την «εξυγίανση» του Ισλάμ που σημαίνει για αυτούς τον αφανισμό των Σηιτών ή την αποβολή τους από το χαλιφάτο. Ήδη έχουν φανερώσει την σκληρότητά τους προς τους Σηίτες, με πιο διάσημη την σφαγή περισσότερων από 1.500 Ιρακινών δοκίμων αεροπορίας στο Τικρίτ τον Ιούνιο του 2014.¹¹⁹

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το ISIS δεν είναι απλά μία τρομοκρατική οργάνωση, αλλά επιχειρεί και ως τακτικός στρατός. Η επίθεση στην πόλη της Μοσούλης στις 10 Ιουνίου του 2014 κατέδειξε την στρατιωτική δύναμή του. Δεν είναι όμως μόνο αυτό· είναι και μία οντότητα που έχει κατακτήσει εδάφη, προκειμένου να προτάξει ένα νέο ιδεολογικό ρόλο στο πλαίσιο ίδρυσης ενός Ισλαμικού Χαλιφάτου.

Στις 29 Ιουνίου 2014, την πρώτη ημέρα του Ραμαζάνι, το ISIS ανακοίνωσε την ίδρυση μιας υπερεθνικής θρησκευτικο-πολιτικής οντότητας, αυτής του Ισλαμικού Κράτους, ως μία εναλλακτική αλλά και ταυτόχρονα παλαιάς πρότασης, ενάντι στη σύγχρονη μορφή και δομή των κρατών.¹²⁰ Συμβολικά μάλιστα, μετά την πτώση της Μοσούλης, έσκαψε με μηχανήματα και δημιούργησε ένα εκτενές χαντάκι στα σύνορα του Ιράκ με τη Συρία, αποσκοπώντας έτσι να μεταδώσει το μήνυμα ότι τίθεται το τέλος των συνόρων που είχαν δημιουργηθεί με τη συμφωνία Sykes-Picot (Σάϊκς-Πικό). Η προοπτική ίδρυσης του Ισλαμικού Χαλιφάτου αποτελεί ύψιστης σπουδαιότητας και προτεραιότητας επιδίωξη. Ωστόσο το ISIS δεν οραματίζεται το Χαλιφάτο ως ακόμα μία εθνοκρατική οντότητα μέσα στο διεθνές σύστημα. Άλλωστε, σύμφωνα με τις αρχές του, τα σύγχρονα κράτη στερούνται «νομιμοποίησης», συνεπώς θα ήταν αδιανόητο για αυτό να γίνει ένας «μιμητής»

¹¹⁹ ό.π.

¹²⁰ Jessica D Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state' (Washington: Institute for the Study of War., Ιούλιος 2014) 21: July 2014 σελ. 9.

του σύγχρονου Δυτικού πολιτισμού. Το ISIS από την πλευρά του οραματίζεται σε πρώτο χρόνο, ένα γεωγραφικό χώρο ως ένα είδος κοινότητας, ο οποίος περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή του Ιράκ και της Συρίας, την Αραβική Χερσόνησο, τη Σαουδική Αραβία και το Ισραήλ¹²¹, εντός του οποίου θα ζουν οι πιστοί Μουσουλμάνοι¹²² (δηλαδή τον Οίκο του Ισλάμ, Dar al-Islam). Σε δεύτερο χρόνο, αποβλέπει στη γεωγραφική του επέκταση σε εδάφη των «απίστων»¹²³.

Συνοψίζοντας στα όσα αναφερθήκαμε στην παρούσα ενότητα, καταλήγουμε στο ότι απώτερος πολιτικός σκοπός του ISIS είναι:

- η ίδρυση και εδραίωση ενός παγκόσμιου χαλιφάτου με αντίληψη εθνοθησκευτική, ξεπερνώντας την Μέση Ανατολή και φτάνοντας σε Ευρώπη και Αμερική. Τέλος, επιθυμεί να οδηγήσει τους Μουσουλμάνους σε μία αποκαλυπτική μάχη κατά των «απίστων»¹²⁴.

Προς το παρόν, αυτή η νέα πολιτική οντότητα είναι ένα κράτος κέλυφος· ένα είδος κράτους εν κράτει, που διαθέτει ωστόσο σε ικανοποιητικό βαθμό την κοινωνικοοικονομική υποδομή των σύγχρονων κρατών, αλλά στερείται της πολιτικής αναγνώρισης και της ευρείας λαϊκής συναίνεσης.

Η μεθόδευση για την πραγμάτωση του πολιτικού του στόχου, ουσιαστικά συνιστά την υψηλή στρατηγική του, της οποίας υποσύνολό της αποτελεί η στρατιωτική στρατηγική του. Οι δύο αυτές στρατηγικές του ISIS, θα αποτελέσουν πεδίο ανάλυσης στο Μέρος Γ΄ του παρόντος πονήματος.

2.5. Ο «Επαναστατισμός» του Martin Wight και το ISIS

Σύμφωνα με τον Wight, ο διεθνής επαναστατισμός έχει ως κεντρική ιδέα το να μετατρέψει την κοινωνία σε μία εκκλησία, η οποία αποτελεί μια διαφορετική μορφή οργάνωσης από τα κράτη και τις κοινωνίες κρατών. Κύρια μορφή του μοντέλου αυτού είναι ο μονάρχης που αποτελεί τον ύψιστο, τον ποιμένα της

¹²¹ “IS Calls Muslims to Organize Pledges to Group in 2nd Issue of “Dabiq” | Periodicals | Articles”, Intelligence Group, 28 July 2014, <https://ent.siteintelgroup.com/Periodicals/is-calls-muslims-to-organize-pledges-to-group-in-2nd-issue-of-dabiq.html>.

¹²² Lewis, ‘The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state’ 21: July 2014 σελ. 11.

¹²³ Ευρώπη και Αμερική

¹²⁴ Wood, ‘What ISIS Really Wants’.

φυλής.

Εν συντομία, μπορούμε να περιγράψουμε τους Επαναστατικούς ως αυτούς που πιστεύουν ή επιδιώκουν τη δημιουργία (ή και τη διατήρηση) μίας κοινωνίας ή οικογένειας κρατών ή, ακόμη, και μίας διεθνούς κοινωνίας πολιτών που διέπεται από συγκεκριμένες αρχές ή και υποχρεώσεις. Είναι αισιόδοξοι και τελειομανείς ως προς την ανθρώπινη φύση, την οποία συχνά θεωρούν ότι μπορούν να αναμορφώσουν. Ο πόλεμος για αυτούς είναι ένα μέσο ή το εργαλείο της ιστορίας, σε ορισμένες δε περιπτώσεις και ένα εργαλείο εξαγνισμού ή και εξόντωσης.¹²⁵ Συχνά είναι αναγκαίος καθώς αποβλέπει σε μια μελλοντική ειρήνη, η οποία ταυτίζεται με την ανασύνθεση της διεθνούς κοινωνίας, με μια νέα ομοιογενή κατάσταση πραγμάτων πάνω σε συγκεκριμένα πρότυπα. Η πολιτική υπάρχει χάριν της διαρκούς κοινωνικής εξέλιξης, ενώ το άτομο θεωρείται αναλώσιμο χάριν της εξέλιξης. Η ανθρωπότητα διαιρείται σε καλή και κακή, ανάλογα με τα κριτήρια του κάθε δόγματος, και στη συνέχεια η καλή σκοτώνει την κακή. Ο πόλεμος πρέπει και είναι, κατά περίπτωση, «δίκαιος», συχνά δε και ιερός.

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά τη διεξαγωγή του πολέμου, ως μέσο επέκτασης της επικυριαρχίας του μονάρχη, οι επαναστατικοί συνδυάζουν στοιχεία της ρασιοναλιστικής και της ρεαλιστικής θεωρίας για να πετύχουν τους σκοπούς τους. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιούν όρους όπως «δίκαιος πόλεμος» ή / και χρησιμοποιούν μεθόδους τρομοκρατίας ρεαλιστικού πλαισίου. Πίσω από τον δίκαιο πόλεμο, συχνά βρίσκουμε τη λογική του ιερού πολέμου που βρίσκεται ριζωμένο ως αντίληψη στον μουσουλμανικό κόσμο. Η μουσουλμανική θεωρία παρέχει ένα ανεπτυγμένο δόγμα περί ιερού πολέμου, μία ιδέα σημαντική για το Ισραήλ και τα Αραβικά Κράτη.¹²⁶

Ειδικότερα, για το Ισλαμικό συνταγματικό δίκαιο, ο κόσμος χωρίζεται στην κατοικία του Ισλάμ και στην κατοικία του πολέμου, που αφορά το τμήμα της ανθρωπότητας που δεν έχει αποδεχθεί το Ισλάμ και όπου θα βασιλεύει ο πόλεμος μέχρι να προσηλυτιστεί και αυτό. Σύμφωνα με το Κοράνι, ένα από τα θρησκευτικά

¹²⁵ Ηλίας Κουσκουβέλης, *Διπλωματία και Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (Αθήνα: Παπαζήσης, 2000) σελ. 101; Ηλίας Κουσκουβέλης, *Θεωρία Διεθνών Σχέσεων: Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο* (Αθήνα: Ποιότητα, 2000), σελ. 33

¹²⁶ Martin Wight, *Διεθνής Θεωρία: Τα τρία Ρεύματα Σκέψης*, μετάφρ. Ηρακλεία Στρούκου (Αθήνα: Ποιότητα, 1998), σελ. 285.

καθήκοντα των μουσουλμάνων, είναι το Τζιχάντ, δηλαδή το καθήκον της διεξαγωγής πολέμου κατά εκείνων που δεν αποδέχονται τα δόγματά του. Η έννοια της διεξαγωγής πολέμου λοιπόν, βρίσκεται σε μία διαρκή λανθάνουσα κατάσταση σύμφωνα με τη μουσουλμανική θρησκεία, ενώ το να πεθάνει κανείς σε έναν ιερό πόλεμο τον καθιστά μάρτυρα και απολαμβάνει ιδιαίτερα προνόμια στον παράδεισο. Η σύγχρονη ερμηνεία του, αποκτά μία περισσότερο πνευματική διάσταση. Ιστορικά, η τελευταία διακήρυξή του έγινε τον Νοέμβριο του 1914 όταν Οθωμανός Χαλίφης – Σουλτάνος, κάλεσε όλους του μουσουλμάνους που βρίσκονταν σε Γαλλία και Αγγλία (Αντάντ) να πολεμήσουν μαζί με τους μουσουλμάνους.¹²⁷ Το κάλεσμα είχε ελάχιστη απήχηση, τα σύγχρονα όμως αποτελέσματα της χρήσης του τζιχάντ ως επίκληση προς τρομοκρατικές ενέργειες, αποτελεί συνήθη πρακτική στο σύγχρονο Ισλαμικό κράτος.

Οι ακόλουθοι του δόγματος, βιώνουν μια υψηλή αίσθηση καθήκοντος και μια συνάφεια με το ιστορικό γίνεσθαι καθώς θεωρούν τον εαυτό τους εργαλείο προώθησης της ιστορίας. Το πιο ακραίο σημείο του επαναστατισμού είναι πως στηρίζεται στην εξόντωση του αντιπάλου. Στη σύγχρονη ιστορία, μπορούμε να εξισώσουμε την τρομοκρατία με την Ιερά Εξέταση του παρελθόντος και με τις εκκαθαρίσεις που έχουν λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της γαλλικής επανάστασης, του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και στα πλαίσια του Κομμουνισμού. Η διαίρεση της ανθρωπότητας σε καλούς και κακούς, με τη επακόλουθη εξαφάνιση των «κακών» από τον χάρτη, αποτυπώνεται γλαφυρά στα πλαίσια του πολέμου στο Βιετνάμ, κατά τον οποίο ο Αμερικανός στρατηγός διέταξε να βαφτούν οι καλοί άσπροι και οι κακοί κόκκινοι και να σκοτώσουν όλους τους κόκκινους¹²⁸.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε πως ο επαναστατισμός είναι Δυτικό φαινόμενο καθώς το Ισλάμ ιστορικά δεν έχει προβεί σε εκκαθαρίσεις. Ακόμη, ο επαναστατισμός αποζητά την αποδοχή της ιδεολογίας του νικητή από τον ηττημένο, και αν αυτό δεν γίνει αποδεκτό, τότε οι νικητές «νομιμοποιούνται» να εφαρμόσουν την αρχή της εξόντωσης.

¹²⁷ ό.π.

¹²⁸ ό.π. σελ. 291

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

«Τα ισχυρά κράτη δεν μπορούν να κάνουν τα πάντα με τις στρατιωτικές δυνάμεις τους, όπως συνειδητοποίησε σαφέστατα ο Ναπολέων· όμως είναι σε θέση να κάνουν πράγματα που τα στρατιωτικά αδύναμα κράτη δεν μπορούν να κάνουν»¹²⁹

Κεφάλαιο 3. Έννοιες - Τύποι Πολέμου και Στρατηγική

Το φαινόμενο του πολέμου απασχολεί την ανθρωπότητα από την έναρξη της ιστορίας της. Συνιστά μία από τις πολυπλοκότερες δοκιμασίες και προκλήσεις για τον άνθρωπο, τόσο στη φυσική του διάσταση, όσο και στην πνευματική. Το ίδιο όμως αποτελεί και η σχετιζόμενη με αυτόν έννοια της στρατηγικής. Η σχέση που υφίσταται μεταξύ των, είναι αυτή του όλου (πόλεμος) και του μέρους (στρατηγική). Ειδικότερα στη στρατιωτική της διάσταση (στρατιωτική στρατηγική), είναι τόσο συνυφασμένη με τον πόλεμο, που χωρίς αυτόν, δεν έχει λόγο ύπαρξης.

Τα είδη του πολέμου, η έννοια της στρατηγικής και τα είδη αυτής, θα αποτελέσουν τα αντικείμενα ενασχόλησής μας στο παρόν κεφάλαιο. Ωστόσο η αναφορά μας θα είναι επιλεκτική στη θεματολογία τους, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της παρούσας εργασίας. Ο σκοπός της αποσκοπεί στο να αποτελέσουν εφόδια για την περεταίρω προσέγγισή μας στο θέμα της στρατιωτικής στρατηγικής του ISIS.

3.1. Επίπεδα Πολέμου

Η ύπαρξη και ο διαχωρισμός του φαινομένου του πολέμου σε επίπεδα, ουσιαστικά ταυτίζεται με δομημένες και ιεραρχική σχέση μεταξύ των ομάδων ατόμων που είναι υπεύθυνα για το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή του. Ο διαχωρισμός αυτός αφενός εξυπηρετεί την ιεραρχική σχέση των ληπτών απόφασης σχετικά με αυτόν, αφετέρου διότι η διεξαγωγή του πολέμου είναι εξαιρετικά μία δύσκολη υπόθεση για να διεκπεραιωθεί από μία μικρή ομάδα και

¹²⁹ Kenneth N. Waltz, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*, μετάφρ. Κωνσταντίνος Κολιόπουλος (Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2011), σελ. 393.

μόνο. Ουσιαστικά, η διάκρισή του σε επίπεδα, γίνεται για λόγους διευκόλυνσης της διεξαγωγής του.

«Η τριβή είναι η μόνη έννοια που ανταποκρίνεται στους παράγοντες που διακρίνουν τον πραγματικό πόλεμο από τον πόλεμο στα χαρτιά»¹³⁰

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται του διαστήματος πριν την έναρξη του πολέμου και οι δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του, διαδραματίζονται σε αλληλένδετα και ιεραρχικά επίπεδα. Το καθένα από αυτά τα επίπεδα θα πρέπει να έχει συμπληρωματικό ρόλο σε σχέση με τα άλλα.¹³¹ Τα επίπεδα αυτά κατά ιεραρχική σειρά είναι:

- Επίπεδο Υψηλής Στρατηγικής

Στο επίπεδο αυτό διαμορφώνεται από την Κυβέρνηση, η πολιτική, που αφορά τόσο στην αποφυγή του πολέμου, όσο και στη διεξαγωγή του, καθώς και στη διαμόρφωση των συνθηκών ειρήνης μετά τον πόλεμο.

- Στρατιωτικό Στρατηγικό Επίπεδο

Στο επίπεδο αυτό διαμορφώνεται η στρατιωτική στρατηγική που είναι συστατικό της υψηλής στρατηγικής. Διαμορφώνεται δηλαδή ο τρόπος της ανάπτυξης και της εμπλοκής των ενόπλων δυνάμεων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Υψηλής Στρατηγικής. Είναι δηλαδή το επίπεδο στο οποίο ο πολιτικός σκοπός μετατρέπεται στον αντίστοιχο στρατιωτικό (στρατιωτικός στρατηγικός σκοπός)

- Επιχειρησιακό Επίπεδο

Το επιχειρησιακό επίπεδο είναι το επίπεδο πολέμου στο οποίο σχεδιάζονται και διευθύνονται οι κύριες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Συνδέει τη στρατιωτική στρατηγική με την τακτική. Σχετίζεται με τη χρήση των τακτικών αποτελεσμάτων για την επίτευξη των στρατιωτικών στρατηγικών σκοπών.

¹³⁰ Carl von Clausewitz, *On War*, μετάφρ. και επιμέλ. Michael Howard και Peter Paret, Michael Howard and Peter Paret (New Jersey: Princeton University Press, 1976) σελ. 119.

¹³¹ Παναγιώτης Μαυρόπουλος, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, 2η (Αθήνα: Ιδιωτική, 2012), σελ. 50.

Τακτικό Επίπεδο

Στο επίπεδο αυτό, ουσιαστικά, σχεδιάζονται και εκτελούνται τακτικές στρατιωτικές ενέργειες, προς επίτευξη στρατιωτικών σκοπών, από τακτικές μονάδες. Δηλαδή λαμβάνουν χώρα οι εμπλοκές μεταξύ των αντιτιθεμένων δυνάμεων που απαρτίζουν μια ευρεία επιχείρηση ή επιχείρηση. Η Τακτική είναι η τέχνη της διάταξης των δυνάμεων για μάχη καθώς και της ΔΜ για την άμεση υποστήριξη αυτών που εμπλέκονται στον αγώνα προκειμένου να επιτύχουν τη νίκη. Η επιτυχής εκτέλεση των αποστολών τους, έχει ως αποτέλεσμα την επίτευξη στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών. Με τον τρόπο αυτό υλοποιούνται σταδιακά οι σκοποί όλων των επιπέδων.

3.3. Επαναστατικός (παρατεταμένος) Πόλεμος

Ο «επαναστατικός πόλεμος» διενεργείται εντός μίας παρατεταμένης χρονικά περιόδου ένοπλης αντιπαράθεσης, για την κατάληψη της εξουσίας, με τη χρήση ένοπλης βίας. Ειδικότερα αναφέρεται «στις ενέργειες μιας πολιτικά οργανωμένης ομάδας, η οποία δεν μετέχει στην εξουσία και, η οποία διαθέτει μη τακτικό στρατό¹³², με σκοπό την πρόκληση θεμελιωδών πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών, συνδυαζόμενες με ανατρεπτικές ενέργειες, προπαγάνδα και στρατιωτική δράση.

Ο επαναστατικός πόλεμος δικαιολογείται στη βάση ύπαρξης πολιτικού σκοπού. Τέτοιοι πολιτικοί σκοποί μπορεί να είναι η αλλαγή της διακυβέρνησης της χώρας, η αυτονομία μιας γεωγραφικής περιοχής της χώρας, η απελευθέρωση της χώρας από δυνάμεις κατοχής.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των επαναστατικών κινημάτων, άσχετα από τους επιωκώμενο πολιτικό σκοπό, είναι η ταυτόχρονη συνύπαρξη και συνδυασμός άσκησης βίας με τη μορφή του ανταρτοπολέμου, της τρομοκρατίας και του συμβατικού πολέμου.¹³³

¹³² Στο ίδιο, σελ. 76.

¹³³ Στο ίδιο, σελ. 77.

Κύριος θεωρητικός εκφραστής και αναλυτής του επαναστατικού πολέμου, είναι ο Μάο τσε Τουνγκ (Mao Tse-tung, 1893-1976), του οποίου οι ιδέες περιλαμβάνονται στα γραπτά του στο βιβλίο του, «Περί Ανταρτοπολέμου».

Υποστήριζε ότι ο επαναστατικός πόλεμος δεν έχει λόγο ύπαρξης και διεξαγωγής του χωρίς να υπάρχει πολιτικό σκοπός.

«Η στρατιωτική δράση είναι μια μέθοδος προς επίτευξη του πολιτικού σκοπού. Οι στρατιωτικές και πολιτικές παράμετροι δεν ταυτίζονται μεν, αλλά είναι αδύνατο να διαχωριστούν»¹³⁴

Ο Μάο Τσε-τουνγκ προσδιόρισε τον ανταρτοπόλεμο ως επαναστατικό εργαλείο, ως μορφή διεξαγωγής του αγώνα, που θα επέφερε ριζικές πολιτικές αλλαγές. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξή του, θεωρούσε την πολιτική κινητοποίηση του πληθυσμού. Οι επιχειρησιακές δράσεις των ανταρτών θα ήταν σύντομες, αλλά ο πόλεμος θα ήταν παρατεταμένος (protracted war), προκειμένου ο επαναστατικός στρατός σταδιακά να μετεξελιχθεί σε τακτικό στρατό.¹³⁵

Σύμφωνα με τη θεωρία του Μάο ο επαναστατικός πόλεμος διεξάγεται σε τρεις φάσεις - στάδια:¹³⁶

1. Το συνωμοτικό στάδιο

Περιλαμβάνει την πολιτική κινητοποίηση για την εξασφάλιση της ενεργητικής και παθητικής υποστήριξης. Σε αυτό το στάδιο δεν έχει ξεκινήσει η έντονη ένοπλη δράση και οι επαναστάτες ασχολούνται με οργανωτικής φύσεως εργασίες. Σε αυτό το στάδιο κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες τρομοκρατικές ενέργειες.

2. Το στάδιο της ισορροπίας

Σε αυτό το στάδιο ο αγώνας κλιμακώνεται με επιθέσεις εναντίον κυβερνητικών στόχων και στρατιωτικών δυνάμεων. Αρχίζει η εφαρμογή του ανταρτοπολέμου, χωρίς να έχει εγκαταλειφτεί απαραίτητα η εφαρμογή της τρομοκρατίας, με σκοπό οι επαναστάτες να αποκτήσουν τον έλεγχο περιοχής ή

¹³⁴ Mao Tse Tung, «Περί Ανταρτοπολέμου», μετάφρ. Καμπούρης Μανούσος (Αθήνα: Επικοινωνίες, 2005), σελ. 96.

¹³⁵ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα* (Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2008), σελ. 275.

¹³⁶ Στο ίδιο.

περιοχών και να ιδρύσουν-εγκαταστήσουν επαναστατική κυβέρνηση. Επιπρόσθετα στη φάση αυτή, υποστήριζε τη δημιουργία «ρευστών»¹³⁷ βάσεων επιχειρήσεων, εξαιτίας της αδυναμίας υπεράσπισης των αμυντικών γραμμών από τους επαναστάτες.

3. Το στάδιο της επικράτησης.

Στο τρίτο και τελευταίο στάδιο οι επαναστατικές δυνάμεις μετεξελίσσονται, αποκτούν οργάνωση και δομή συμβατικού στρατού και η ένοπλη αντιπαράθεση αποκτά πλέον τη μορφή συμβατικού πολέμου. Η επέλευση του τρίτου σταδίου, αποτελεί προϋπόθεση για την απόκτηση δυνατότητας κατάληψης των πόλεων, εδραίωση των επαναστατών σε αυτές, την ανατροπή της κυβέρνησης, τον έλεγχο της χώρας και τέλος τη διάλυση των υφιστάμενων πολιτικών δομών και την αντικατάστασή τους με νέες.

«Η πείρα μας δείχνει ότι οι συμβατικές δυνάμεις είναι η θεμελιώδης και πρώτιστη δύναμη. Τα ανταρτικά σώματα είναι δευτερεύοντα...και βοηθούν στην επίτευξη των σκοπών που ανατίθενται στις τακτικές δυνάμεις. ... η ανταρτική στρατηγική θα είναι επιβοηθητική των θεμελιωδών συμβατικών μεθόδων»¹³⁸

Βασική του αρχή, ήταν η επιδίωξη καταστροφής του αντιπάλου (συμπόρευση με τη στρατηγική σκέψη του Κλαούσεβιτς). «Ο εχθρός κουράζεται, εμείς επιτιθέμεθα. Ο εχθρός υποχωρεί, εμείς καταδιώκουμε».¹³⁹

Θεωρούσε την καταστροφή του στρατιωτικού του αντιπάλου, ως κύρια προτεραιότητα, ενώ την κατάληψη εδαφών και πόλεων, επόμενο επακόλουθο.¹⁴⁰

Όσον αφορά στην κατάληψη των πόλεων, υιοθετεί την στρατηγική της έμμεσης προσέγγισης. Οι επαναστάτες αρχόμενοι με την κατάληψη των

¹³⁷ Με την έννοια της αλλαγής και προσανατολισμού των δράσεων σε άλλο γεωγραφικό χώρο, σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε περίπτωση απειλής του συμβατικού στρατού του αντιπάλου

¹³⁸ Mao Tse Tung, «Περί Ανταρτοπολέμου», σελ. 103.

¹³⁹ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 276.

¹⁴⁰ ό.π.

ασθενέστερων πόλεων, σταδιακά θα κατέληγαν σε αυτές που ο εχθρός ήταν ισχυρότερος.¹⁴¹

Οι ιδέες του Μάο βρήκαν εφαρμογή στον Κινεζικό Εμφύλιο Πόλεμο (1927-1949). Άλλα παραδείγματα επαναστατικών πολέμων είναι οι εθνικο-απελευθερωτικοί πόλεμοι της Κίνας (1927-1949) και του Βιετνάμ (1946-1954 και 1955-1975), του Κάστρο στην Κούβα (1959), ο αγώνας των Παλαιστινίων και των Κούρδων για την ίδρυση ανεξαρτήτων κρατών.

3.3.1. Ανταρτοπόλεμος (guerrilla warfare)

Ο ανταρτοπόλεμος συνιστά μέσον διεξαγωγής του επαναστατικού πολέμου και δεν πρέπει να ταυτίζονται. Ο επαναστατικός πόλεμος είναι μία ευρύτερη έννοια. Από την άλλη ο ανταρτοπόλεμος είναι ένα τμήμα του επαναστατικού πολέμου· είναι μία μορφή διεξαγωγής του επαναστατικού πολέμου, ένα εργαλείο θα λέγαμε που χρησιμοποιείται από έναν μη κρατικό δρώντα υποδεέστερο σε μέσα και πόρους σε σχέση με τον αντίπαλο. «*Το ζωτικό στοιχείο για να χαρακτηρίσουμε έναν πόλεμο ως επαναστατικό είναι η ύπαρξη επαναστατικών σκοπών*»¹⁴².

Το ΝΑΤΟ ορίζει τον ανταρτοπόλεμο «*ως στρατιωτικές και παραστρατιωτικές επιχειρήσεις που διεξάγονται σε κατεχόμενες από τον εχθρό ή και σε εχθρικές περιοχές από άτακτες, βασικά ντόπιες δυνάμεις*».¹⁴³

Ο ανταρτοπόλεμος διακρίνεται από το είδος των δυνάμεων που τον διεξάγουν¹⁴⁴. Ο ανταρτοπόλεμος είναι το κυριότερο μέσο διεξαγωγής του επαναστατικού πολέμου. Ουσιαστικά περιλαμβάνει τις επιθετικές ένοπλες ενέργειες από μικρές ομάδες ενόπλων, κυρίως πολιτών, οι οποίες καταφεύγουν στη χρησιμοποίηση ενεδρών, επιδρομών και δολιοφθορών. Κύριο στοιχείο τους είναι αυτό του αιφνιδιασμού («κτυπή και φεύγω») και αποβλέπουν στην

¹⁴¹ ό.π.

¹⁴² Shy J. και Collier Th., *Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής: Από τον Μακιαβέλλι στην πυρηνική εποχή*, μετάφρ. Κατσάνης Ευάγγελος (Αθήνα: Εκδόσεις Τουρίκη, 2004), σελ. 965-1020.

¹⁴³ U.S. Department Of Defense, *Dictionary Of Military Terms* (New York: Arco, 1988), σελ. 159.

¹⁴⁴ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 265.

παρενόχληση-εξουθένωση του αντιπάλου συμβατικού στρατού. Απώτερος σκοπός είναι η κάμψη της θέλησης του αντιπάλου για συνέχιση της σύγκρουσης, και η αποδυνάμωση των οπλικών μέσων του. Αυτό επιτυγχάνεται με την παρατεταμένη αθροιστική φθορά.¹⁴⁵

Στον ανταρτοπόλεμο η κατάληψη και η διατήρηση εδάφους, αστικών περιοχών ή πόλεων δεν αποτελεί προτεραιότητα. Επίσης σε αυτόν δεν υπάρχει αποφασιστική μάχη, αφού η ευθεία αντιπαράθεση με έναν ισχυρότερο συμβατικό στρατό είναι απαγορευτική για την επίτευξη μιας γρήγορης και αποφασιστικής νίκης. Όταν και εάν αυτό επιτευχθεί, θα σημαίνει ότι ο πόλεμος πήρε άλλη μορφή και από ανταρτοπόλεμος μετεξελίχθηκε σε συμβατικό.¹⁴⁶

Ένας από τους κύριους λόγους επιλογής του αντιπάλου που τον διεξάγει, είναι τα περιορισμένα μέσα, η ελλιπής οργάνωση, οι περιορισμένες δυνατότητες εφοδιασμού και υποστήριξης αυτού. Έχοντας επίγνωση της κατωτερότητάς του σε στρατιωτική ισχύ, κύρια προτεραιότητα είναι η επιβίωση του έμψυχου υλικού, αλλά και των μέσων. Έλλειψη επαναστατών (μαχητών) και απώλεια στρατιωτικών μέσων, συνιστά ολοκληρωτική ήττα και τερματισμό του επαναστατικού πολέμου, που ο ανταρτοπόλεμος εξυπηρετεί.

Κρίνεται άξιο αναφοράς η διεξαγωγή του εντός των πόλεων. Σε αυτές οι μετέχοντες εξασφαλίζουν συνεχή παρουσία στην πόλη «στόχο», ελαχιστοποιούν χρονικά την προετοιμασία και την αντάρτικη ενέργεια, έχουν ευκολότερη πρόσβαση σε πηγές εφοδιασμού και κοινωνούν ευκολότερα την προπαγάνδα τους στους ντόπιους πληθυσμούς. Ταυτόχρονα όμως αυξάνεται το ρίσκο ανακάλυψης, σύλληψης και εξόντωσής τους από τις δυνάμεις ασφαλείας του αντιπάλου.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής του στις πόλεις, αποτελεί η περίπτωση της Βαγδάτης με τη διεξαγωγή ανταρτοπολέμου από τις λεγόμενες «Ζώνες».¹⁴⁷

¹⁴⁵ Μαυρόπουλος, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, σελ. 82.

¹⁴⁶ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 269-270.

¹⁴⁷ Για περισσότερη ανάλυση, κεφάλαιο 4.2.2.3 στην παρούσα εργασία

3.3.2. Τρομοκρατία

Η τρομοκρατία είναι μία άλλη μορφή διεξαγωγής του επαναστατικού πολέμου. Είναι μέρος του επαναστατικού πολέμου όπου οι επαναστάτες χρησιμοποιούν αντισυμβατικά μέσα με σκοπό την πρόκληση του τρόμου. Οι στόχοι επιλέγονται έτσι ώστε να επιφέρει τη μεγιστοποίηση των πολιτικών επιπτώσεων.¹⁴⁸ Αυτό επιτυγχάνεται με την πρόκληση απωλειών σε ανθρώπινες ζωές μεγάλης κλίμακας. Αποκλειστικός στόχος είναι ο πληθυσμός του θεωρούμενου αντιπάλου. Αυτή είναι η θεμελιώδης διαφορά της τρομοκρατίας από το άλλο μέσο διεξαγωγής του επαναστατικού πολέμου· τον ανταρτοπόλεμο. Στον δεύτερο οι βασικοί στόχοι είναι οι ένοπλες δυνάμεις και δυνάμεις ασφαλείας, κυβερνητικοί στόχοι, ενώ στην πρώτη οι άοπλοι πολίτες. Η ομοιότητά τους έγκειται στο ότι τα στρατιωτικά μέσα που εργαλειοποιούνται για τη διεξαγωγή τους, είναι σχεδόν τα ίδια (παγιδευμένα αυτοκίνητα με εκρηκτικούς μηχανισμούς, αιφνιδιαστικές επιθέσεις με φορητό οπλισμό, επιθέσεις αυτοκτονίας με ατομικούς αυτοσχέδιους μηχανισμούς, απαγωγές κ.λ.π.).

3.4. Πόλεμος φθοράς και ελιγμού¹⁴⁹

Στον πόλεμο «φθοράς» (attrition warfare) ο αντίπαλος εκλαμβάνεται ως ένα άθροισμα διαφορετικών στόχων και επιδιώκεται να καταστραφούν διαδοχικά, μέχρι να επέλθει η συνολική η καταστροφή του αντιπάλου. Από την άλλη, στον πόλεμο «ελιγμού» (maneuver warfare), ο αντίπαλος θεωρείται ένα σύστημα. Επιδιώκεται να πληγεί μία καίρια τρωτότητα του συστήματος. Ως καίρια τρωτότητα νοείται ένα στοιχείο του αντιπάλου στρατοπέδου που εξασφαλίζει τη συνεκτικότητα και ομαλή επιχειρησιακή λειτουργία της στρατιωτικής δύναμης ως ενιαίου συνόλου. Η φυσική καταστροφή ενός στόχου, περιλαμβάνεται στο πλαίσιο του πολέμου «φθοράς». Αντιθέτως, η άρνηση παροχής υπηρεσιών και εκμετάλλευσης του συστήματος επικοινωνιών, συνιστά πόλεμο «ελιγμού».

Ο πόλεμος «φθοράς» είναι συχνή επιλογή ενός στρατού που υπερτερεί, ενώ ο πόλεμος «ελιγμού» προτιμάται από ασθενέστερους στρατούς. Η δεύτερη

¹⁴⁸ Μαυρόπουλος, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, σελ. 82.

¹⁴⁹ Οι έννοιες αυτές προέρχονται από το Edward N. Luttwak, *Strategy: The Logic of War and Peace*, Cambridge, Mass., The Belknap Press of Harvard University Press, 1987

επιλογή μπορεί να επιφέρει επιτυχή αποτελέσματα απέναντι σε ισχυρότερους αντιπάλους.

Παράδειγμα διεξαγωγής πολέμου «φθοράς» ήταν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις των Σοβιετικών στρατευμάτων τη τελευταία διετία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι Σοβιετικοί, έχοντας υπεράριθμο πλεονέκτημα επιτίθονταν κατά μέτωπο σε όσες γερμανικές στρατιές έβρισκαν κατά την προέλασή τους.¹⁵⁰

Ο πόλεμος «φθοράς» εμφανίζει το μειονέκτημα του ενδεχόμενου υψηλού κόστους στη διεξαγωγή του, σε πόρους, σε χρόνο εφαρμογής του και σε απώλειες. Όμως και στον πόλεμο «ελιγμού» εγκυμονεί ο κίνδυνος, το καίριο πλήγμα, να μην αποδειχθεί τελικά καίριο, όταν η εκτίμησή του ως τέτοιο, είναι λανθασμένη. (π.χ. η εξόντωση του ηγέτη της αλ Κάϊντα του Ιράκ (AQI), αλ - Ζαρκάουι το 2007, δεν εμπόδισε την ανασύσταση και μετεξέλιξη της AQI στη σημερινή μορφή του ISIS).

3.5. Υβριδικός Πόλεμος

Ο υβριδικός πόλεμος δεν ακολουθεί τον τρόπο που μάχονται οι συμβατικοί στρατοί με τα διακριτά δόγματα για συμβατικό πόλεμο. Στον υβριδικό πόλεμο συνδυάζονται στοιχεία από πολυάριθμες επιλογές του πολέμου, αξιοποιώντας τα επιλεκτικά και ενσωματώνονται-χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια ενός πολέμου, προκειμένου οι εμπλεκόμενοι να αποκτήσουν πλεονεκτήματα που τους παρέχει στις εξελισσόμενες συνθήκες του.

Αυτός που συνέλαβε την έννοια, ήταν ο Frank Hoff (Φράνκ Χόφ), το 2007, εξετάζοντας τη Σιϊτική οργάνωση της Hezbollah (Χεζμπολά) ως περιπτώσιολογική μελέτη (case study).

«Οι υβριδικοί πόλεμοι ενσωματώνουν μια σειρά από διαφορετικούς τρόπους λειτουργίας του πολέμου, συμπεριλαμβανομένων των συμβατικών ικανοτήτων, ασυνήθιστων τακτικών και τρομοκρατικές

¹⁵⁰ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 49-50.

ενέργειες συμπεριλαμβανομένης της τυφλής βίας, τον εξαναγκασμό, και την εγκληματική δραστηριότητα»¹⁵¹

Ο Χόφ θεωρεί ότι οι δυνάμεις συνειδητά επιλέγουν να αξιοποιήσουν πολλαπλά μέσα για να λειτουργήσουν αποφασιστικά στο επιχειρησιακό πεδίο και όχι απλώς για να παρατείνουν τον πόλεμο, να προκαλέσουν υπερβολική αντίδραση, ή απλά να υποβαθμίσουν τις εχθρικές δυνάμεις. Οι δυνάμεις που τον χρησιμοποιούν συνήθως είναι λιγότερο ικανές και εξελιγμένες στην στρατιωτική οργάνωση.¹⁵² Επομένως, ο αντίπαλος που καταφεύγει στην εφαρμογή του υβριδικού πολέμου, διαθέτει μία δομημένη οργάνωση που προγραμματίζει σε πολλαπλά επίπεδα του πολέμου -σε μία συμβατική έννοια-, να επιλέγει σε διάφορες χρονικές στιγμές, ξεχωριστά ή και ταυτόχρονα, να χρησιμοποιήσει πολλαπλά και διαφορετικά είδη του πολέμου.

3.6. Στρατηγική

3.6.1. Γενικά

Αν και ιστορικά ο πόλεμος έχει την ίδια αφετηρία με αυτή της ανθρωπότητας, δεν θα λέγαμε το ίδιο και για την στρατηγική. Η γέννηση της στρατηγικής αναπτύχθηκε πολύ αργότερα, μέσω της εμφάνισης των συγκροτημένων στρατών και κυρίως από τη συνειδητοποίηση ότι, *«ο πόλεμος έχει κοινωνικό χαρακτήρα. Ο κοινωνικός χαρακτήρας του πολέμου αναφέρεται στις προσπάθειες του συνόλου της κοινωνίας που λαμβάνει μέρος σε αυτόν με διάφορους τρόπους και όχι μόνο...στη στρατιωτική ηγεσία...»*.¹⁵³ Η κοινωνική διάσταση του πολέμου, καθώς άγγιζε και αγγίζει όλο τον πληθυσμό, δεν συνιστά πλέον ένα απομονωμένο θέμα. Η διαφοροποίηση έγκειται στο γεγονός ότι, οι λήψεις αποφάσεων από την πολιτική κι στρατιωτική ηγεσία, αναφορικά με τον πόλεμο, επηρεάζουν το σύνολο του πληθυσμού. Η διαμορφούμενη κατάσταση επέβαλε την αναγκαιότητα ενός ολιστικού βλέμματος, για το πώς θα επιτευχθούν

¹⁵¹ Frank G Hoffman, *Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars* (Potomac Institute for Policy Studies, VA, 2007), σελ. 14.

¹⁵² ό.π. σελ. 8

¹⁵³ Σπυρίδων Λίτσας, *Πόλεμος και Ορθολογισμός. Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές* (Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2010), σελ. 246.

οι στρατιωτικοί και κατ' επέκταση οι πολιτικοί σκοποί, με την όσο δυνατόν λιγότερη καταπόνηση και φθορά του πληθυσμού.

Η στρατηγική, - αν και ετυμολογικά κουβαλά εντός της μια πολεμολογική έννοια, όπως θα δούμε στην επόμενη παράγραφο -, δεν ταυτίζεται με τη διεξαγωγή του. Η στρατιωτική στρατηγική, ναι· η στρατηγική, όχι. Πολύ γενικά και αφαιρετικά, θα λέγαμε ότι, η πρώτη αφορά στη σύλληψη, σχεδιασμό και διαμόρφωση του ευρύτερου πεδίου των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Η δεύτερη αφορά στο πεδίο σκέψης. Η πρώτη είναι άμεσα συνυφασμένη με τη διεξαγωγή του πολέμου. Η δεύτερη όχι, καθώς η βασική επιλογή στο σχεδιασμό της είναι η επίτευξη των πολιτικών - εθνικών στόχων ακόμα και με την αποφυγή του πολέμου.

Μέλημά μας στην παρούσα ενότητα, είναι να εξετάσουμε διεξοδικότερα την έννοια της «στρατηγικής», προτού «αγγίξουμε» εννοιολογικά την έννοια της στρατιωτικής στρατηγικής. Ο λόγος είναι προφανής, καθώς η «στρατηγική» αποτελεί το «όλον» της έννοιας, ενώ η «στρατιωτική στρατηγική», με ενσωματωμένο τον επιθετικό προσδιορισμό «στρατιωτική», αποτελεί υποσύνολό της πρώτης και εννοιολογικά πλαισιώνεται από αυτή.

Για τον παραπάνω σκοπό, θα επιχειρηθεί μία ιστορική αναδρομή αποτύπωσης των θέσεων, ορισμών και ερμηνειών που κατέθεσαν σπουδαίοι θεωρητικοί και που ασχολήθηκαν ευρύτερα με την έννοια της στρατηγικής. Ακολουθώντας τις διατυπώσεις τους, αναλύοντας τις θεωρητικές τους προτάσεις και μεταπηδώντας σταδιακά από την «στρατηγική», στην «στρατιωτική στρατηγική», θα προσπαθήσουμε να οδηγηθούμε στην κατάθεση-υιοθέτηση ενός και μοναδικού ορισμού, τόσο για την «στρατηγική», όσο και για την «στρατιωτική στρατηγική». Η εν λόγω διαδικασία θεωρείται απαραίτητη με γνώμονα την όσο δυνατόν πληρέστερη αφομοίωση και κατανόηση των δύο αυτών εννοιών.

3.6.2. Ανάλυση Ορισμών και Ερμηνευτική Θέση

Η στρατηγική είναι μία έννοια και η ετυμολογία της λέξης, προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «στρατηγία», η οποία αναφερόταν «στην τέχνη του στρατηγού».¹⁵⁴

Η επινόηση της στρατηγικής είναι μία στοχαστική-νοητική διαδικασία. Ταυτόχρονα ως έννοια έχει μία αφαιρετική διάσταση που δυσκολεύει τον κάθε μελετητή να την κατανοήσει. Για το λόγο αυτό, όσο περισσότερο ερευνήσει κανείς τη διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία σχετικά με την έννοια της στρατηγικής, τόσο περισσότερο ανακαλύπτει τον πλούτο και την πληθώρα των ορισμών που της έχουν αποδοθεί.

Για τον σκοπό αυτό, στη συνέχεια θα παραθέσουμε ένα ικανοποιητικό, σύμφωνα με τον γράφοντα, πλήθος ορισμών, από τους οποίους θα μπορέσουμε, αφενός να σχηματίσουμε μία πιο ολοκληρωμένη άποψη, αφετέρου να αποτελέσουν το υλικό εξέτασης, ανάλυσης και σύνθεσης για την κατάθεση-υιοθέτησης ενός ορισμού για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας.

Ο Clausewitz (Κλαούσεβιτς) στο έργο του «On War» (Περί Πολέμου), προέβη σε έναν γενικότερο εννοιολογικό προσδιορισμό, δηλώνοντας πως η στρατηγική είναι η «*χρήση της εμπλοκής για τον σκοπό του πολέμου*»¹⁵⁵, συνδέοντας τη στρατηγική με την πολιτική μέσα από τον σκοπό του πολέμου, προσδιορίζοντας ως σκοπό του πολέμου «τον εξαναγκασμό του αντιπάλου εχθρού, να υποταχθεί στη θέλησή μας»¹⁵⁶. Ο εξαναγκασμός πηγάζει από την πολιτική που αποφασίζει για τη διεξαγωγή του πολέμου, που δια μέσω αυτού επιτυγχάνεται ο εξαναγκασμός. Ο πόλεμος δηλαδή, σύμφωνα με τον Κλαούσεβιτς ορίζεται ως «*η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα*»¹⁵⁷.

Κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (Α΄ΠΠ), αρκετοί θεωρητικοί άρχισαν να ασχολούνται και να εξειδικεύουν τον όρο «ends» (σκοποί), ως μία έννοια «κλειδί»

¹⁵⁴ Naphtali Lewis, "Two Terminological Novelties", The American Journal of Philology 81, no. 2 (1960): 186–88, doi:10.2307/292331.

¹⁵⁵ On War, ed. Michael Howard and Peter Paret, transl. Michael Howard and Peter Paret (Princeton: Princeton University Press, 1976, rev. 1984), p.177.

¹⁵⁶ ό.π. σελ.75

¹⁵⁷ ό.π. σελ.87

για τον ορισμό της στρατηγικής, ταυτίζοντάς τον με τον πολιτικό αντικειμενικό σκοπό, τον οποίο εννοούσε ο Κλαούσεβιτς. Το 1927, ο Alexander Svechin (Αλεξάντερ Σβέτσιν) όρισε τη στρατηγική ως «*τη τέχνη των συνδυασμένων προετοιμασιών για τον πόλεμο και την ομαδοποίηση των επιχειρήσεων για την εκπλήρωση του τιθέμενου σκοπού του πολέμου από τις ένοπλες δυνάμεις*»¹⁵⁸. Το 1941, ο B.H.Liddell Hart (Λίντλ Χάρτ) απέδωσε στη στρατηγική τον ορισμό, «*η τέχνη της διανομής και εφαρμογής των στρατιωτικών μέσων για να ολοκληρώσουν τους σκοπούς της πολιτικής*»¹⁵⁹. Επίσης ο J.C. Wylie (Γουάιλι), αναφέρθηκε στην προτεραιότητα των σκοπών στον ορισμό του για τη στρατηγική, ως «*το πλάνο δράσης σχεδιασμένο να σκοπό να εκπληρωθεί κάποιος σκοπός...*»¹⁶⁰. Πιο πρόσφατα, ο Colin Grey (Κόλιν Γκρέϊ), αναφέρθηκε στη στρατηγική ως τη «*χρήση βίας ή απειλή χρήσης βίας για την επίτευξη των σκοπών της πολιτικής*»¹⁶¹.

Ο Γάλλος Andre Beaufre κατέγραψε πως η στρατηγική «*...είναι η τέχνη της διαλεκτικής των βουλήσεων που χρησιμοποιούν την ισχύ για την επίλυση της διένεξής τους*»¹⁶². Ο ίδιος συνεχίζει λέγοντας πως «*ο σκοπός της στρατηγικής είναι να πραγματώσει τους στόχους (του πολέμου¹⁶³), που έχουν τεθεί από την πολιτική ηγεσία, χρησιμοποιώντας με το καλύτερο τρόπο τις διαθέσιμες πηγές*»¹⁶⁴. Ωστόσο, τόσο στον πρώτο ορισμό, όσο και στην περιγραφή του για τον «σκοπό» της στρατηγικής, δεν αποδίδει τον καθαυτό ορισμό της στρατηγικής. Επίσης δεν εμφανίζονται οι έννοιες του «σκοπού» και των «μέσων».

Για τον Hedley Bull (Χέντλεϊ Μπούλ), στρατηγική είναι «*η εκμετάλλευση των στρατιωτικών δυνάμεων ώστε να υλοποιηθούν οι πολιτικοί σκοποί*»¹⁶⁵.

¹⁵⁸ Alexandr Svechin, *Strategy* (East View Press, 1992).

¹⁵⁹ Basil Henry Liddell Hart, *Strategy*, 2 Revised edition, Meridian (Plume, 1991), σελ.321.

¹⁶⁰ J.C. Wylie, *Military Strategy: A General Theory of Power Control*, Classics of sea power (Naval Institute Press, 1967), σελ. 14,

¹⁶¹ Colin Grey, *Modern Strategy*, 1 edition (Oxford University Press, 1999), σελ. 17.

¹⁶² Andre Beaufre, *Εισαγωγή στη Στρατηγική*, μετάφρ. Παναγιώτης Μαυρόπουλος (Αθήνα: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, 2015), σελ. 15.

¹⁶³ Προσθήκη του γράφοντα

¹⁶⁴ Beaufre, *Εισαγωγή στη Στρατηγική*, σελ. 15.

¹⁶⁵ Hedley Bull, "Strategic Studies and Its Critics", *World Politics* 20, no. 4 (1968): σελ. 593, doi:<https://doi.org/10.2307/2009685>.

Στις μέρες μας, ο Beatrice Heuser (Μπεατρίς Χέσερ), την προσδιόρισε ως «τη σύνδεση ανάμεσα στους πολιτικούς σκοπούς και τη χρήση ή την απειλή χρήσης βίας».¹⁶⁶

Μία άλλη προσέγγιση, είναι αυτή του Michael Handel (Μίκαελ Χάντε) που αναφέρεται στην στρατηγική ως « η ανάπτυξη και η χρήση όλων των πόρων στην ειρήνη και τον πόλεμο σε υποστήριξη των εθνικών πολιτικών ώστε να εξασφαλιστεί η νίκη».¹⁶⁷ Όμοια περίπου με τη διατύπωση του Χάντελ, είναι και αυτή του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ· «μία συνετή ιδέα ή ένα σύνολο ιδεών για χρησιμοποίηση όλων των οργάνων της εθνικής ισχύος σε μία συγχρονισμένη και ολοκληρωμένη λειτουργία για να εκπληρωθούν τοπικοί, εθνικοί και υπερεθνικοί αντικειμενικοί σκοποί».¹⁶⁸

Στις καταγραφές των ορισμών που προηγήθηκαν ως τώρα, είναι φανερό η συνύπαρξη των λέξεων «μέσων» και «σκοπών», ως έννοιες πλαισίωσης και απόδοσης του ορισμού της στρατηγικής. Ωστόσο η κάθε μία χωριστά ή αποσπασματικά δεν θα μπορούσε να συμβάλλει εποικοδομητικά στην κατανόηση περί της στρατηγικής. Από την άλλη, διαφαίνεται όμως ότι, είναι η σχέση μεταξύ των δύο, η οποία νοηματοδοτεί και σχηματοποιεί το πεδίο της δράσης (επιχειρησιακό σκέλος) που αφορά στη στρατηγική. Με άλλα λόγια, θα λέγαμε ότι είναι ο «τρόπος» ή οι «τρόποι» με τους οποίους οι έννοιες των «μέσων» και των «σκοπών», συνδέονται μεταξύ τους.

Η Σχολή Πολέμου του Στρατού των ΗΠΑ ορίζει τη στρατηγική ως «τη σχέση μεταξύ των σκοπών, των τρόπων και των μέσων».¹⁶⁹ Αν και σαν πρώτη ανάγνωση, φαίνεται να συνδέει τις τρεις βασικές έννοιες, ωστόσο εξακολουθεί να αποδίδει ένα αμφιλεγόμενο νόημα που δεν ικανοποιεί τον γράφοντα. Και αυτό διότι η «σχέση» εκφράζει τους δεσμούς συνάφειας (Λεξικό Μπαμπινιώτης) ή τον τρόπο που δύο

¹⁶⁶ Beatrice Heuser, *The Evolution of Strategy* (New York: Cambridge University Press, 2010), σελ. 3.

¹⁶⁷ M.I. Handel, *Masters of War: Classical Strategic Thought* (Taylor & Francis, 2000), σελ. 381

¹⁶⁸ Department of Defense, 'Dictionary of Military and Associated Terms', 15 Φεβρουάριος 2016, σελ. 227, http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf.

¹⁶⁹ J.B. Bartholomees, επιμ., *Theory of War and Strategy*, 4th έκδ., τ. Ι (U.S. Army War College, 2010), σελ. 15.

πράγματα ή έννοιες συνδέονται μεταξύ τους. Δηλαδή, στον ορισμό της συγκεκριμένης Σχολής Πολέμου εμπεριέχονται δύο αλληλοσυμπληρούμενες έννοιες που μάλλον σύγχυση προκαλούν.

Από την πλευρά ελλήνων μελετητών του θέματος, θα παραθέσουμε τους ορισμούς των Λίτσα, Κολιόπουλο, Παπασωτηρίου και Πλατιά & Κολιόπουλου.

Σύμφωνα με τον Σ. Λίτσα, η στρατηγική είναι η *«δυνατότητα των οργανικών συνισταμένων του διεθνούς συστήματος, τα έθνη- κράτη, να θέτουν σε οργανωμένη και συνδυαστική λειτουργία τα πολιτικοδιοικητικά, οικονομικά, κοινωνικά και στρατιωτικά μέσα που έχουν στη διάθεσή τους με σκοπό την προβολή ενός αμυντικού ή επιθετικού πλαισίου ανάπτυξης προς άλλες οργανικές μονάδες του διεθνούς συστήματος με στόχο την προάσπιση αλλά και διεύρυνση των συμφερόντων τους»*¹⁷⁰.

Ο Κ. Κολιόπουλος μας λέει ότι η στρατηγική είναι μία *«σύζευξη μέσων και σκοπών υπό το πρίσμα πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης. Με άλλα λόγια, η στρατηγική συνίσταται στο τρίπτυχο, μέσα-σκοποί-αντίπαλος»*.¹⁷¹

Από την άλλη ο Χ. Παπασωτηρίου την αποτυπώνει ως μία *«έννοια που αφορά τις συγκρούσεις δύο ή περισσότερων αντίπαλων θελήσεων»*¹⁷². Στο σημείο αυτό παρατηρείται μία ομοιότητα για το τι συνιστά η στρατηγική, με αυτή του Γάλλου Αντρέ Μπόφρ, που συναντήσαμε σε προηγούμενη παράγραφο.

Συγκεντρώνοντας τους αποδοθέντες ορισμούς για τη στρατηγική που προηγήθηκαν και αντλώντας περισσότερους¹⁷³ που διατυπώθηκαν και από άλλους εμπνευστές και θεωρητικούς της στρατηγικής, καταλήγουμε στον πίνακα 1 (ένα) που ακολουθεί παρακάτω. Στο πεδίο «Παρατηρήσεις», αναλύεται-δικαιολογείται η αντιστοίχιση με τις παρατιθέμενες έννοιες. Εντός αυτού του πεδίου, στα αριστερά

¹⁷⁰ Λίτσα, *Πόλεμος και Ορθολογισμός. Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές*, σελ. 226.

¹⁷¹ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη Από Την Αρχαιότητα Έως Σήμερα* (Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2008), σελ. 4

¹⁷² Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική. 6ος-11ος αιώνας*, 2η (Αθήνα: Ποιότητα, 2000), σελ. 16-17.

¹⁷³ Οι ορισμοί των Sun Tzu, Jomini, Mao και Lykke, και το υπόδειγμα του πίνακα, αντλήθηκαν από, Randall G Bowdish, 'Military strategy: theory and concepts' (Dissertation, University of Nebraska - Lincoln, 2013), σελ. 275-276.

παρατίθενται οι λέξεις «κλειδιά» που συναντώνται στο πεδίο «Ορισμός» και δεξιά, η έννοια στην οποία αντιστοιχεί.

Ορισμός	Στρατιωτικό/ή	Σκοπός	Τρόπος	Μέσα	Σχέδιο	Σχέση	Παρατηρήσεις
Σουν Τσού: Έχοντας καταλήξει στα πλεονεκτήματα των σχεδίων, ο στρατηγός πρέπει να δημιουργήσει συνθήκες οι οποίες θα συμβάλλουν στην εκπλήρωσή των (σχεδίων)	X	X				X	...ο στρατηγός= Στρατιωτικό/ή ...στην εκπλήρωσή τους...= Σκοπός ...των σχεδίων..= Σχέδιο
Κλαουσεβιτς: Η στρατηγική είναι η χρήση της εμπλοκής για τον σκοπό του πολέμου	X	X					Εμπλοκή= Στρατιωτικό/ή Σκοπός= Σκοπός
Ζομινί: Η τέχνη του να σχεδιάζεις τον πόλεμο σε χάρτη και να αντιλαμβάνεσαι το σύνολο του θεάτρου του πολέμου.						X	Να σχεδιάζεις...= Σχέδιο
Σβέτσιν: Η τέχνη των συνδυασμένων προετοιμασιών για τον πόλεμο και την ομαδοποίηση	X	X				X	Ένοπλες Δυνάμεις= Στρατιωτικό/ή Τιθέμενος σκοπός= Σκοπός ...προετοιμασιών για...= Σχέδιο

των επιχειρήσεων για την εκπλήρωση του τιθέμενου σκοπού του πολέμου από τις ένοπλες δυνάμεις							
Μάο: Η επιστήμη της στρατηγικής...είναι όλα στοιχεία της κινέζικης στρατιωτικής επιστήμης. Η επιστήμη της στρατηγικής ασχολείται με τους νόμους που διέπουν την κατάσταση του πολέμου στο σύνολό του	X		X				<p>Η επιστήμη της στρατηγικής...είναι στοιχεία της στρατιωτικής επιστήμης = Στρατιωτικό/ή</p> <p>...με τους νόμους που διέπουν... = Τρόποι</p>
Λιντλ Χάρτ: Η τέχνη της διανομής και εφαρμογής των στρατιωτικών μέσων για να ολοκληρώσουν τους σκοπούς της πολιτικής	X	X		X			<p>...Στρατιωτικών... = Στρατιωτικό/ή</p> <p>...μέσων... = Μέσα</p> <p>...σκοπούς... = Σκοπός</p>
Μπόφρ: Είναι η τέχνη της διαλεκτικής δύο αντίθετων θελήσεων, που χρησιμοποιούν την ισχύ προκειμένου να επιλύσουν τη	X	X	X	X			<p>...την ισχύ... = Στρατιωτικό/ή</p> <p>...θελήσεων... = Σκοπός</p> <p>...η τέχνη... = Τρόπος</p> <p>...χρησιμοποιώντας την ισχύ = Μέσα (η ισχύς αναδεικνύεται μέσα από τη</p>

διαφωνία τους							χρήση των διατιθέμενων Μέσων)
Γουίλι: Το πλάνο δράσης σχεδιασμένο προκειμένου να εκπληρωθεί κάποιος σκοπός		X				X	...κάποιος σκοπός.= Σκοπός ...πλάνο δράσης= Σχέδιο
Μπουλ: η εκμετάλλευση των στρατιωτικών δυνάμεων ώστε να υλοποιηθούν οι πολιτικοί σκοποί	X					X	...στρατιωτικών...=Στρατιωτική/ή ...πολιτικοί σκοποί...= Σκοπός
Λεξικό της Οξφόρδης: Η τέχνη του υλοποίησης και της διεύθυνσης των μεγάλων σε έκταση στρατιωτικών κινήσεων και των επιχειρήσεων μίας εκστρατείας	X		X				...στρατιωτικών κινήσεων...= Στρατιωτική/ή ...υλοποίηση και διεύθυνση...= Τρόποι
Λγκκε (Λίκ): Στρατηγική ισούται με σκοπούς, σύν τρόπους, σύν μέσα.		X	X	X			Δεν απαιτούνται επιπλέον διευκρινήσεις
Χάντελ: Η ανάπτυξη και η χρήση όλων των πόρων στην	X	X	X	X			...να εξασφαλιστεί η νίκη.= Σκοπός ...των πόρων..= Μέσα

ειρήνη και τον πόλεμο σε υποστήριξη των εθνικών πολιτικών ώστε να εξασφαλιστεί η νίκη						...η χρήση...= Τρόπος
Γκρέϊ: Η χρήση ισχύος ή απειλή χρήση της, για την επίτευξη των σκοπών της πολιτικής	X	X		X		...της ισχύος= Στρατιωτικό/ή ...σκοπών της πολιτικής.= Σκοπός Η χρήση ισχύος...= Τρόποι & Μέσα (η ισχύς αναδεικνύεται μέσα από τη χρήση των διατιθέμενων Μέσων)
Χέϋσερ: Τη σύνδεση ανάμεσα στους πολιτικούς σκοπούς και τη χρήση ή την απειλή χρήσης ισχύος	X	X	X	X	X	...ισχύος...= Στρατιωτικό/ή ...χρήση ισχύος= Τρόπος & Μέσα (η ισχύς αναδεικνύεται μέσα από τη χρήση των διατιθέμενων Μέσων) ...πολιτικούς σκοπούς...= Σκοπός Η σύνδεση...= Σχέση
Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ: Μία πρωτότυπη ιδέα ή ένα σύνολο ιδεών για χρησιμοποίηση όλων των οργάνων της εθνικής ισχύος σε μία συγχρονισμένη και ολοκληρωμένη	X	X	X	X	X	...εθνικής ισχύος...= Στρατιωτικό/ή ...εκπληρωθούν...αντικειμενικοί σκοποί.= Σκοπός ...χρησιμοποίηση...σε μία συγχρονισμένη...= Τρόπος ...όλων των οργάνων...=Μέσα ...συγχρονισμένη και ολοκληρωμένη...= Σχέση

Λειτουργία για να εκπληρωθούν τοπικοί, εθνικοί και υπερεθνικοί αντικειμενικοί σκοποί							
Σχολή Πολέμου του Στρατού (ΗΠΑ): Τη σχέση μεταξύ των σκοπών, των τρόπων και των μέσων		X	X	X		X	...σκοπών...= Σκοπός ...τρόπων...= Τρόπος ...μέσων.= Μέσων Τη σχέση...=Σχέση
Λίσας: δυνατότητα των οργανικών συνισταμένων του διεθνούς συστήματος, τα έθνη- κράτη, να θέτουν σε οργανωμένη και συνδυαστική λειτουργία τα πολιτικοδιοικητικά, οικονομικά, κοινωνικά και στρατιωτικά μέσα που έχουν στη διάθεσή τους με σκοπό την προβολή ενός αμυντικού ή επιθετικού πλαισίου ανάπτυξης προς άλλες οργανικές μονάδες του διεθνούς συστήματος με στόχο την	X	X		X		X	...στρατιωτικά..= Στρατιωτικό/ή ...με στόχο την προάσπιση...= Σκοπός ...μέσα που έχουν στη διάθεσή τους...= Μέσα ...συνδυαστική λειτουργία...= Σχέση

προάσπιση αλλά και διεύρυνση των συμφερόντων τους							
Κολιόπουλος: Σύζευξη μέσων και σκοπών υπό το πρίσμα πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης	X	X		X		X	...σύγκρουση...= Στρατιωτικό/ή ...μέσων και σκοπών...= Σκοπός ...μέσων και σκοπών...= Μέσα ...σύζευξη...= Σχέση
Παπασωτηρίου Έννοια που αφορά τις συγκρούσεις δύο ή περισσότερων αντίπαλων θελήσεων	X	X					...σύγκρουση αντιπάλων...= Στρατιωτικό ...θελήσεων...= Σκοπός
Σύνολο	14	15	8	10	4	5	

Πίνακας 1

Από τον παραπάνω πίνακα, προκύπτει ότι οι όροι «σκοποί», «μέσα» και «τρόποι», -καθώς και τα συνώνυμα αυτών», συναντώνται πιο συχνά. Ο όρος «Στρατιωτική» είναι ο δεύτερος πιο συχνός όρος, για τον οποίο όμως θα αναφερθούμε στη συνέχεια της παρούσας ενότητας. Οι όροι «σχέδιο» και «σχέση» συναντώνται με τελευταία σειρά προτεραιότητας.

Καθώς απορρίφθηκε, -για τους λόγους που εξηγήθηκε παραπάνω η χρήση της «σχέσης» και των «τρόπων»-, εκτιμάται ότι αυτή του όρου «σχέδιο», κρίνεται πιο δόκιμη. Ένα «σχέδιο» συνιστά μία προγραμματισμένη και υπολογισμένη δράση σε αφαιρετικό επίπεδο για την επίτευξη μίας εργασίας (ή έργου¹⁷⁴). (Λεξικό Μπαμπινιώτης)

¹⁷⁴ Προσθήκη του γράφοντα

Όσον αφορά στα «μέσα», αυτά δεν συμβάλλουν μεμονωμένα, ούτε και υπάρχουν αυθύπαρκτα το καθένα. Αντιθέτως, λειτουργούν συμπληρωματικά με μία αλληλένδετη σχέση, έτσι ώστε να υφίσταται μία «συνέργεια» μεταξύ των.

Συμπυκνώνοντας τα προκύπτοντα αποτελέσματα της ανάλυσης του πίνακα, σε συνδυασμό με τη μη υιοθέτηση των εννοιών «σχέση» και «τρόπος», καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, η στρατηγική είναι **«ένα ειδικό-ξεχωριστό είδος σχεδίου, το οποίο περιγράφει, πως τα μέσα και η συνέργεια αυτών, χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των σκοπών».**

Ο παραπάνω ορισμός, θα μας φανεί ιδιαίτερα χρήσιμος στις επόμενες ενότητες που θα ακολουθήσουν, καθώς θα αποτελέσει τον οδηγό για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της «υψηλής» και «στρατιωτικής στρατηγικής».

3.6.3. Υψηλή Στρατηγική

Ο πόλεμος, όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα και σύμφωνα με τον Κλαούσεβιτς, είναι καθαρά μία πολιτική πράξη. Είναι μία από τις επιλογές της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας για την επίτευξη των πολιτικών της σκοπών. Η καταφυγή στον πόλεμο οφείλει να είναι μία ορθολογική πράξη, όταν τα υπόλοιπα εργαλεία της πολιτικής ηγεσίας, έχουν εξαντλήσει τις δυνατότητές τους για την εκπλήρωση των πολιτικών στοχεύσεων.

Η έννοια της υψηλής στρατηγικής, όχι μόνο προηγείται χρονικά στο σχεδιασμό της στρατιωτικής στρατηγικής, αλλά και την εμπεριέχει. Ωστόσο είναι κοινώς παραδεκτό ότι η *«στρατιωτική στρατηγική αποτελεί το βασικό μοχλό υλοποίησης της υψηλής στρατηγικής»*.¹⁷⁵

Στην προηγούμενη ενότητα αποδόθηκε ο ορισμός της στρατηγικής και σε συνέχεια αυτού θα κινηθούμε για να ορίσουμε την έννοια της υψηλής στρατηγικής. Πριν όμως αποτυπώσουμε τον ορισμό της, θα παρατεθούν κάποιες ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Ωστόσο, καθώς η έννοια της υψηλής στρατηγικής δεν αποτελεί

¹⁷⁵ Νικόλαος Αλχαζίδης, 'Η αξία της αρχής της επιμελητείας πολέμου ως βασικός στρατηγικός στόχος, σύμφωνα με τις στρατηγικές θεωρίες των Ομήρου στην Ιλιάδα, Sun Tzu και Clausewitz.' (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016), σελ. 12, <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18713/6/AlchazidisNikolaosMsc2016.pdf>.

αντικείμενο εξέτασής στην παρούσα εργασία, η επέκτασή μας θα είναι περιορισμένη, τόσο σε εννοιολογικό βάθος, όσο και σε έκταση.

Σύμφωνα με τον Κ. Κολιόπουλο, η υψηλή στρατηγική είναι η χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων «ενός κράτους (στρατιωτικά, διπλωματικά, οικονομικά κ.λ.π.) για την επίτευξη των πολιτικών αντικειμενικών σκοπών του ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης».¹⁷⁶

Ο παραπάνω ορισμός επιβεβαιώνει τη θέση μας που καταγράφηκε στη δεύτερη παράγραφο, ότι δηλαδή η στρατιωτική στρατηγική αποτελεί μέρος και εξυπηρετεί την υψηλή στρατηγική.

Ο Βρετανός ιστορικός (Paul Kennedy (Πόλ Κένεντι), θεωρεί ότι η υψηλή στρατηγική είναι ένα είδος ισχύος, το οποίο διατηρεί το ανθρώπινο δυναμικό σε μάχιμη κατάσταση και το ηθικό του λαού υψηλό. Στα διαθέσιμα εργαλεία του είναι η στρατιωτική, εμπορική, οικονομική, διπλωματική ισχύ, τα οποία και χρησιμοποιεί με τέτοιο τρόπο με σκοπό να κάμψει τη θέληση του αντιπάλου. Αυτά τα εργαλεία τα υπολογίζει, τα αναπτύσσει, τα συνδυάζει και τα ελέγχει κατά την ειρηνική και πολεμική περίοδο, προκειμένου να παραχθεί ασφάλεια και ευημερία στο κράτος που την εφαρμόζει.¹⁷⁷

Μία άλλη ανάλυση για την έννοια της υψηλής στρατηγικής, κατατίθεται από τον Α. Πλατιά. Την χαρακτηρίζει ως «τη θεωρία ενός κράτους για το πώς μπορεί να προκαλέσει ασφάλεια για τον εαυτό του».¹⁷⁸ Το ζητούμενο επομένως για το κάθε κράτος είναι:

- να δικαιολογήσει - εξηγήσει στο ίδιο γιατί αυτή η θεωρία είναι ικανή να του παρέξει ασφάλεια.
- «η εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων του και ο περιορισμός των πλεονεκτημάτων του αντιπάλου».¹⁷⁹

¹⁷⁶ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 44.

¹⁷⁷ Paul Kennedy, 'Grand Strategies in War and Peace', in *Grand Strategies in War and Peace*, ed. Ronald Rogowski, vol. 87:1 (*American Political Science Review*, 1993), p.261.

¹⁷⁸ Αθανάσιος Πλατιάς, , *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη*, Εστία (Αθήνα, 1999), σελ.82.

¹⁷⁹ στο ίδιο

Ο Άγγλος στρατηγικός αναλυτής Liddel Hart αναφέρεται στην υψηλή στρατηγική με μία εκτενής αναφορά, σύμφωνα με την οποία:

«Ο ρόλος της υψηλής στρατηγικής είναι να συντονίζει και να διευθύνει όλες τις πηγές ενός έθνους ή μιας ομάδας εθνών προς την κατεύθυνση επιτεύξεως του πολιτικού σκοπού του πολέμου: του σκοπού που καθορίζεται από τη θεμελιώδη πολιτική. Η υψηλή στρατηγική πρέπει να υπολογίζει και να αναπτύσσει τους οικονομικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό των εθνών για να υποστηρίξει τα μαχόμενα στρατεύματα. Επίσης και τις ηθικές δυνάμεις, γιατί, για να αναπτυχθεί το πνεύμα και η θέληση του λαού, συχνά οι ηθικές δυνάμεις είναι το ίδιο σπουδαίος παράγοντας όσο και η κατοχή πιο συγκεκριμένων μορφών ισχύος. Η υψηλή στρατηγική πρέπει ακόμη να κανονίζει την κατανομή ισχύος μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών και μεταξύ των υπηρεσιών και της βιομηχανίας. Ακόμη περισσότερο: η μάχιμη ισχύς δεν αποτελεί παρά ένα μόνο από τα όργανα της υψηλής στρατηγικής, η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και να χρησιμοποιεί την ισχύ της οικονομικής πίεσεως, της διπλωματικής πίεσεως, της εμπορικής πίεσεως και -δεν είναι μικρότερης σημασίας αυτό-της ηθικής πίεσεως, για να εξασθενήσει τη θέληση του αντιπάλου.»¹⁸⁰

Στο βασικό Δόγμα των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων συναντάμε τις παρακάτω αποδόσεις:

- *«Εθνική Στρατηγική¹⁸¹ είναι η τέχνη και η επιστήμη της ανάπτυξης και της χρησιμοποίησης των παραγόντων Εθνικής Ισχύος, κατά τη διάρκεια ειρήνης, κρίσεως και πολέμου, προς διασφάλιση των Εθνικών αντικειμενικών σκοπών, ώστε να διασφαλιστούν και*

¹⁸⁰ Basil Henry Liddell Hart, *Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως*, μετάφρ. Κ Γεωργαντάς (Θεσσαλονίκη: Βανιάς, 1995), σελ. 501-502.

¹⁸¹ Οι έννοιες της «Εθνικής Στρατηγικής» ή «Στρατηγικής Ασφάλειας», που συναντώνται σε άλλα στρατιωτικά εγχειρίδια, ουσιαστικά ταυτίζονται με την έννοια της «Υψηλής Στρατηγικής». Οι παρατιθέμενες πληροφορίες στην παρούσα εργασία δεν αποτελούν διαβαθμισμένο υλικό, σε αντίθεση με υπόλοιπα εδάφια του θεσμικού κειμένου. Στα δεύτερα δεν έχει προβεί ο υποφαινόμενος σε καμία αναφορά.

προωθηθούν τα εθνικά συμφέροντα, ή άλλως προς υποστήριξη της Εθνικής Πολιτικής».

- *«Η Εθνική Στρατηγική περιγράφει τη γενική αντίληψη του τρόπου χρησιμοποίησης του συνόλου του εθνικού δυναμικού και αποτελεί τη συνισταμένη των πολιτικών, οικονομικών, στρατιωτικών και λοιπών δραστηριοτήτων της χώρας, για την επίτευξη των Εθνικών στόχων κατά τη διάρκεια ειρήνης, κρίσης και πολέμου».*

Διαπιστώνεται από τους παραπάνω ορισμούς και ερμηνείες ότι, τόσο οι μελετητές, όσο και θεσμικοί φορείς, συμφωνούν στο γενικό πλαίσιο σχετικά με το τι είναι υψηλή στρατηγική και την αντιλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο.

Αξιοσημείωτο όμως είναι το γεγονός ότι ο κατεξοχήν φορέας και λειτουργός του πολέμου -ο θεσμός των Ενόπλων Δυνάμεων-, στον ορισμό του δεν κάνει καθόλου χρήση της λέξης «αντίπαλος». Από την άλλη βέβαια, εμπεριέχει την έννοια του «πολέμου», που νομοτελειακά η ύπαρξη αντιπάλου είναι παρούσα.

Πριν κλείσουμε την παρούσα ενότητα, θα επανέλθουμε μνημονεύοντας ξανά τον ορισμό που είχε καταλήξει ο υποφαινόμενος για την στρατηγική:

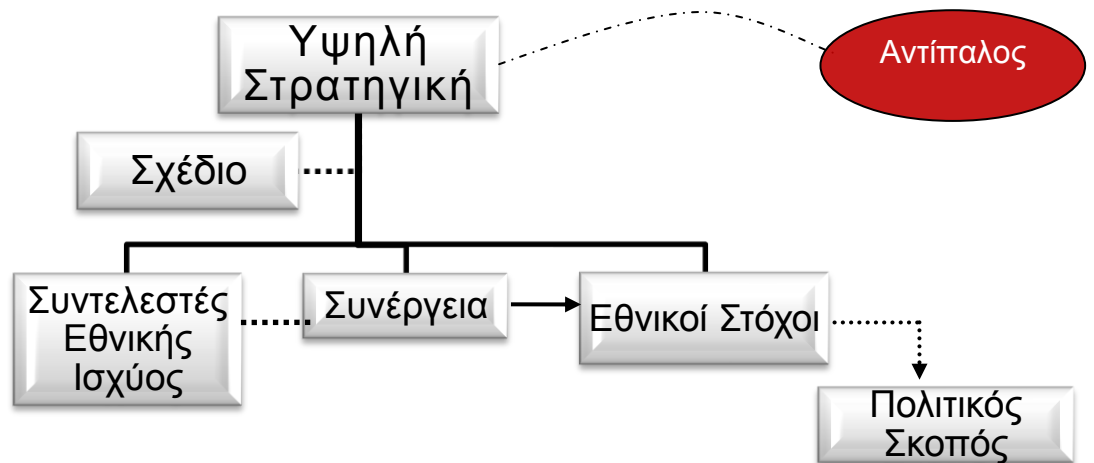
«ένα ειδικό-ξεχωριστό είδος σχεδίου, το οποίο περιγράφει, πως τα μέσα και η συνέργεια αυτών, χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των σκοπών».

Αναλύοντας και προσδιορίζοντας ειδικότερα τις έννοιες του ορισμού, προκύπτουν οι παρακάτω αντιστοιχίσεις:

- **«μέσα»:** οι πόροι που είναι στη διάθεση του κράτους και συνιστούν τους συντελεστές εθνικής ισχύος.
- **«σκοποί»:** οι εθνικοί στόχοι και οι επιδιώξεις που τίθενται από την πολιτική, για την ικανοποίηση του πολιτικού σκοπού
- **«αντίπαλος»:** οι πολιτικές οντότητες

Έτσι, ο ορισμός της υψηλής αποκρυσταλλώνεται ως εξής:

«Υψηλή Στρατηγική είναι ένα ειδικό - ξεχωριστό σχέδιο, το οποίο περιγράφει, πως οι συντελεστές εθνικής ισχύος και η συνέργεια αυτών, χρησιμοποιούνται ενάντια σε πολιτικές οντότητες για την εκπλήρωση των εθνικών στόχων, που εξυπηρετούν τον πολιτικό σκοπό».

Σχήμα 1. Εννοιολογική Σχηματοποίηση της Υψηλής Στρατηγικής

3.6.4. Στρατιωτική Στρατηγική (ή «θεωρία νίκης»)¹⁸²

Στη θεματική ενότητα της «στρατηγικής», αποτυπώθηκαν αρκετοί ορισμοί της στρατηγικής, οι οποίοι όπως είδαμε, σε δεκατέσσερις από τις είκοσι περιπτώσεις εμπεριείχαν τη λέξη «στρατιωτικός/ή». Αυτό εξηγείται αφενός από τις προσλαμβάνουσες των μελετητών, που σχεδόν στο σύνολο των περιπτώσεων, αντιλαμβάνονταν τη στρατηγική μόνο στο στρατιωτικό πεδίο, αφετέρου διότι η έννοια της στρατηγικής στα υπόλοιπα πεδία (οργανώσεων, επιχειρήσεων, κ.λ.π), αναδύθηκε και αποτέλεσε αντικείμενο εξέτασης τα τελευταία χρόνια. Με άλλα λόγια, οι εννοιολογικές προσεγγίσεις γύρω από τη στρατιωτική στρατηγική μέσα

¹⁸² Η επεξηγηματική ερμηνεία «θεωρία νίκης» κρίνεται δόκιμη από τον υποφαινόμενο, καθώς ο σκοπός της στρατιωτικής στρατηγικής αφορά στη νοητική σύλληψη (θεωρία) για το πώς θα νικηθεί ο αντίπαλος.

από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, εξαντλήθηκε στην ενότητα για τη στρατηγική. Συνεπώς, η επαναφορά μας θα ήταν καταχρηστική και επαναλαμβανόμενη.

Όπως με την «Υψηλή Στρατηγική», έτσι και με την «Στρατιωτική Στρατηγική», κρίνεται σκόπιμο να αποδώσει και ο γράφων έναν ορισμό, όχι διότι με αυτό πιστεύει ότι θα συμβάλλει στον εμπλουτισμό της σχετικής βιβλιογραφίας, αλλά διότι μία έννοια τόσο στοχαστική στη νοητική της σύλληψη, καθίσταται αντιληπτή και κατανοητή μέσα από το λεκτικό ύφος και τις προσλαμβάνουσες του καθενός ξεχωριστά.

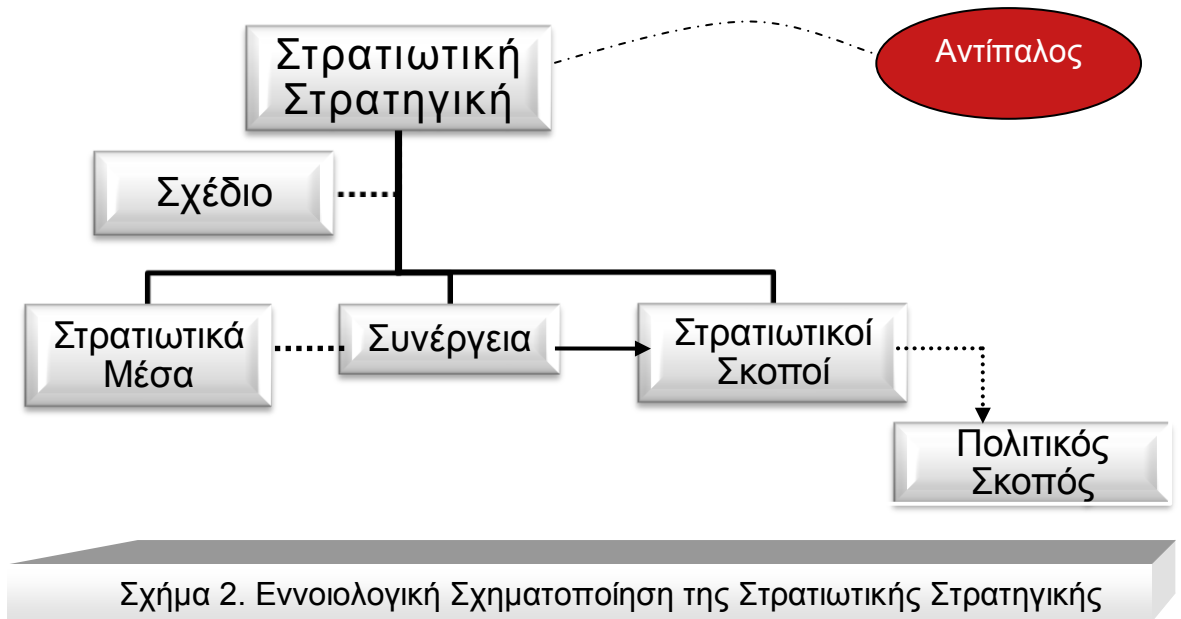
3.6.4.1. Ερμηνευτική Θέση για τη Στρατιωτική Στρατηγική

Υπενθυμίζεται ότι, ως «στρατηγική», καταγράφηκε «ένα ειδικό-ξεχωριστό είδος σχεδίου, το οποίο περιγράφει, πως τα μέσα και η συνέργεια αυτών, χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των σκοπών». Επειδή όμως έχουμε εισέλθει πλέον στο συγκεκριμένο πεδίο, που δεν είναι άλλο από το στρατιωτικό, υπεισέρχεται και η προσθήκη του επιθετικού προσδιορισμού «στρατιωτική». Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι, ο πόλεμος -το απόγειο της στρατιωτικής δραστηριότητας-, κατά τον Κλαούσεβιτς, είναι «η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα»¹⁸³. Παράλληλα, ο πόλεμος και η διεξαγωγή αυτού νοείται μόνο μεταξύ «αντιπάλων» οντοτήτων.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, δημιουργείται η αναγκαιότητα για την αναπαραγωγή ενός ορισμού, που σε σύνδεση με αυτού της στρατηγικής, καταλήγει ως εξής:

«Στρατιωτική στρατηγική είναι ένα σχέδιο που περιγράφει, πως τα στρατιωτικά μέσα και η συνέργεια αυτών, χρησιμοποιούνται ενάντια σε πολιτικές οντότητες για την επίτευξη των στρατιωτικών σκοπών-στόχων, που εξυπηρετούν τον πολιτικό σκοπό».

¹⁸³ Clausewitz, *On War* βιβλ. 1, κεφ. 1, σελ. 87

Οι στρατιωτικοί σκοποί - στόχοι είναι διαφορετικοί σε κάθε περίπτωση και σε κάθε πολεμική δραστηριότητα. Αυτοί είναι συγκεκριμένοι, προκύπτουν από την στρατηγική ανάλυση και την εξαγωγή συμπερασμάτων από τους σχεδιαστές της στρατιωτικής στρατηγικής και οφείλουν πάντα να είναι σε συσχέτιση με τον πολιτικό σκοπό. Ωστόσο, θεωρούμε ότι, ουσιαστικά αποτελούν υπο-σκοπούς, ή στάδια, ή αλλιώς «αποφασιστικά σημεία» σύμφωνα με την στρατιωτική ορολογία, προς εκπλήρωση ενός εκ των δύο βασικών απώτερων αντικειμενικών στόχων, που είναι:

- είτε η φυσική στρατιωτική αποδυνάμωση του αντιπάλου, ώστε να μην δύναται να συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα.
- είτε η ψυχολογική αποδυνάμωση του σε σημείο που να μην επιθυμεί να συνεχίσει την αντίσταση.

Ουσιαστικά, η εκπλήρωση των δύο αυτών αντικειμενικών στόχων, θα οδηγήσουν τον αντίπαλο να υποταχθεί στη θέλησή μας και θα επιτρέψει την επίτευξη των πολιτικών αντικειμενικών σκοπών, που είναι τελικά ο σκοπός του πολέμου.

3.6.4.2. Κύριες Στρατιωτικές Στρατηγικές

Στην ενότητα που ακολουθεί, περιγράφονται βασικές στρατιωτικές στρατηγικές που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια του ιστορικού χρόνου, αλλά και που συνεχίζουν μέχρι και σήμερα να αποτελούν τις βασικές επιλογές των κρατών κατά την αντιπαράθεση ή τη σύγκρουσή τους. Επίσης, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι, αυτές οι στρατηγικές δεν περιορίζονται μόνο στη στρατιωτική στρατηγική, αλλά επεκτείνονται και σε αυτή της υψηλής στρατηγικής. Πολλές φορές μάλιστα, παρατηρείται το φαινόμενο, ένας εθνοκρατικός δρών ή πολιτική οντότητα ή ακόμα και μία οργάνωση, να εφαρμόζει τις ίδιες στρατηγικές ή ακόμα και διαφορετικές κατά τη διάρκεια μίας πολεμικής σύγκρουσης. Αυτό θα γίνει περισσότερο κατανοητό, όταν εισέλθουμε στη μελέτη των «στρατηγικών».

Επίσης για λόγους οικονομίας, στους τίτλους των στρατηγικών που ακολουθούν, έχει παραληφθεί ο προσδιορισμός «στρατιωτική», αλλά εννοείται.

3.6.4.2.1 Στρατηγική της εξολόθρευσης (extermination).¹⁸⁴

Ως στρατηγική της εξολόθρευσης, νοείται εκείνη η στρατηγική που αποσκοπεί στη φυσική εξολόθρευση μέρος ή και του συνόλου του εμπλεκόμενου αντιπάλου. είτε αποτελούν στρατιωτικές δυνάμεις είτε άμαχου πληθυσμού. Ως στρατηγική, ειδικά από την εποχή της νεωτερικότητας και μετά, θεωρείται ανήθικη και είναι ενάντια στο διεθνές Δίκαιο. Ωστόσο ακόμα και στις μέρες μας γίνεται περιστασιακή του χρήση, όπως θα συναντήσουμε αργότερα στην περίπτωση του ISIS.

Ιστορικά, τη στρατηγική της εξολόθρευσης τη συναντάμε αρχικά στην Αγία Γραφή, στην Παλαιά Διαθήκη:

«Πήγαινε, λοιπόν, τώρα να χτυπήσεις τους Αμαληκίτες και να καταστρέψεις εντελώς καθετί που έχουν· μην τους λυπηθείς. Θα εξοντώσεις άντρες, γυναίκες, παιδιά, και βρέφη, βόδια, και πρόβατα, καμήλες και γαϊδούρια»¹⁸⁵

¹⁸⁴ Bowdish, 'Military strategy: theory and concepts', σελ. 201.

¹⁸⁵ *Η Αγία Γραφή*, τ. Παλαιά Διαθήκη (Αθήνα, 2003), Ελληνική Βιβλική Εταιρία Α΄ Σαμουήλ, εδαφ. 15, περικοπή 3, σελ. 354.

« Θα τους παραδώσει ο Κύριος...για να τους νικήσετε και να τους εξοντώσετε πλήρως. Δεν πρέπει να κάνετε μ' αυτούς καμία συνθήκη, ούτε να τους λυπηθείτε.»¹⁸⁶

Η στρατηγική της εξολόθρευσης, μπορεί να συνδυάζεται και με την στρατηγική του πειθαναγκασμού, στην οποία θα αναφερθούμε αργότερα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα χρησιμοποίησης του συνδυασμού αυτού, αποτελεί ο Genghis Khan (Τζέκινς Χάν), για τις κατακτήσεις του στην κεντρική Ασία και Κίνα. Στα μέρη που εκστράτευε, προσέφερε στους ντόπιους πληθυσμούς, την επιλογή, είτε να υποταχθούν σε αυτόν και να ζήσουν σύμφωνα με τους όρους του, πληρώνοντας φόρους, είτε να αντισταθούν, οπότε θα εφάρμοζε την στρατηγική της εξολόθρευσης (πειθαναγκασμός). Στην περίπτωση που αποφάσιζαν να αντισταθούν, υλοποιούσε την απειλή του, αφήνοντας ελάχιστους να ζήσουν, έτσι ώστε να μεταφέρουν την είδηση της εξολόθρευσης σε άλλες περιοχές που σκόπευαν να αντισταθούν.¹⁸⁷ Με αυτό τον τρόπο αποσκοπούσε:

- στην κατάκτηση των εδαφών χωρίς τη διεξαγωγή μάχης, με τις όποιες απώλειες για το στράτευμά του και της κατασπατάλησης πόρων.
- καταλαμβάνοντας τα εδάφη και τους πόρους (μέσα, ευκολίες, δομές) ανέπαφα.

Στο ελληνικό κοινό και όχι μόνο, η πιο γνωστή περίπτωση εφαρμογής της συνδυαστικής εφαρμογής της εξολόθρευσης και του πειθαναγκασμού, είναι αυτή που εφάρμοσαν οι Αθηναίοι στους Μηλίους κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Συνοπτικά, στον περίφημο διάλογο των Μηλίων¹⁸⁸, οι Αθηναίοι έθεσαν το δίλλημα στους Μηλίους· ή θα συμμαχούσαν μαζί τους υπό την ηγεμονία τους, ή οι πρώτοι θα τους εξολόθρευαν. Όπως είναι γνωστό οι Μήλιοι αρνήθηκαν και οι Αθηναίοι μετά από πολιορκία της πόλης της Μήλου, φόνευσαν όλους τους άνδρες και τις γυναίκες και τα παιδιά τα έκαναν σκλάβους. Σε αυτήν περίπτωση, διαπιστώνεται ότι η στρατηγική του πειθαναγκασμού μέσω της απειλής της εξολόθρευσης δεν

¹⁸⁶ ό.π. . Δευτερονόμιον, εδαφ. 7, περ. 3, σελ. 223

¹⁸⁷ David Morgan, *The Mongols*, 1th έκδ. (Oxford: Basil Blackwell, 1986), σελ. 93.

¹⁸⁸ Θουκυδίδης, «Θουκυδίδου Ιστορίαι», μεταφρ. Ελευθέριος Βενιζέλος, 1932 Ε' Βιβλίο, παρ. 84-116.

απέδωσε, αναγκάζοντας τους Αθηναίους να πραγματοποιήσουν την απειλή τους προκειμένου να διασώσουν το γόητρό τους.

Η στρατηγική της εξολόθρευσης καταδικάστηκε σε ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών μετά το Ολοκαύτωμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1944, ένας Πολωνός δικηγόρος, Raphael Lemkin, (Ράφαελ Λέμκιν), απέδωσε τη στρατηγική της εξολόθρευσης, ως *genocide* (γενοκτονία). Διέυρνε τον ορισμό της ως ένα διαπραττόμενο έγκλημα «*με σκοπό την καταστροφή, στο σύνολο ή εν μέρει, μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας*». Ο Λέμκιν υπέβαλε σχέδιο ψηφίσματος για την πρόληψη της γενοκτονίας, η οποία εγκρίθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη, στη Γενική Συνέλευση στις 9 Δεκεμβρίου 1948.¹⁸⁹ Ωστόσο, παρά το ψήφισμα για απαγόρευση της γενοκτονίας, την πρακτική της συνεχίστηκε και τα τέλη του 20ου και στις αρχές του 21ου αιώνα, με γενοκτονίες στη Βοσνία, τη Ρουάντα και το Σουδάν.¹⁹⁰

3.6.4.2.2 Στρατηγική της εξουθένωσης (*exhaustion*)

Ο όρος εισήχθη στην στρατηγική ανάλυση από τον Γερμανό ιστορικό Hans Delbruck (Χάνς Ντέλμπρικ).¹⁹¹ Η στρατηγική αυτή δίνει έμφαση στη σταδιακή και συχνά έμμεση διάβρωση της στρατιωτικής δύναμης και θέλησης του εχθρού να αντισταθεί.¹⁹² Ο κύριος προσανατολισμός κατά τη σχεδίασή της, κατευθύνεται κυρίως, στην οικονομική αποδυνάμωση του αντιπάλου, στερώντας του πόρους που θα συνέβαλλαν, τόσο στη διεξαγωγή του πολέμου, όσο και στη συνέχιση εξασφάλισης βασικών ειδών για την επιβίωση του πληθυσμού (π.χ. μέσω ναυτικού αποκλεισμού ή καταστροφής καλλιεργειών)¹⁹³.

Ο αντίπαλος που εφαρμόζει τη στρατηγική της εξουθένωσης, αποφεύγει να εμπλακεί σε μεγάλη - μεγάλες σε έκταση, ένταση και συγκέντρωση δυνάμεων μάχης. Για το λόγο αυτό, η εν λόγω στρατηγική υιοθετείται κυρίως από τις

¹⁸⁹ Andréa Ford, 'A Brief History of Genocide', *Time*, 9 Δεκέμβριος 2008, <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1865217,00.html>.

¹⁹⁰ Bowdish, 'Military strategy: theory and concepts', σελ. 205.

¹⁹¹ Πλατιάς, , *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη*, σελ. 80.

¹⁹² Oxford University Press Staff, "The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military" (New York: Berkley Books, 2001)

¹⁹³ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 177.

ασθενέστερες δυνάμεις. Περιστασιακά είναι δυνατό να εμπλακεί σε μία αποφασιστική μάχη -στο τακτικό επίπεδο του πολέμου- και αυτό μόνο όταν οι συνθήκες της προσδίδουν ένα σαφές πλεονέκτημα για επίτευξη της νίκης. Παράλληλα, ο αντίπαλος στον οποίο εφαρμόζεται η στρατηγική της εξουθένωσης υφίσταται τη φυσική και ψυχολογική σταδιακή αποδυνάμωση με το πέρασμα του χρόνου.

Αντίστοιχα, μια υψηλή στρατηγική εξουθένωσης κάνει ταυτόχρονη χρήση όλων των δυνατών μέσων, χωρίς να δίνει έμφαση στα στρατιωτικά.

Η στρατηγική της εξουθένωσης είναι συνήθως πιο αποτελεσματική όταν τα συμφέροντα για την επιβίωση μιας χώρας είναι σε κίνδυνο, καθώς το σύνολο του πληθυσμού μπορεί να κινητοποιηθεί είτε σε μάχιμους, είτε σε ενισχυτικούς ρόλους, συμβάλλοντας στην αντίσταση. Παρ' όλα αυτά, για μια χώρα που προσβάλλεται και δεν διαθέτει ικανοποιητικά μέσα αντίστασης, η στρατηγική της εξουθένωσης αποτελεί μονόδρομο.

Η στρατηγική της εξουθένωσης είναι γνωστή και ως στρατηγική Fabius (Φάμπιους)¹⁹⁴. Εφαρμόσθηκε εναντίον του Αννίβα, ο οποίος μέχρι τότε είχε επιφέρει συντριπτικές ήττες στο ρωμαϊκό στρατό σε σειρά αποφασιστικών μαχών. Κατά την στρατηγική αυτή, όταν ο Αννίβας επεδίωκε να εμπλακεί σε μάχη μαζί του, ο Φάμπιους το απέφευγε κινούμενος από εναλλακτικές διαδρομές. Προς υποστήριξη της στρατηγικής του¹⁹⁵, εφάρμοσε την πολιτική της καμένης γης, προκειμένου να στερήσει από τους Καρχηδονίους τρόφιμα για το στράτευμά του. Ταυτόχρονα εκτελούσε μικρής κλίμακας επιθέσεις και γρήγορη απόσυρση από το πεδίο της μάχης, με σκοπό τη φυσική φθορά και την αποδυνάμωση του ηθικού των Καρχηδονίων. Με αυτόν τον τρόπο ο Φάμπιους κέρδισε χρόνο, ώστε η Ρώμη να ανακτήσει τη δύναμή της, που οδήγησε στη μετέπειτα ήττα του στρατού του Αννίβα.¹⁹⁶

Χαρακτηριστική περίπτωση εφαρμογής της στρατηγικής της εξουθένωσης, ήταν η στρατηγική του Περικλή που ακολούθησε εναντίον της Σπάρτης κατά τον

¹⁹⁴ Ρωμαίος Στρατηγός, από όπου κι έλαβε το όνομά του η εν λόγω στρατηγική

¹⁹⁵ Στην περίπτωση του Φάμπιους, η εφαρμογή της στρατηγικής αυτής αφορά στο τακτικό επίπεδο του πολέμου.

¹⁹⁶ Bowdish, 'Military strategy: theory and concepts', σελ. 209.

Πελοποννησιακό πόλεμο, σε συνδυασμό με τις υποστρατηγικές θα λέγαμε, της αποτροπής μέσω άρνησης και αντιποίνων.¹⁹⁷

3.6.4.2.3 Στρατηγική της εκμηδένισης (annihilation)

Ο Χάνς Ντέλμπρικ όρισε την στρατηγική της εκμηδένισης, ως τη στρατηγική η οποία θέτει ως στόχο την επίθεση στις ένοπλες δυνάμεις του αντιπάλου, την καταστροφή αυτών και την επιβολή της θέλησης του κατακτητή στον κατακτώμενο.¹⁹⁸ Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η στρατηγική της εκμηδένισης στοχεύει στη φυσική καταστροφή του εχθρού και μέσω αυτής στη ψυχολογική κατάρρευση του αντιπάλου, μέσω της επιβολής της θέλησης του νικητή. Η προϋπόθεση της φυσικής καταστροφής του αντιπάλου, για την επιβολή της θελήσεως, βρίσκεται σε συμφωνία με αυτό που υποστηρίζει και ο Κλαούσεβιτς:

*«Η χειρότερη κατάσταση στην οποία μπορεί να βρεθεί ένας εμπλεκόμενος, είναι αυτή του να είναι εντελώς ανυπεράσπιστος. Συνεπώς, αν θέλεις να αναγκάσεις τον εχθρό σου να κάνει αυτό που θέλεις μέσω του πολέμου, θα πρέπει να καταστήσεις αυτόν ολοκληρωτικά ανυπεράσπιστο ή τουλάχιστον να το φέρεις σε μία κατάσταση όπου αυτός ο κίνδυνος θα είναι πιθανός. Επομένως, το να υπερνικήσεις τον εχθρό ή το να τον αποπλίσεις, πρέπει να είναι πάντα ο σκοπός του πολέμου».*¹⁹⁹

Για την εφαρμογή της στρατηγικής της εκμηδένισης απαιτείται η υπεροχή σε στρατιωτικές δυνάμεις σε σχέση με αυτές του αντιπάλου. Η υπεροχή δεν είναι απαραίτητο να είναι σε στρατηγικό επίπεδο. Αρκεί να εκδηλώνεται τοπική υπεροχή σε συγκεκριμένα επιχειρησιακά και τακτικά επίπεδα του πολέμου. Σε αυτήν την περίπτωση όμως η πιθανότητα επιτυχούς εφαρμογής της μειώνεται.

Η στρατηγική της εκμηδένισης έχει δύο εκφάνσεις: την εκμηδένιση μέσω φθοράς (attrition) και την εκμηδένιση μέσω αποδιάρθρωσης²⁰⁰ (dislocation). Δεν αποτελούν υπο-στρατηγικές της εκμηδένισης. Συνιστούν είδος νοητικής

¹⁹⁷ Πλατιάς, , *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη*, σελ. 112.

¹⁹⁸ H. Delbruck, "*Warfare in antiquity*", μετάφρ. Walter J Renfroe, *History of the Art of War* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1990), σελ. 109,

¹⁹⁹ Clausewitz, "*On War*", σελ. 77.

²⁰⁰ Η απόδοση στα ελληνικά του όρου «dislocation», ανήκει στον γράφοντα.

προσέγγισης όσον αφορά στην επικέντρωση της προσπάθειας και εκδήλωσης ενεργειών. Στη στρατηγική της εκμηδένισης μέσω φθοράς, η εστίαση της προσπάθειας είναι στη φυσική καταστροφή των στρατιωτικών δυνάμεων του εχθρού, σε σημείο που να μην έχει πια τη φυσική ικανότητα να πολεμήσει. Δηλαδή, «ο αντίπαλος αντιμετωπίζεται ως μία σειρά στόχων»²⁰¹, που πρέπει να καταστραφούν. Στη στρατηγική της εκμηδένισης μέσω της αποδιάρθρωσης, η προσπάθεια εστιάζει στο σπάσιμο της συνοχής των αντίπαλων στρατιωτικών δυνάμεων, έτσι ώστε να μην είναι πλέον σε θέση να διατηρήσουν τη θέλησή τους να πολεμήσουν.²⁰² Ο αντίπαλος αντιμετωπίζεται ως σύστημα και επιλέγεται να πληγεί κάποιο νευραλγικό του σημείο. έτσι ώστε να αποδιοργανωθεί η λειτουργία του και να μην μπορεί να συνεχίσει ως ένα συνεκτικό σύνολο.

Το δόγμα του πολέμου του ελιγμού του Σώματος των Αμερικάνων Πεζοναυτών, ουσιαστικά αναφέρεται σε ένα είδος πολέμου που χρησιμοποιεί την στρατηγική της εκμηδένισης μέσω της αποδιάρθρωσης.

*«Αντί να επιδιώκεται η σωρευτική καταστροφή κάθε στοιχείου του εχθρικού οπλοστασίου, ο στόχος είναι η επίθεση στο σύστημα του εχθρού - να το καθιστάς ανίκανο συστηματικά. Τα εχθρικά στοιχεία, μπορεί να παραμένουν ανέγγιχτα, αλλά δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως μέρος ενός συνεκτικού συνόλου».*²⁰³

*«Ο στόχος είναι να καταστεί ο εχθρός ανίκανος για αποτελεσματική αντίσταση, κάμπτοντας την ηθική, νοητική και φυσική συνοχή του -την ικανότητα να πολεμήσει ως ένα αποτελεσματικό και συντονισμένο σύνολο- , παρά να καταστραφεί φυσικά μέσω σωρευτικής φθοράς των στοιχείων του, η οποία είναι γενικά πιο δαπανηρή και χρονοβόρα».*²⁰⁴

Η στρατηγική της εκμηδένισης μέσω της αποδιάρθρωσης, χρησιμοποιήθηκε συχνά από τους Γερμανούς κατά το Β΄ ΠΠ. Στο τακτικό επίπεδο, στις μάχες με τους συμμάχους χρησιμοποιούσαν το συνδυασμό, τεθωρακισμένων,

²⁰¹ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 49.

²⁰² Bowdish, *'Military strategy: theory and concepts'*, σελ. 213.

²⁰³ U.S. Marine Corps, *Warfighting*, MCDP1 (Washington: Department Of the Navy, 1997), σελ. 37.

²⁰⁴ ό.π. σελ.73

μηχανοκίνητο πεζικό και τα αεροσκάφη Stuka (Στούκα). Τα τελευταία ήταν εξοπλισμένα με σειρήνες, οι οποίες ηχούσαν κατά την άφηση των βομβών, «προειδοποιώντας» -σε σχήμα λόγου-, για τον «ερχομό» τους. Αυτό προκαλούσε μεγάλο εκνευρισμό σε σημείο πανικού για τα στρατεύματα των συμμάχων στο έδαφος.

«Κανείς που δεν είχε ακούσει ως τότε το ουρλιαχτό σφύριγμα που έκαναν τα αεροσκάφη κάθετης εφορμήσεως, αφήνοντας το φορτίο τους (βόμβες), είναι ποτέ πιθανό να ξεχάσει την εμπειρία. Δεν ήταν μόνο η έντονη φασαρία που τρομοκρατούσε τα θύματα, ξυπνώντας στο μυαλό τους εικόνες θανάτου και καταστροφής...αλλά τους έφερνε πολύ κοντά, ένα βήμα πριν τον πανικό»²⁰⁵

Σε επίπεδο υψηλής στρατηγικής μια υψηλή στρατηγική εκμηδένιση δίνει έμφαση κυρίως στη στρατιωτική στρατηγική, ενώ όλες οι άλλες στρατηγικές (οικονομική, διπλωματική κλπ.) είναι βασικά υποδεέστερες από αυτή.

3.6.4.2.4 Στρατηγικές της αποτροπής (deterrence) και του πειθαναγκασμού (compellence)

«Είναι, λέγουν, από τη φύση καλό πράγμα να αδικεί κανείς, άλλα κακό να αδικείται, και μάλιστα πολύ περισσότερο κακό από ό,τι είναι καλό να αδικεί: ώστε οι άνθρωποι, αφού με το να αδικούν και να αδικούνται μεταξύ των δοκίμασαν και τα δύο, όσοι από αυτούς δεν είχαν τη δύναμη ούτε να αποφεύγουν τις αδικίες των άλλων, ούτε οι ίδιοι να αδικούν, σχημάτισαν την ιδέα πώς τους είναι πιο συμφέρον να συμφωνήσουν μεταξύ τους μήτε να αδικούν μήτε να αδικούνται»²⁰⁶

Οι δύο αυτές στρατηγικές εμφανίζουν πάρα πολλά κοινά χαρακτηριστικά, για αυτό και σε αυτήν την ενότητα θα τις εξετάσουμε μαζί. Το βασικότερο κοινό τους χαρακτηριστικό είναι η απειλή χρήσης βίας.

«Αποτρέπω», σημαίνει ότι ωθώ μία βούληση να ακυρώσει - ματαιώσει την εκτέλεση μίας πράξης, στην οποία είχε πρόθεση να προβεί, υπό την σκιά της

²⁰⁵ M. Bloch, *Strange Defeat*, Norton paperback (Norton, 1999) σελ. 54.

²⁰⁶ Πλάτων, *Πολιτεία*, μετάφρ. Γρυπάρης Ιωάννης, τ. Α', Β' τ. (Ζαχαρόπουλος Ι., χ.χ.) σελ. 101.

απειλής. Η αποτροπή δεν αποτελεί πειθώ. Οι αντίπαλοι και δυνητικά εμπλεκόμενοι, δεν πείθονται με επιχειρήματα ή με τη λογική για την αποφυγή μίας πράξης ή μίας παράλειψης, αλλά αναγκάζονται σε συμμόρφωση λόγω του φόβου. Διαφαίνεται πως η στρατηγική της αποτροπής στοχεύει στο πνεύμα και στη ψυχολογία του αντιπάλου, επιδιώκοντας να κάμψει τη βούλησή του.

Σε διακρατικό επίπεδο, «αποτροπή είναι η δυνατότητα ενός κράτους να αποκλείει τη μη επιθυμητή για αυτό δράση ενός άλλου κράτους».²⁰⁷ Εδράζεται στην εκ των προτέρων και δηλωμένη πρόθεση ενός κράτους να επιβάλλει κόστος σε ένα άλλο κράτος, αν το τελευταίο προβεί στην υλοποίηση της μη επιθυμητής δράσης για το πρώτο.

Σύμφωνα με τον Hedley Bull (Χέντλεϊ Μπούλ), για να υπάρχει αποτροπή θα πρέπει να εκπληρώνονται τρεις προϋποθέσεις:²⁰⁸

α. Το κράτος (A) δηλοποιεί την απειλή προς ένα άλλο κράτος (B), για επιβολή κόστους ή κάποιου πλήγματος, στην περίπτωση που το δεύτερο προβεί σε μία συγκεκριμένη ενέργεια.

β. Το κράτος (B) θα μπορούσε, στην έλλειψη απειλής, να προβεί στη συγκεκριμένη ενέργεια. Αν αυτό δεν μπορεί ή δεν θέλει να αναλάβει δράση εναντίον του κράτους (A) , η οποία έχει απειλήσει το κράτος (B), τότε δεν τίθεται θέμα αποτροπής, διότι το κράτος (B) δεν αναλαμβάνει δράση, για λόγους ξένους προς την απειλή. Προφανώς είναι για λόγους αδυναμίας και όχι εξαιτίας των κυρώσεων (προϊόντα της απειλής)

γ. Το κράτος (B) πρέπει να πιστεύει ότι το κράτος (A) έχει τη βούληση και την ικανότητα να πραγματοποιήσει την απειλή του και για αυτό το κράτος (B) αποφασίζει να ματαιώσει την ανάληψη δράσης εναντίον του κράτους (A). (αξιοπιστία της απειλής)

Αυτός που χρησιμοποιεί την αποτροπή με την απειλή χρήσης βίας, επιδιώκει τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης (status quo).²⁰⁹ Αποσκοπεί

²⁰⁷ Ηλίας Κουσκουβέλης, *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, ΣΤ' (Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2010) σελ. 421.

²⁰⁸ Bull Hedley, *Η Αναρχη Κοινωνία*, επιμέλ. Ηλίας Κουσκουβέλης, μετάφρ. Ηρακλεία Στρούκου (Αθήνα: Ποιότητα, 2001) σελ. 166.

στο να θέσει τις επιδιώξεις του αντιπάλου σε αδράνεια. Αν αυτό δεν συμβεί, τότε η στρατηγική της αποτροπής έχει αποτύχει.

Με την στρατηγική του πειθαναγκασμού (compellence)²¹⁰ επιδιώκεται η αλλαγή του στάτους κβο με απειλή χρήσης βίας. Με άλλα λόγια, στην περίπτωση του πειθαναγκασμού, η εκτοξευόμενη απειλή αποσκοπεί στο να αναγκάσει τον απειλούμενο να κάνει κάτι - να δράσει (μία δράση όμως που είναι εναντίον στα συμφέροντά του και ταυτόχρονα εξυπηρετούν τα συμφέροντα του απειλούντα).

Με το πειθαναγκασμό, η πολιτική οντότητα που την ασκεί, επιδιώκει να πετύχει στους σκοπούς της, χωρίς να έρθει σε στρατιωτική σύγκρουση με την αντίστοιχη πειθαναγκαζόμενη. Αν όμως η πειθαναγκαζόμενη (οντότητα) δεν υποκύψει στην απειλή, θα πρέπει να είναι σε θέση να πραγματοποιήσει την απειλή της, διαφορετικά ο πειθαναγκασμός θα έχει αποτύχει.

Για να είναι λειτουργικές η στρατηγική της αποτροπής και του πειθαναγκασμού, πρέπει να έχει υπολογιστεί σωστά το σχετικό κόστος. Το σχετικό κόστος ερμηνεύεται ως η κατάσταση στην οποία θα περιέλθει ο αποτρεπόμενος – πειθαναγκαζόμενος αντίπαλος, αν δεν συμμορφωθεί με την απειλή μας, απ' ότι αν συμμορφωθεί.

Πιο συγκεκριμένα, στην αποτροπή πρέπει να επιφυλάσσεται στον αντίπαλο κόστος μεγαλύτερο από το όποιο όφελος αποκομίσει επιδιώκοντας την αλλαγή του στάτους κβο. Από την άλλη, στον πειθαναγκασμό ο αντίπαλος είναι αναπόφευκτο ότι θα υποστεί κάποιο κόστος, αφού θα υπάρξει αλλαγή του στάτους κβό. Συνεπώς, θα πρέπει να του επιφυλάσσεται μεγαλύτερο κόστος αν δεν συμμορφωθεί, απ' ότι αν συμμορφωθεί με την πειθαναγκαστική απειλή.

Η στρατηγική της αποτροπής εφαρμόσθηκε κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου μεταξύ των ΗΠΑ και της πρώην ΕΣΣΔ. Η συνθήκη του οργανισμού της Βορειο-Ατλαντικής Συμμαχίας (NATO) το 1949, προσδιόριζε την έννοια της συλλογικής άμυνας ανάμεσα στις ΗΠΑ και τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης,

²⁰⁹ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα* σελ. 21.

²¹⁰ Ο αγγλικός όρος «compellence», εισήχθη από τον Thomas Schelling στο βιβλίο του, T.C. Schelling και Harvard University. Center for International Affairs, *Arms and Influence*, A Yale paperbound (New Haven: Yale University Press, 1966).

απέναντι στην αυξανόμενη Σοβιετική απειλή. Στο άρθρο 5 της συνθήκης δηλωνόταν ότι τα μέλη συμφωνούν, πως όταν ένα μέλος δεχθεί στρατιωτική επίθεση, αυτή θα θεωρηθεί ως επίθεση εναντίον όλων των μελών της συμμαχίας.²¹¹ Το ΝΑΤΟ σχεδίασε μία πολιτική πυρηνικής αποτροπής για την άμυνα της Ευρώπης, καθώς από την αρχή της δημιουργίας του, αλλά και με την πάροδο του χρόνου, στο δόγμα του και σε συμφωνία με αυτό των ΗΠΑ, αναφερόταν στην αδιαμφισβήτητη αποφασιστικότητά του να κάνει χρήση του πυρηνικού οπλοστασίου του, σε οποιαδήποτε περιοχή δεχόταν επίθεση. Η δηλοποιημένη απειλή του για χρήση πυρηνικών όπλων, λειτούργησε αποτρεπτικά έναντι στη σοβιετική επιθετικότητα, διότι ο φόβος που δημιουργήθηκε στις ΕΣΣΔ για τις επιπτώσεις (κόστος) που θα είχε στο έδαφός της η χρήση των πυρηνικών, θα ήταν μεγαλύτερες από τα όποια κέρδη μίας επίθεσης σε μία χώρα μέλος του ΝΑΤΟ (σχετικό κόστος).

Η στρατηγική του πειθαναγκασμού, βρίσκει εφαρμογή στον τύπο του πολέμου, της τρομοκρατίας. Οι επιθέσεις της Αλ Κάϊντα στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και στο Πεντάγωνο στις ΗΠΑ (11-9-01), χρησιμοποιήθηκαν ως απόδειξη της δυνατότητας για περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στο μέλλον, στο πλαίσιο σχεδιασμού του πειθαναγκασμού. Από τη μία πλευρά εξυπηρετούσαν τον σκοπό της τιμωρίας προς τις ΗΠΑ για την παρουσία τους και την παρεμβατική τους πολιτική στα δρώμενα στα Ισλαμικά εδάφη. Από την άλλη, με μία αξιόπιστη δράση (αυτή της τρομοκρατικής επίθεσης) να πειθαναγκάσουν τόσο τις ΗΠΑ όσο και τους υποστηρικτές αυτής, να συμμορφωθούν με τους σκοπούς της τρομοκρατικής οργάνωσης, υπό την σκιά της απειλής για περισσότερες και ανάλογες τρομοκρατικές επιθέσεις.

3.6.4.2.5 Στρατηγικές άμεσης και έμμεσης προσέγγισης (direct and indirect)

Στις στρατηγικές της άμεσης και έμμεσης προσέγγισης, κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η έννοια του Κέντρου Βάρους, η ανάλυση της οποίας θα ακολουθήσει σε επόμενο εδάφιο και θα λειτουργήσει επικουρικά στην κατανόηση των στρατηγικών που πραγματευόμαστε στην παρούσα ενότητα.

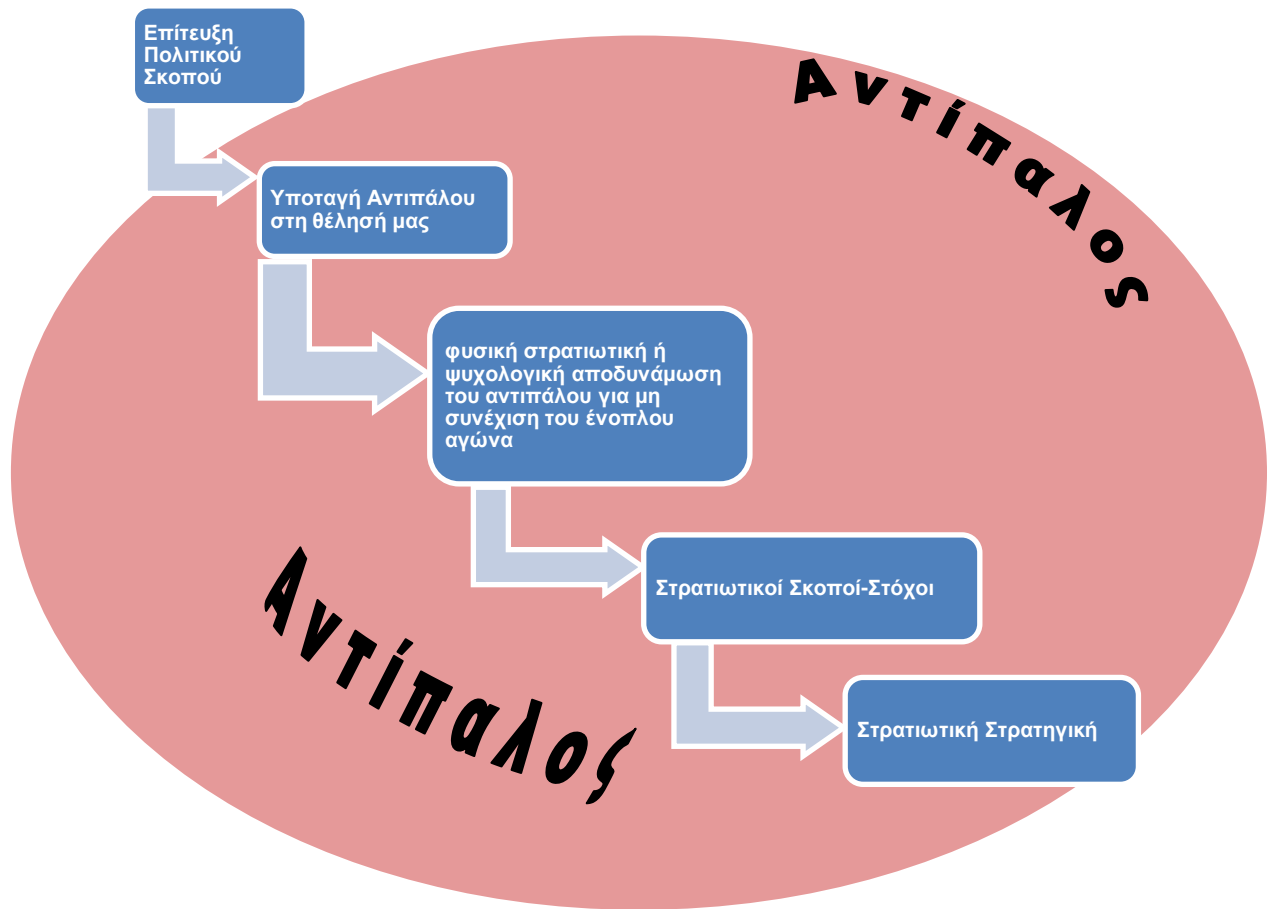
²¹¹ Gregory W. Pedlow, 'The Evolution of NATO Strategy, 1949-1969' (NATO, 1999), p. xi , <http://www.nato.int/archives/strategy.htm>.

Προϊκονομώντας, για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, το Κέντρο Βάρους – σε γενικό θεωρητικό πλαίσιο-, είναι συνυφασμένο, με το ισχυρότερο σημείο του αντιπάλου, που εκτιμάται ότι θα αποτελέσει την κύρια πηγή δύναμης και αντίστασης για την εκπλήρωση των στρατιωτικών σκοπών και του σκοπού του πολέμου.

Πρωτοπόρος στοχαστής της άμεσης προσέγγισης (direct approach) είναι ο Κλαούσεβιτς, ο οποίος υποστηρίζει πως τα αποφασιστικά αποτελέσματα στον πόλεμο επιτυγχάνονται αν το σύνολο της πολεμικής προσπάθειας κατευθυνθεί εναντίον του κέντρου βάρους του αντιπάλου.²¹²

. Η εφαρμογή της στρατηγικής της άμεσης προσέγγισης, συναντάται κυρίως στα επίπεδα της υψηλής και στρατιωτικής στρατηγικής. Η επιλογή για την εφαρμογή της μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητή εάν παρακολουθήσουμε τη λογική διαδρομή, ανάποδα, από το τέλος προς την αρχή: από τον τελικό σκοπό του πολέμου, προς την έναρξή του. Ο τελικός σκοπός του πολέμου, ταυτίζεται με την επίτευξη του επιδιωκόμενου πολιτικού σκοπού και ή έναρξη του με την αρχή εφαρμογής της στρατιωτικής στρατηγικής. Ανατρέχοντας στο κεφάλαιο (3.6.4.1 , («Ερμηνευτική Θέση για τη Στρατιωτική Στρατηγική») του παρόντος πονήματος και σχηματοποιώντας ανάστροφα τα διαλαμβανόμενα των παραγράφων τέσσερα και πέντε σε αυτό, προκύπτει η διάταξη του σχήματος τρία (3), που φαίνεται στην επόμενη σελίδα.

²¹² Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, 19, 157–58.

Σχήμα 3

Η σχηματική ακολουθία, μας εξηγεί ότι, για να υλοποιήσουμε τον πολιτικό μας σκοπό, θα πρέπει να υποτάξουμε τη θέληση του αντιπάλου μας, ή μέσω της φυσικής καταστροφής του, ή μέσω της ψυχολογικής του αποδυνάμωσης, ή και των δύο μαζί, τα οποία είναι το αποτέλεσμα της επίτευξης των στρατιωτικών μας σκοπών που καθορίστηκαν στο σχεδιασμό της στρατιωτικής στρατηγικής. Δηλαδή, με άλλα λόγια, η ήττα της κύριας πηγής δύναμης (οι ένοπλες δυνάμεις) του αντιπάλου, θα μας επιτρέψει να εκπληρώσουμε τον πολιτικό μας σκοπό. Αυτός είναι και ο λόγος που η πλειονότητα των μελετητών υποστηρίζει πως η στρατηγική της άμεσης προσέγγισης στην υψηλή και στρατιωτική στρατηγική, ουσιαστικά αποτελεί μονόδρομο και όχι επιλογή.

Η εμφάνιση της στρατηγικής της έμμεσης προσέγγισης, ταυτίζεται με το έργο του Sun Tzu (Σούν Τσού), η Τέχνη του Πολέμου. Στις μέρες μας, θιασώτης της έμμεσης προσέγγισης είναι ο Λίντλ Χάρτ. Στην έμμεση προσέγγιση (indirect approach) και σε επίπεδο υψηλής στρατηγικής προκρίνεται η αποφυγή «του

κυρίου αντιπάλου (Κέντρο Βάρους)²¹³ με κατεύθυνση της πολεμικής προσπάθειας εναντίον των δευτερευόντων αντιπάλων, αναβάλλοντας το καίριο πλήγμα για εύθετο χρόνο».²¹⁴ Στο επίπεδο της στρατιωτικής στρατηγικής, υιοθετείται η παράκαμψη των ισχυρότερων (Κέντρα Βάρους) σημείων του αντιπάλου με επικέντρωση της πολεμικής προσπάθειας στις ασθενέστερες θέσεις του (γραμμής ήσσονος αντιστάσεως) για την επίτευξη μερικών αντικειμενικών στρατιωτικών σκοπών, που σωρευτικά θα προκαλέσουν την εξασθένηση του αντιπάλου και θα δρομολογήσουν την οριστική του ήττα.

Η έμμεση προσέγγιση εμφανίζει πολλά πλεονεκτήματα στο επιχειρησιακό και στο τακτικό επίπεδο του πολέμου, διότι η επιλογή της περιορίζει το κόστος στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Αυτό διότι η σπατάλη πόρων και μέσων είναι σαφώς μικρότερη από ό,τι δαπανάται στην εμπλοκή με τα ισχυρά σημεία του αντιπάλου. Αντίθετα, για τους λόγους που εξηγήθηκαν στην αναφορά μας στην άμεση προσέγγιση, η επιλογή της στο επίπεδο της υψηλής και στρατιωτικής στρατηγικής δεν ενδείκνυται. Θα προσέδιδε μόνο επιφανειακό κέρδος, καθώς η ισχύς του εχθρού διατηρείται ικανή να προβάλλει τόση αντίσταση, που να απαγορεύει την επίτευξη των εθνικών και στρατιωτικών αντίστοιχα.

Ωστόσο, η έμμεση προσέγγιση χρησιμοποιείται στα επίπεδα της υψηλής και στρατιωτικής στρατηγικής, ως αναγκαστική επιλογή από μία οντότητα, όταν αυτή είναι αρκετά ασθενέστερη και δεν έχει την αντικειμενική δυνατότητα να εφαρμόσει την άμεση προσέγγιση στα επίπεδα αυτά.²¹⁵ Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε ότι, η χρησιμοποίηση της χαρακτηρίζεται από παροδικότητα και μόνο ως κέρδους χρόνου μπορεί να εργαλειοποιηθεί, έως ότου και αν, το ασθενέστερο μέρος καταφέρει να ενδυναμωθεί, επιτυγχάνοντας, είτε εσωτερική, είτε εξωτερική εξισορρόπηση, είτε και τα δύο μαζί. Διαφορετικά, με την έμμεση προσέγγιση ως διαρκή αναγκαστική επιλογή, η ήττα του είναι προδιαγεγραμμένη.

Παράδειγμα εφαρμογής της άμεσης προσέγγισης σε επίπεδο στρατιωτικής στρατηγικής, αποτελεί η νίκη του Λύσανδρου κατά τη ναυμαχία στο Αιγός Ποταμούς το 405 π.Χ. εναντίον του Αθηναϊκού στόλου. Οι σπαρτιατικές δυνάμεις

²¹³ προσθήκη του γράφοντα

²¹⁴ Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, σελ. 222.

²¹⁵ ό.π. σελ.20

με την πάροδο των ετών κατά τη διεξαγωγή του Πελοποννησιακού Πολέμου, είχαν καταφέρει να αναπτύξουν ικανοποιητικό σε πλήθος πλοία και αξιόμαχο προσωπικό. Έχοντας τα μέσα και τους πόρους, στράφηκαν εναντίον της ισχυρότερης στρατιωτικής πηγής δύναμης (Κέντρο Βάρους) της Αθήνας, που δεν ήταν άλλο από το ναυτικό της.

Όσον αφορά στην έμμεση προσέγγιση, αυτή συναντάται κατά τους Ναπολεόντιους Πολέμους, όταν το 1812 εφαρμόστηκε επιτυχώς από τους Ρώσους, οι οποίοι μερίμνησαν να αποφύγουν να αντιπαρατεθούν με τις στρατιές του Ναπολέοντα, που εκείνη την περίοδο διακρίνονταν από υψηλή μαχητικότητα και αποτελεσματικότητα. Προτεραιοποίησαν την μη κατασπατάληση των στρατευμάτων τους, αποτραβώντας τα στην ενδοχώρα, αναμένοντας τις κατάλληλες συνθήκες (καιρός, εσωτερική ενδυνάμωση) και κερδίζοντας χρόνο, έως αντιμετώπισουν στο πεδίο της μάχης τα στρατεύματα του Ναπολέοντα.

3.6.4.3. Συνδυασμός και Σύνδεση Στρατιωτικών Στρατηγικών

Η ανάλυση των στρατιωτικών στρατηγικών που προηγήθηκαν, παρουσιάζει ενδιαφέρον σε θεωρητικό επίπεδο για τη μελέτη του αντικειμένου, ενώ παράλληλα μας εφοδιάζει με το θεωρητικό υπόβαθρο για να αναγνωρίσουμε την εφαρμογή των σε κάθε περιπτώσιολογική μελέτη. Ωστόσο, ερχόμενοι αντιμέτωποι με την πραγματικότητα του πολέμου και των στρατιωτικών επιχειρήσεων, γίνεται αντιληπτό ότι, σπανίως αναδύεται η εφαρμογή μίας και μόνο στρατιωτικής στρατηγικής. Οι ανάγκες, οι ιδιαίτερες συνθήκες στα θέατρα²¹⁶ πολέμου και τα επίπεδα αυτού, επιβάλλουν στους στρατηγικούς σχεδιαστές και λήπτες απόφασης τη συνδυαστική εφαρμογή των. Η συνδυαστική εφαρμογή περικλείει τις έννοιες της συνεχόμενης και ταυτόχρονης εφαρμογής στρατιωτικών στρατηγικών.

Συνεχόμενη εφαρμογή, νοείται όταν μία στρατιωτική στρατηγική χρησιμοποιείται προκειμένου να προσδώσει αξιοπιστία σε μία ακόλουθή της. Για παράδειγμα, η στρατηγική της εξολόθρευσης θα χρησιμοποιηθεί, με σκοπό να καταστήσει αξιόπιστη τη στρατηγική του πειθαναγκασμού, που προηγήθηκε και αποδείχτηκε ανεπιτυχής (περίπτωση Μηλίων - Αθηναίων, Τζέκινς Χάν). Επίσης,

²¹⁶ Γεωγραφικός χώρος, εντός του οποίου διεξάγονται στρατιωτικές επιχειρήσεις

όταν μία στρατηγική κατά την εφαρμογή της δεν είναι αποτελεσματική και απαιτείται να εφαρμοστεί μία άλλη, όπως η περίπτωση να εγκαταλειφθεί η στρατηγική της εκμηδένισης και να εφαρμοσθεί η στρατηγική της εξουθένωσης, εξαιτίας της μεταβολής της σχετικής ισχύος ή της επέλευσης ισορροπίας δυνάμεων.

Στην ταυτόχρονη εφαρμογή, χρησιμοποιούνται δύο ή περισσότερες στρατηγικές, σε διαφορετικά θέατρα του πολέμου. Η στρατηγική της εκμηδένισης μπορεί να χρησιμοποιείται σε ένα θέατρο πολέμου, όταν επιτυγχάνεται στρατιωτική υπεροχή, ενώ σε ένα άλλο να εφαρμόζεται η στρατηγική της εξουθένωσης λόγω του ότι ο αντίπαλος υπερτερεί.

Σε σχετική ενότητα, αναφερθήκαμε στα τρία επίπεδα του πολέμου που περιλαμβάνει το στρατηγικό, επιχειρησιακό και το τακτικό. Στην εννοιολογική ανάλυση, αναφερθήκαμε στη κάθετη διασύνδεση που υπάρχει μεταξύ των και πως το καθένα λειτουργεί και εξυπηρετεί το ένα το άλλο, παρέχοντας συνεκτικότητα στην στρατιωτική στρατηγική. Παράλληλα όμως, σε κάθε επίπεδο διαμορφώνονται διαφορετικοί στρατιωτικοί σκοποί, που καταδεικνύουν την αναγκαιότητα για διαφορετικό σχεδιασμό.

Έτσι, είναι δυνατόν σε ένα κατώτερο επίπεδο πολέμου (π.χ. στο επιχειρησιακό) να εφαρμόζεται διαφορετική στρατηγική, από ότι σε ένα υψηλότερο (π.χ. στο στρατηγικό). Για παράδειγμα, μπορεί στο επιχειρησιακό επίπεδο να χρησιμοποιείται η στρατηγική της εκμηδένισης, προκειμένου να υποστηρίξει την στρατηγική της εξουθένωσης στο στρατηγικό επίπεδο.

Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές είναι μεμονωμένες και ο γενικός κανόνας είναι ότι, η σωρευτική και αθροιστική εφαρμογή στρατηγικών σε επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο στα διάφορα θέατρα πολέμου και επιχειρήσεων, συντείνουν να «υπηρετούν» τη συνολική στρατιωτική στρατηγική

3.6.4.4. Τύποι Πολέμου και οι Στρατιωτικές Στρατηγικές τους.

Σκοπός αυτής της ενότητας, είναι να γίνει προσπάθεια να εντοπισθούν και να συσχετισθούν οι τύποι του πολέμου με τις στρατιωτικές στρατηγικές που εφαρμόζονται. Εκτιμάται ότι, το αποτέλεσμα που θα προκύψει, θα φανεί ιδιαίτερα

χρήσιμο εργαλείο στην πορεία μας προς την ανακάλυψη, της ή των στρατιωτικών στρατηγικών που εφαρμόζονται από το ISIS στο Ιράκ και στη Συρία. Το σκεπτικό της όλης προσπάθειας εδράζεται στον απλό συλλογισμό ότι, συσχετίζοντας από τη μία τις στρατιωτικές στρατηγικές με τους τύπους του πολέμου και προσδιορίζοντας ποιός είναι ο τύπος ή τύποι του πολέμου που διεξάγει το ISIS στην υπό εξέταση γεωγραφική περιοχή, θα προκύψει αβίαστα η εφαρμοζόμενη ή εφαρμοζόμενες στρατιωτικές στρατηγικές του. Εφόδιο για τη μελέτη μας, θα αποτελέσουν οι τύποι του πολέμου και οι στρατιωτικές στρατηγικές που αναλύθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο.

Σε αυτό το σημείο οφείλουμε να καταγράψουμε δύο επισημάνσεις. Πρώτον ότι, είναι σε γνώση του γράφοντα ότι στο παρόν πόνημα δεν έχει αποτυπωθεί ολόκληρη η τυπολογία του πολέμου, ούτε έχουν συμπεριληφθεί οι πάσης φύσεως στρατιωτικές στρατηγικές που έχουν αναλυθεί στον επιστημονικό κλάδο των στρατηγικών σπουδών. Ως συνέπεια, θα μπορούσε να υποτεθεί ότι, το εξαγόμενο συμπέρασμα, αν δεν είναι αναληθές, τουλάχιστον θα παρουσιάζει ένα μέρος του «όλου»· ένα απόσπασμα της συνολικής εικόνας. Δεύτερον -και σε συνέχεια της πρώτης επισήμανσης-, το περιοριστικό πλαίσιο αποτέλεσε συνειδητή επιλογή, καθώς από τη βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε αναφορικά με τη στρατιωτική δράση του ISIS, θεωρήθηκε πως δεν θα εξυπηρετούσε την οικονομία του χώρου, αλλά κυρίως δεν θα συντελούσε δραματικά στην ανάλυση και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Επίσης, όσο αφορά στον επαναστατικό παρατεταμένο πόλεμο, αυτός εξετάζεται στις μορφές διεξαγωγής του, δηλαδή στον ανταρτοπόλεμο, την τρομοκρατία και το συμβατικό πόλεμο. Για χάρη συγκεντρωτικότητας και πληρέστερης ανάπτυξης των υπό εξεταζόμενων τύπων πολέμου, οι μορφές του διαχωρίστηκαν, προκειμένου να καταδειχθεί η στρατιωτική στρατηγική της κάθε μίας.

Μετά των παραπάνω και συνοψίζοντας όσα αναπτύχθηκαν στο κεφάλαιο τρία, προκύπτουν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

Στον ανταρτοπόλεμο χρησιμοποιείται η στρατηγική της εξουθένωσης προκειμένου να καταβάλλει με την πάροδο του χρόνου τη θέληση του αντιπάλου

για συνέχιση του πολέμου. Επίσης σε αυτόν αποφεύγεται η εμπλοκή με τα ισχυρότερα στοιχεία του αντιπάλου, για αυτό και τον χαρακτηρίζει η έμμεση προσέγγιση.

Στην τρομοκρατία έχουμε την εφαρμογή του πειθαναγκασμού. Με αυτή επιδιώκεται να εξαναγκαστεί ο αντίπαλος να προβεί σε συγκεκριμένες δράσεις ή να απέχει από κάποιες άλλες, ανάλογα με τους πολιτικούς στόχους της.

Ο πόλεμος φθοράς και ελιγμού στο συμβατικό πόλεμο, βασίζονται στην στρατηγική της εκμηδένισης: στον πρώτο επιδιώκεται αφοπλισμός του αντιπάλου μέσω της σταδιακής καταστροφής των στρατιωτικών πόρων (έμψυχο υλικό και μέσα), ενώ στο δεύτερο με την αποδιάρθρωση του εχθρού σε νευραλγικά ή και αδύναμα σημεία του συστήματός του, τον οδηγούν στην ψυχολογική του αποδυνάμωση για θέληση να συνεχίσει τον πόλεμο. Και στους αυτούς τύπου πολέμου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο η άμεση προσέγγιση, όσο και αυτής της έμμεσης.

Η άμεση και η έμμεση προσέγγιση είναι έννοιες ευρύτερες όλων. Όπως προαναφέρθηκε, η άμεση προσέγγιση αφορά στη συγκέντρωση της πολεμικής προσπάθειας εναντίον του ισχυρότερου στοιχείου (Κέντρο Βάρους) του αντιπάλου. Στην έμμεση προσέγγιση η πολεμική προσπάθεια αποφεύγει τα ισχυρά σημεία του εχθρού και συναντάται κυρίως στον ανταρτοπόλεμο, στην τρομοκρατία και στη 2^η φάση του επαναστατικού πολέμου. Η εφαρμογή της όμως μπορεί να συναντάται σε όλους τους τύπους πολέμου.

Στον πίνακα δύο (2) που ακολουθεί, υιοθετώντας ένα απλό παραστατικό μοντέλο, εμφανίζονται οι αντιστοιχίες, τύπων πολέμου και στρατιωτικών στρατηγικών.

		Στρατιωτικές Στρατηγικές					
		Εξολόθρευση	Εξουθένωση	Εκμηδένιση	Αποτροπή- Πειθαναγκασμός	Άμεση Προσέγγιση	Έμμεση Προσέγγιση
Τύποι Πολέμου	Επαναστατικός Πόλεμος		Δεύτερο στάδιο (περίοδος διεξαγωγής ανταρτοπολέμου και τρομοκρατίας)	Τρίτο Στάδιο (μετεξέλιξη σε συμβατικό πόλεμο)		Τρίτο Στάδιο (μετάβαση από τον ανταρτοπόλεμο στο συμβατικό πόλεμο)	Δεύτερο στάδιο (περίοδος διεξαγωγής ανταρτοπολέμου)
	Ανταρτοπόλεμος		X				X
	Τρομοκρατία				X		X
	Πόλεμος Ελιγμού			X		X	X
	Πόλεμος Φθοράς			X		X	X

Πίνακας 2: Συσχέτιση εξεταζόμενων τύπων πολέμου και στρατιωτικές στρατηγικές αυτών

3.7. «Κέντρο Βάρους»

Η έννοια του «Κέντρου Βάρους» (KB), «*έλκει τις ρίζες του στο έργο του Κλαούσεβιτς*»²¹⁷

*«Από τα χαρακτηριστικά ένα συγκεκριμένο κέντρο βάρους αναπτύσσει, το κέντρο όλης της ισχύς και της κίνησης από το οποίο τα πάντα εξαρτώνται. Αυτό είναι το σημείο στο οποίο όλες οι ενέργειες πρέπει να κατευθυνθούν εναντίον του.»*²¹⁸

²¹⁷ Μαυρόπουλος, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, σλ. 229-230.

²¹⁸ Clausewitz, *On War*, σελ. 595-596.

Στη διεθνή, αλλά και εγχώρια βιβλιογραφία-αρθρογραφία, συναντώνται διάφοροι ορισμοί, σχετικά με την έννοια του ΚΒ. Πλούσια είναι και η ανάλυση γύρω από αυτό, η μεθοδολογία προσδιορισμού του ΚΒ και έννοιες που το πλαισιώνουν, όπως οι κρίσιμες δυνατότητες, κρίσιμες απαιτήσεις και κρίσιμες τρωτότητες.

Ωστόσο, καθώς η έννοια του ΚΒ δεν εμπίπτει στον πυρήνα της εργασίας μας, θα περιορισθούμε σε μία συνοπτική βιβλιογραφική επισκόπηση και ανάλυση, για την όσο το δυνατό κατανόησή του. Η κατανόησή του εξυπηρετεί δύο σκοπούς:

- Να συνδέσει το ΚΒ με τις στρατηγικές της άμεσης και έμμεσης προσέγγισης στις οποίες ήδη αναφερθήκαμε.
- Να προσδιορίσουμε το ΚΒ του ISIS στο στρατηγικό επίπεδο.

Ενδεικτικά, θα παραθέσουμε μερικές προσεγγίσεις, όπως αυτή του Joseph Strange της Σχολής Πολέμου των Πεζοναυτών των ΗΠΑ, ο οποίος ορίζει το ΚΒ ως, *«τις πρωτογενείς πηγές ηθικής και φυσικής αντοχής, ισχύος και αντίστασης»*²¹⁹

Ο Dale Eikmeier²²⁰ μας λέει ότι, το ΚΒ είναι, *«μία πηγή ισχύος η οποία παράγει μία δύναμη ή μία κρίσιμη ικανότητα, η οποία επιτρέπει σε μία οντότητα να δράσει ή να εκπληρώσει ένα έργο ή ένα σκοπό»*²²¹

Οι Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, σε σχετικό διακλαδικό κανονισμό ορίζουν ως ΚΒ, *« το/α χαρακτηριστικό/ά, η/οι ικανότητα/ες, ή η/οι τοποθεσία/ες, στα οποία ένα Έθνος, μία Συμμαχία ή μία στρατιωτική Δύναμη, στηρίζει την ελευθερία ενεργείας, την ισχύ και τη θέληση να πολεμήσει... Με απλούς όρους, το ΚΒ είναι μια πρωτεύουσα πηγή ισχύος που θα επιτρέψει την επίτευξη των τεθέντων στόχων»*.

Τέλος, το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ, το ορίζει ως *«την πηγή ισχύος η οποία παρέχει ηθική και φυσική δύναμη, ελευθερία δράσεως ή επιθυμία για*

²¹⁹ Joe Strange, 'Centers of Gravity & Critical Vulnerabilities: Building on the Clausewitzian Foundation So That We Can All Speak the Same Language', Perspectives on Warfighting (Quantico: Marine Corps University, 1996), σελ. 43.

²²⁰ Διετέλεσε Διευθυντής του Κοινού-Πολυεθνικού Κέντρου Στρατηγικής Ηγεσίας των ΗΠΑ

²²¹ Dale C Eikmeier, 'Center of gravity analysis', *Military Review Vol 84, Issue 4*, 2004, σελ.

δράση».²²²

Η προσωπική μας θέση, αντιλαμβάνεται την έννοια του ΚΒ ως, «εκείνο το χαρακτηριστικό (νοητικό ή πραγματικό) στο οντολογικό σύστημα του αντιπάλου, του οποίου η καταστροφή επιφέρει την κατάρρευση του συστήματος του, με αποτέλεσμα την τελική νίκη επί του αντιπάλου.

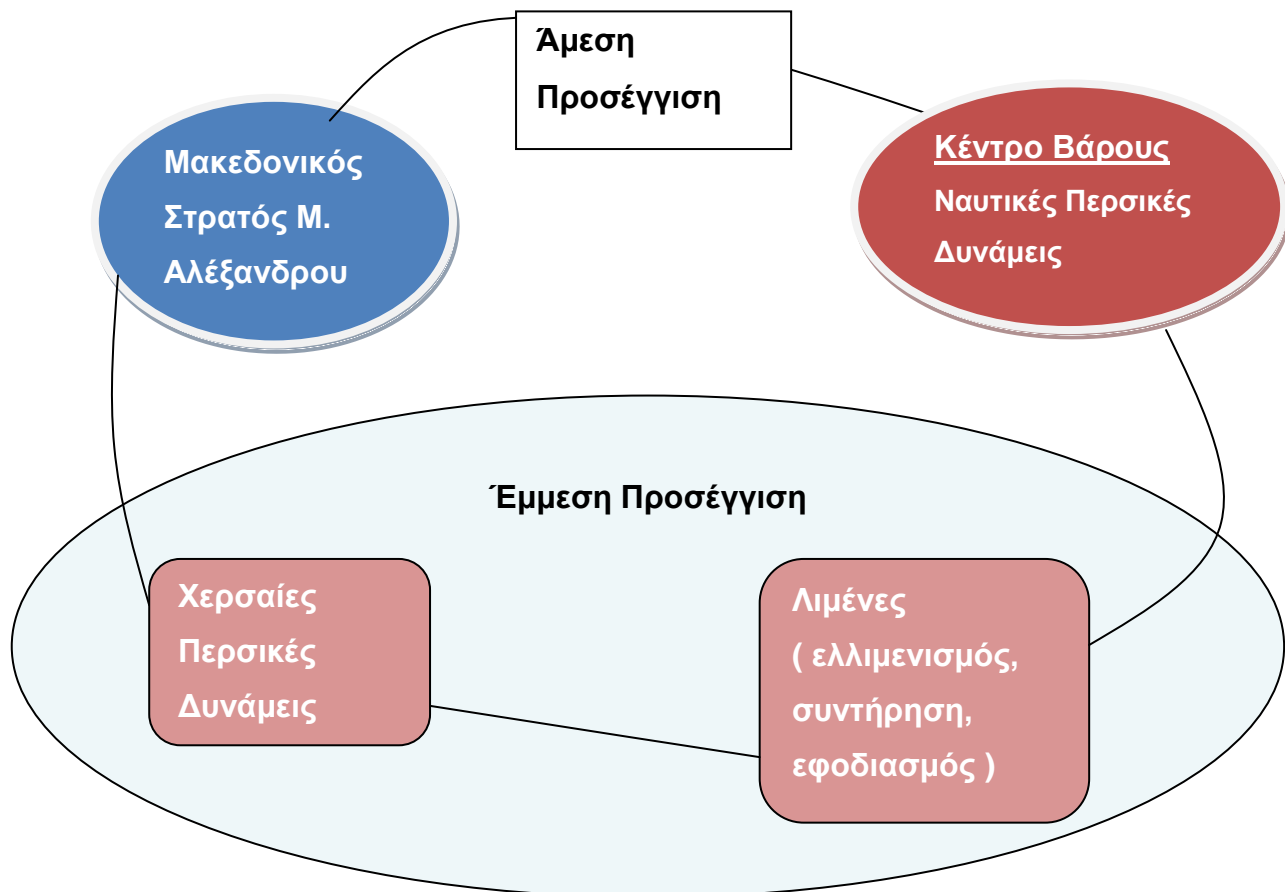
Για τον προσδιορισμό του δεν υπάρχει μία καθολική αποδεκτή μεθοδολογία. Πολλές απόψεις έχουν διατυπωθεί και η εξέτασή τους θα αποτελούσε αντικείμενο μίας άλλης εργασίας. Τα αναλυτικά εργαλεία που θα χρησίμευαν για τον εντοπισμό του ΚΒ δεν είναι προκαθορισμένα. Ωστόσο ένας χρήσιμος οδηγός κατά τη γνώμη του γράφοντα, είναι η εξέταση των διάφορων στοιχείων - χαρακτηριστικών και στο τι είναι ικανά να κάνουν αυτά. Στην στρατιωτική ορολογία αναφέρονται ως «Κρίσιμες Ικανότητες ή Δυνατότητες». Είναι οι θεμελιώδεις λειτουργίες δηλαδή αυτού του στοιχείου - χαρακτηριστικού που επαληθεύουν ακριβώς για ποιο λόγο ένα ΚΒ αναγνωρίζεται ως τέτοιο (π.χ. να κυβερνά, να προβάλλει σθεναρή αντίσταση κατά τον ένοπλο αγώνα, να εξυπηρετεί τους στρατιωτικούς στρατηγικούς σκοπούς, ώστε ο πολιτικός σκοπός να καθίσταται εφικτός, κ.λ.π.)

Στο στρατηγικό επίπεδο το ΚΒ, μπορεί να είναι γενικό και αφηρημένο (π.χ. η θέληση για αντίσταση ή για νίκη, η δομή του πολιτικού συστήματος κ.λ.π.) ή πραγματικό (π.χ. ο ηγέτης του κράτους, οι ένοπλες δυνάμεις του).

Το ΚΒ είναι άμεσα συνυφασμένο με την άμεση προσέγγιση (σχετική ανάλυση προηγήθηκε στην ενότητα για την εν λόγω στρατηγική.

Στην επόμενη σχηματική παράσταση,(σχήμα 3) αποτυπώνεται η σχέση του Κέντρου Βάρους με την άμεση και έμμεση προσέγγιση αντίστοιχα. Ως παράδειγμα, χρησιμοποιείται η εκστρατεία του Μ. Αλέξανδρου

²²² Department of Defense, 'Dictionary of Military and Associated Terms', σελ. 29.

Σχήμα 3

Ο Μέγας Αλέξανδρος, διέθετε ισχυρές χερσαίες δυνάμεις, αλλά όχι αντίστοιχα ισχυρό ναυτικό, σε αντίθεση με αυτό των Περσών. Ως ΚΒ τίθενται οι περσικές ναυτικές δυνάμεις, οι οποίες ήταν πολύ ισχυρές. Συνεπώς δεν προκρινόταν η κατευθείαν επίθεση στο περσικό ναυτικό. (άμεση προσέγγιση)

Προκειμένου οι περσικές ναυτικές δυνάμεις να είναι λειτουργικές, απαιτούνταν λιμένες για συντήρηση, ελλιμενισμό και εφοδιασμό των πλοίων.

Οι Περσικές χερσαίες δυνάμεις, αν και πολυάριθμες, αδυνατούσαν να προστατεύσουν ικανοποιητικά τους λιμένες της Περσικής Αυτοκρατορίας από χερσαίες επιθέσεις του ισχυρότερου Μακεδονικού στρατού.

Συνεπώς, ο Μ.Αλέξανδρος επιτέθηκε πρώτα στις χερσαίες δυνάμεις των Περσών και έπειτα στους λιμένες, αρνούμενος έτσι την υποστήριξη των πλοίων, με αποτέλεσμα το ΚΒ (ναυτικές περσικές δυνάμεις) να μην μπορεί να δράσει επιχειρησιακά και ως εκ τούτου να πάψει να θεωρείται ως τέτοιο ή στην ιδανική περίπτωση να καταστραφεί. (έμμεση προσέγγιση).

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ISIS ΣΤΟ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ

Κεφάλαιο 4. Γενικά

Έχοντας υπόψη μας σε θεωρητικό πλαίσιο τους ορισμούς για την «υψηλή» και «στρατιωτική στρατηγική», στην παρούσα ενότητα θα επιδιωχθεί να τις αναλύσουμε και να τις κατανοήσουμε αναφορικά με το ISIS. Με άλλα λόγια, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα, ποιές είναι οι στρατηγικές (υψηλή και στρατιωτική) που εφαρμόζει και εργαλειοποιεί το ISIS στο Ιράκ και στη Συρία, έτσι ώστε το πολιτικό του όραμα να λάβει «σάρκα και οστά»;

Ειδικότερα και εκτενέστερα θα προσηλωθούμε στη στρατιωτική στρατηγική, όπως απαιτεί το θέμα της μελέτης. Αποσκοπώντας στην ικανοποίηση της παραπάνω επιδίωξης, θα κινηθούμε από το μερικό στο γενικό· από το συγκεκριμένο στο συνολικό. Αυτό θα επιτευχθεί εστιάζοντας στην προσπάθεια να εντοπίσουμε τους σκοπούς, τα μέσα - πόρους και τις μεθόδους ή τρόπους ενέργειας. Επικουρικά και όπου αυτό αναδυθεί από τη μελέτη, θα αναφερθούμε τόσο στις πηγές ισχύος, όσο και στις αδυναμίες της οργάνωσης στο στρατιωτικό στρατηγικό επίπεδο. Όσο αφορά στις πηγές ισχύος, θα αναζητηθεί ο στενός πυρήνας αυτών οι οποίοι και αποτελούν το ή τα «Κέντρα Βάρους» (KB) του ISIS. Καθώς το ή τα KB διαφοροποιούνται ανάλογα του επιπέδου εξέτασής του (στρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό), η προσπάθειά μας θα επικεντρωθεί μόνο σε αυτό ή αυτά που αφορούν στο στρατιωτικό στρατηγικό επίπεδο (Στρατιωτικά Στρατηγικά Κέντρα Βάρους). Το ή τα ΣΣΚΒ, όπως είδαμε και σε προηγούμενη σχετική θεματική ενότητα -στην ανάλυση των εννοιών-, είναι αυτά που ο μελετητής θεωρεί ως τέτοια, διότι από την ανάλυσή του προκύπτει ότι είναι οι κύριες πηγές ισχύος που επιτρέπουν στον αντίπαλο (στην περίπτωση μας το ISIS), να έχει φυσική και ψυχική²²³ ισχύ, ώστε να δύναται να δρα για την επίτευξη των στρατιωτικών στρατηγικών του σκοπών.

Αναφορικά με τα KB του ISIS, αυτά θεωρούμε πως είναι δύο.

Το πρώτο αφορά στο επίπεδο της υψηλής στρατηγικής και εντοπίζεται στην αφαιρετική σφαίρα της επίμονης θέλησής του για επίτευξη του θρησκευτικού-

²²³ Με την έννοια του σθένους

πολιτικού του οράματος. Το δεύτερο, στην ικανότητά του για ανάληψη και διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων, δηλαδή στην ένοπλη δύναμή του. Αυτή αποτελεί το KB του ISIS στο στρατιωτικό στρατηγικό επίπεδο (ΣΣΚΒ). Το γιατί το θεωρούμε ως τέτοιο, θα εξηγηθεί σε επόμενη ενότητα στο παρόντα κεφάλαιο.

4.1. ISIS και Υψηλή Στρατηγική

Η ενασχόλησή μας με την υψηλή στρατηγική του ISIS, δεν πρόκειται να επεκταθεί σε μία λεπτομερή ανάλυσή της, αφού άλλωστε δεν είναι και το κύριο ζητούμενο. Ωστόσο, καθώς η στρατιωτική στρατηγική είναι υποσύνολο της υψηλής, κρίνεται απαραίτητο, τουλάχιστον να αποτυπώσουμε τους εθνοθρησκευτικούς σκοπούς²²⁴ του ISIS. Και αυτό, διότι αφενός θα μας επιτρέψει να αντιληφτούμε καλύτερα τις επιδιώξεις του, αφετέρου θα αποτελέσουν τη γέφυρα μετάβασης και ανάλυσης των στρατιωτικών σκοπών στη στρατιωτική στρατηγική.

Το πρώτο τεύχος του περιοδικού *Dabiq*²²⁵ (Νταμπίκ) που εκδόθηκε τον Ιούλιο 2014 είναι αποκαλυπτικό ως προς τους εθνοθρησκευτικούς σκοπούς που καθορίζουν την υψηλή του στρατηγική. Στο τεύχος αυτό αναφερόταν τα στάδια - στόχους της *jihād* (τζιχάντ),²²⁶ που θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν προκειμένου να υλοποιηθεί ο μεγάλος πολιτικός σκοπός της οργάνωσης.

Τα στάδια - στόχοι είναι πέντε, όπως φαίνονται παρακάτω. Σε κάθε ένα από αυτούς, γίνεται εκτενέστερη ανάλυση και αναδεικνύεται όπου είναι δυνατό, οι τρόποι ή οι μέθοδοι με τους οποίους το ISIS προσπαθεί να τον εκπληρώσει· τα επονομαζόμενα στρατηγήματα.

- Hijrah (μετανάστευση)

Η εισροή ομοϊδεατών από το εξωτερικό για να πολεμήσουν στο πλευρό του ISIS και να εγκατασταθούν μόνιμα στο εσωτερικό του

²²⁴ Σε αντιστοιχία με τους εθνικούς σκοπούς για τα σύγχρονα κράτη

²²⁵ 'The Return of Khilafah', *Dabiq*, χ.χ., σελ. 34-41, <https://azelin.files.wordpress.com/2014/07/islamic-state-22dc481biq-magazine-122.pdf>.

²²⁶ Εννοείται η μικρή τζιχάντ, τόσο στην αμυντική, όσο και στην επιθετική της διάσταση. Η επιθετική μικρή τζιχάντ, που αποσκοπεί να εξαπλώσει το Ισλάμ κηρύσσεται μόνο από τον χαλίφη.

Ισλαμικού Κράτους. Αυτός ο στόχος είναι μία συνεχής απαίτηση για το ISIS.

- Το ISIS, τον παραπάνω στόχο, προσπαθεί και τα έχει καταφέρει με αξιοθαύμαστο τρόπο. Από την περίοδο που άρχισε τις επιθέσεις στις πόλεις στην ενδοχώρα των Σουνιτικών περιοχών τον Ιούνιο 2014, ξεκίνησε ταυτόχρονα μία εκστρατεία, εκμεταλλευόμενο τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και κυρίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προκειμένου να προτρέψει ομοϊδεάτες του να ενταχθούν στις τάξεις του. Μάλιστα μία σειρά από νέα περιοδικά του ISIS δημοσιεύονται και προωθούνται κυρίως στα Αγγλικά, αλλά και σε άλλες γλώσσες, όπως τα Γαλλικά, Γερμανικά, Ρωσικά και Αραβικά, κυκλοφορούν μαζί αποσκοπώντας να ενθαρρύνει ξένους τζιχαντιστές.
- Επίσης, στο ίδιο τεύχος του περιοδικού Dabiq, ενθάρρυνε όλους τους πιστούς Μουσουλμάνους να υποστηρίξουν το ISIS και να μεταναστεύσουν από τα σπίτια τους στο ισλαμικό κράτος.
- Φρόντισε να παρουσιάσει τη ζωή εντός του Ισλαμικού Κράτους ως ειδυλλιακή, σταθερή και ευημερούσα. Η εικόνα που μετέφερε επεδίωκε να εντυπωθεί ως θελκτική για να προσελκύσει εξειδικευμένους επαγγελματίες, ικανούς μαχητές και θρησκευτικές προσωπικότητες.²²⁷
- Jama' ah (εκκλησίασμα)
 Ενδυνάμωση της πίστης -Διδασκαλία της αληθινής πίστης - Οι πιστοί να προκαλέσουν χάος.
 - Το ISIS φροντίζει να χρησιμοποιεί στίχους του Κορανίου και hadiths (χαντίθ) από τις σημαντικότερες και πιο αξιόπιστες συλλογές. Αυτή η προσπάθεια είναι αξιοσημείωτη λόγω της μεταβολής στην αυθεντικότητα των Ισλαμικών

²²⁷ 'al-Hayāt Media Center presents a new issue of the Islamic State of Iraq and al-Shām's newsletter: "Islamic State News #1", *JIHADOLOGY: A clearinghouse for jihādī primary source material, original analysis, and translation service*, 31 Μάιος 2014, <http://jihadology.net/2014/05/31/al-%e1%b8%a5ayat-media-center-presents-a-new-issue-of-the-islamic-state-of-iraq-and-al-shams-newsletter-islamic-state-news-1/>.

hadiths. Στους αιώνες μετά την ίδρυση του Ισλάμ, χιλιάδες hadiths είχαν γράψει ψεύδη, κατασκευάζοντας τα λόγια και τις διδασκαλίες του Προφήτη. Σε απάντηση στην αβεβαιότητα που προέκυψε, μελετητές του Ισλάμ βαθμολόγησαν αυστηρά όλες τις hadiths από την αξιοπιστία των isnad τους ή την αλυσίδα μετάδοσης.²²⁸ Κάθε άτομο στην αλυσίδα είχε ελεγχθεί σε πολλαπλά ερωτήματα: αν ήταν ένας καλός μουσουλμάνος, αν θα μπορούσε να έχει αλληλεπιδράσει με τα άτομα που περιλαμβάνονται, ή αν είχαν μιλήσει ποτέ άσχημα για τους αυθεντικούς μελετητές. Οι δύο συγγραφείς με τις υψηλότερες βαθμολογίες, Ιμάμ Bukhari και ο Ιμπν αλ-Ηajjaj, ήταν γνωστοί ως sahihain, ή "δύο φωνές σε μια," και θεωρήθηκαν "Δεύτεροι σε σημασία μόνο στο Κοράνι."²²⁹ Το ISIS χρησιμοποιεί αποκλειστικά hadiths από την sahihain. Κάθε γνωστός στίχος ή μάθημα αποδεικνύει ένα σημείο σε μια λογική εξέλιξη που προσδιορίζει το ισλαμικό κράτος ως το αληθινό Χαλιφάτο, και τον Μπαγκντάντι με πλήρη θρησκευτική και πολιτική εξουσία. Οι απόψεις του ISIS δικαιολογούν την κυριαρχία του μέσω ενός στερεού σώματος θρησκευτικού υλικού. Στο ISIS δεν είναι διατεθειμένοι να διακινδυνεύσουν τη θρησκευτική πρόκληση από τους αντιπάλους. Ενώ οι κριτικοί θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν την ερμηνεία του χαντίθ του ISIS, δεν μπορεί να αμφισβητήσει το πραγματικό περιεχόμενο με το οποίο το ISIS δικαιολογεί την εξουσία του. Αυτή η διορατικότητα, καταδεικνύει ότι το στρατήγημα του περιοδικού Dabiq κυκλοφόρησε κυρίως ως εργαλείο για να δικαιολογήσει την θρησκευτική αρχή.

- ο Γηγενείς και νεοεισερχόμενοι από το πρώτο στάδιο-στόχο, αφού έχουν ενδυναμώσει την πίστη τους μέσω της διδασκαλίας, θα επωφεληθούν από τις αρχικά περιορισμένες

²²⁸ 'Hadith', Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Hadith>.

²²⁹ M. Ruthven, Islam: A Very Short Introduction, Very Short Introductions (OUP Oxford, 2012), σελ. 49,

επιθέσεις του ISIS και θα προκαλέσουν χάος με αποτέλεσμα την αρχή της κατάρρευσης των πολιτικών καθεστώτων σε Ιράκ και Συρία.

- Destabilize Taghut (αποσταθεροποίηση ειδωλολατρίας)

Διάσπαση των πολιτικών συνόρων σε Ιράκ και Συρία - Δημιουργία συνθηκών για εμφύλιο πόλεμο. Επιδίωξη αποσταθεροποίησης και ανατροπής των ειδωλολατρικών²³⁰ καθεστώτων.

- Το ISIS πρέπει επίσης να καθιερωθεί μόνιμα στη θέση των σύγχρονων κρατών. Το ισλαμικό χαλιφάτο δεν θα πραγματοποιηθεί, όσο το Ιράκ και η Συρία έχουν την ευκαιρία να ενδυναμωθούν και να επανέλθουν στην πρότερη πολιτική τους κατάσταση. Όχι μόνο το ISIS οφείλει να υπερασπιστεί το φυσικό του χώρο (με την έννοια των εδαφών που έχει καταλάβει και βρίσκονται υπό το έλεγχό του), αλλά πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι, τα κράτη του Ιράκ και της Συρίας θα πάντως να υπάρχουν.

- .Tamkin (εδραίωση)

Εδραίωση εθνοθρησκευτικού κράτους - χαλιφάτου.

- Το μήνυμα ότι το ISIS είναι πετυχημένο (συνέχεια από το 1^ο στάδιο-σκοπό), αποτελεί δομικό στοιχείο της υψηλής στρατηγικής του για την προοπτική στην μετά τον πόλεμο εποχή. Με την κατοχή εδαφών μεταξύ Ιράκ και Συρίας, του εξασφαλίζει τη δυνατότητα για την οικοδόμηση ενός εθνοθρησκευτικού κράτους, εντός μίας περιοχής που διεξάγεται πόλεμος στα σύνορά της. Από το μήνυμα της προοπτικής, εξαρτάται η επιβίωσή του. Στο όραμα του ISIS, όπως κοινοποιήθηκε μέσω του Dabiq, ο έλεγχος του εδάφους και η υλοποίηση διακυβέρνησης αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την δημιουργία της θρησκευτικής αρχής.

²³⁰ Με την έννοια ότι δεν ακολουθούν τους κανόνες του νόμου της Σαρία.

- Πρέπει να εξασφαλίσει και να αποδείξει ότι ο χώρος που περικλείει το κράτος του είναι ασφαλής ή ότι τουλάχιστον ότι έχει τη δυνατότητα να αποτρέψει αντίπαλες ένοπλες δυνάμεις να το κατακτήσουν.²³¹
- Επιπρόσθετα με την κλήτευση που είδαμε επίσης στο 1ο στάδιο, το ISIS επιθυμεί να συμπληρώσει εκ νέου την επικράτειά του με έναν τρόπο δημιουργίας υποστηρικτικού ελέγχου. Με την ισχυρή βάση υποστηρικτών, η οργάνωση ενισχύεται η ίδια στρατιωτικά και επεκτείνει τα μέτρα διακυβέρνησης ενισχύοντας τη βιωσιμότητα του νέου κράτους. Το αίτημα για Hijrah του 1ου σταδίου αποκαλύπτει πως το ISIS έχει πρόθεση να πετύχει στο Ιράκ και τη Συρία πριν από την επιδίωξη συνεχόμενων επεκτάσεων.
- Η πρόοδος στο εσωτερικό μέτωπο δεν απαιτεί μόνο την υποστήριξη των ξένων μαχητών, αλλά και τη συνεργασία των τοπικών ομάδων. Το ISIS επιδιώκει να κερδίσει την πίστη των αρχηγών των φυλών στο Ιράκ και τη Συρία, για να διατηρήσει από τη μία τον έλεγχο του εδάφους και από την άλλη να διευκολύνονται οι επιθέσεις στο Ιράκ και στη Συρία.
- Οι δραστηριότητες του ISIS σε όλο το Ιράκ και τη Συρία αποκαλύπτουν επίσης ότι, η οργάνωση ασχολείται με προγράμματα διακυβέρνησης, που καθορίζονται από τα δικαστήρια της Σαρία για την ενίσχυση της διανομής και της επιβολής του νόμου. Οι προσπάθειες αυτές υπογραμμίζουν την επιθυμία του ISIS για ένα λειτουργικό Χαλιφάτο εντός των ορίων των ελεγχόμενων του εδαφών. Η προσπάθεια αυτή απαιτεί πολιτικό και θρησκευτικό έλεγχο.²³²

²³¹ Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state', σελ. 12.

²³² 'The Return of Khilafah', σελ. 34-41.

- Δύο από τις τελευταίες στην αγγλική γλώσσα δημοσιεύσεις του οργανισμού με τον τίτλο *Dabiq*,²³³ προσδίδουν ιδιαίτερη διορατικότητα και αξίωση στις θρησκευτικές αρχές του ISIS με βάση τον πολιτικό έλεγχο. Η κύρια προσπάθεια αυτής της εκστρατείας ευαισθητοποίησης φαίνεται να είναι η εξήγηση για την ύπαρξη του χαλιφάτου. Παράλληλα, μέσα από αυτό δίνει μεγάλη προσοχή ώστε να εξασφαλίσει ότι οι θρησκευτικές του αιτιολογήσεις είναι ισχυρές²³⁴. Η παγκόσμια επέκταση του ISIS εξαρτάται και από την ικανότητα να αποσπάσει θρησκευτική νομιμοποίηση από αντίπαλες οργανώσεις όπως η Αλ Κάιντα, αποδεικνύοντας ότι η δική του μεθοδολογία είναι τόσο επιτυχημένη και πιο δικαιολογημένη.
- Khalifah (Χαλιφάτο)
Επέκταση της περιοχής του Χαλιφάτου και σύνδεση του με την ευρύτερη κοινότητα των μουσουλμάνων ανά τον κόσμο· την *Ummah* (Ούμμα). Αυτό θα επέλθει ύστερα από έναν παγκόσμιο πόλεμο.
 - Το στρατήγημα του περιοδικού, είναι κοινό σε όλους τους εθνοθρησκευτικούς στόχους της υψηλής στρατηγικής του. Για την εξάπλωση του χαλιφάτου ως χώρου και ως ιδέας, επιστρατεύεται αποσκοπώντας στην ενοποίηση του Ισλαμικού Κράτους, το οποίο εξαρτάται από το σχηματισμό μιας ισχυρής βάσης υποστηρικτών. Αποδεικνύεται ότι το ISIS δεν ψάχνει μόνο σε κοντινές περιοχές για υποστήριξη, αλλά έχει αναγάγει σε προσπάθεια παγκόσμιας εμβέλειας την προσέγγιση υποστηρικτών για την εξάπλωση του χαλιφάτου.

²³³ Το 1ο τεύχος κυκλοφόρησε ψηφιακά στις 5 Ιουλίου 2014, σε λιγότερο από ένα μήνα μετά την πτώση της Μοσούλης

²³⁴ Η αιτιολόγηση είναι αναδρομική αφού εξηγούν την ορθότητα του Χαλιφάτου αφού ήδη έχει ανακοινωθεί

4.2. ISIS και Στρατιωτική Στρατηγική

Στην υψηλή στρατηγική του ISIS, κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η στρατιωτική στρατηγική καθώς η επιδίωξη των σκοπών του στηρίζεται κυρίως στην στρατιωτική της ισχύ και ικανότητα των μαχητών της. Αποτελεί τον ισχυρότερο συντελεστή ισχύος που διαθέτει, χωρίς με αυτό να παραβλέπουμε ότι οι υπόλοιποι δεν συμβάλλουν στην επιδίωξη του σκοπού του (οικονομία, διπλωματία, πληροφορίες). Ο λόγος εδράζεται στο ότι, για την ικανοποίηση του πολιτικού του σκοπού, απαιτείται η κτήση και διατήρηση εδαφών, μέσα στα οποία θα θεμελιώσει το χαλιφάτο του. Η κατοχή εδαφών, αστικών περιοχών και πόλεων, επιτυγχάνεται μόνο μέσα από τη στρατιωτική δράση. Έτσι η στρατιωτική στρατηγική του έχει την προτεραιότητα.

Για τους ίδιους ακριβώς λόγους δικαιολογείται και ο ισχυρισμός-θεώρηση, γιατί η ένοπλη δύναμή του συνιστά το Στρατιωτικό Στρατηγικό Κέντρο Βάρους (ΣΣΚΒ) του ISIS. Είναι αυτή που έχει θέσει τις βάσεις και διαμορφώσει τις συνθήκες εκείνες, μέσω των στρατιωτικών νικών, για την επίτευξη του πολιτικού σκοπού, τόσο στο Ιράκ, όσο και στη Συρία.

Αναφορικά με την στρατιωτική στρατηγική του ISIS, θα προσπαθήσουμε να την προσδιορίσουμε σε σχέση με τους συνακόλουθους και αλληλοεξαρτώμενους στρατιωτικούς σκοπούς με τον πολιτικό του σκοπό και ποιες οι ενέργειές του για την υλοποίηση των. Επίσης θα ασχοληθούμε με τις στρατιωτικές μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιεί τα μέσα (στρατηγήματα). Κύριος τομέας εξέτασης θα είναι το τακτικό και επιχειρησιακό επίπεδο του πολέμου. Η πορεία μας προς την αποκάλυψη της στρατιωτικής στρατηγικής (στρατιωτικό στρατηγικό επίπεδο), «διέρχεται» από τα δύο αυτά χαμηλότερα επίπεδα για τους λόγους που αναλύθηκαν στο κεφάλαιο 3.1. (*«...οι δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του, διαδραματίζονται σε αλληλένδετα και ιεραρχικά επίπεδα. Το καθένα από αυτά τα επίπεδα θα πρέπει να έχει συμπληρωματικό ρόλο σε σχέση με τα άλλα...»*).

Το ISIS στην ευρύτερη περιοχή του Ιράκ και της Συρίας, αντιμετωπίζει στο έδαφος περισσότερους από ένα εχθρούς: τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας (ISF), τις Σιιτικές πολιτοφυλακές, τον Συριακό στρατό της κυβέρνησης, τον Απελευθερωτικό Στρατό της Συρίας, το Ισλαμικό Μέτωπο, τους Κούρδους Πεσμεργκά, τους Κούρδους του PKK και συνασπισμό άλλων τζιχαντιστικών

ομάδων. Ωστόσο, η πληθώρα των εμπολέμων δεν διαφοροποιεί τον τρόπο με τον οποίο το ISIS δρά στρατιωτικά. Όπως θα φανεί και αργότερα, ο λόγος είναι ότι τα διατιθέμενα μέσα και πόροι του για τη σχεδίαση και υλοποίησή της στρατιωτικής στρατηγικής του, είναι συγκεκριμένα και χρησιμοποιούνται σε όλο το φάσμα των στρατιωτικών του επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από τον αντίπαλο.

Το ISIS από τον Ιούνιο 2014 που το ISIS, επιτέθηκε και απέκτησε έλεγχο στην πόλη της Μοσούλης στο Ιράκ, προέβη σε εκτεταμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις, σε αστικά περιβάλλοντα στο Ιράκ, συμπεριλαμβανόμενες των πόλεων Κιρκούκ, Σαλάχ α- Ντίν, Ντιγκιάλα και στις επαρχίες της Ανμπάρ. Το ίδιο διάστημα επέκτεινε τις επιχειρήσεις του και στις πόλεις της Συρίας, όπως στην Ντέϊρ ε-Ζούρ και στο Κομπανί στα σύνορα Τουρκίας - Συρίας.

4.2.1 Στρατιωτικοί Στρατηγικοί Σκοποί

Σύμφωνα με τη Jessica Lewis McFate²³⁵ (Μάκφεϊτ) το ISIS επιδιώκει να εδραιώσει την παρουσία του με τον έλεγχο μεγάλων αστικών κέντρων, τα οποία εμπίπτουν στα εξωτερικά σύνορα των περιοχών που ελέγχει στρατιωτικά. Με την σταδιακή προσθήκη και άλλων πόλεων στο κατάλογό του και της επίτευξης διαρκούς και μονίμου ελέγχου αυτών, αποσκοπεί στην ολική κατάρρευση των κρατών της Συρίας και του Ιράκ. Σύμφωνα με το σχεδιασμό του, η σταδιακή και συστηματική κατάληψη και εδραίωσή του στις πόλεις, όπου οι πληθυσμοί είναι πολυάριθμοι, θα αποστείλει το μήνυμα ότι ένας μη κρατικός δρών, υπερισχύει των ενόπλων δυνάμεων των κρατών, δεν μπορούν να τις υπερασπιστούν και πως οι κυβερνήσεις τους είναι ανίκανες να παρέξουν την απαιτούμενη ασφάλεια. Η κατάρρευση όμως του κράτους δεν συνεπάγεται και την εξαφάνιση των πόλεων. Επιβιώνουν και μετασχηματίζονται σε «άγριες» πόλεις («feral cities»)²³⁶. Η Μοσούλη αποτελεί ένα τέτοια παράδειγμα.

Ο κατάληψη και η εδραίωση στις μεγάλες πόλεις, συνιστά έναν πρωτεύοντα στρατιωτικό σκοπό για το ISIS και αποτελεί συστατικό στοιχείο της στρατιωτικής

²³⁵ Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state', σελ. 13.

²³⁶ Ο όρος «feral city» είναι δανεισμένος από τον Richard Norton, εντοπίζεται στο βιβλίο του David Kilcullen «Out of the Mountains και αναφέρεται στο Pushpita Das, 'Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla', *Indian Foreign Affairs Journal* 9, τχ. 1 (1 Ιανουάριος 2014): 79.

του στρατηγικής, τόσο για τη διάλυση των δύο κρατών, όσο και για την χωρική του επέκτασή.

Στην προσπάθειά μας να παραθέσουμε συγκεντρωτικά τους εκτιμώμενους στρατιωτικούς σκοπούς στο πλαίσιο της στρατιωτικής στρατηγικής του ISIS στο Ιράκ και στη Συρία, αυτοί είναι οι εξής:²³⁷

- 1. Ο πρώτος αφορά στην επιβολή ελέγχου στο αστικό περιβάλλον στις Σουνιτικές περιοχές της ενδοχώρας του Ιράκ, οι οποίες συνδέονται με την ισχυρή παρουσία του ISIS στη Συρία και οριοθετούν τα εδάφη του Ισλαμικού Χαλιφάτου.**

Ο έλεγχος των πόλεων της Μοσούλης στο Ιράκ στα ανατολικά και της Ράκκα στη Συρία στα Δυτικά συνιστούσαν μία ζώνη κυριαρχίας για το ISIS από τον Σεπτέμβριο 2014 μέχρι και τον ίδιο μήνα του 2015. Ωστόσο, σήμερα αυτή η γραμμή επικοινωνίας έχει διακοπεί, μετά τις ήττες που έχει υποστεί και την απώλεια εδαφών. Όμως έχει ακόμα σχετική ελευθερία δράσης στην εν λόγω περιοχή για να υποστηρίξει μικρής κλίμακας επιχειρήσεις. Είναι δεδομένο πως αυτός ο στόχος είναι διαρκής και οποτεδήποτε οι συνθήκες το επιτρέψουν, το ISIS θα επιδιώξει να επανέλθει στην περιοχή για να αποκτήσει τον έλεγχο. Το «προπύργιο» θα λέγαμε, μεταξύ Μοσούλης και Ράκκα, είναι επίσης σημαντικό διότι, δίνει πρόσβαση στη συριακή πόλη Ντέιρ ε - Ζούρ για να χαράξει μία ευρύτερη ζώνη ελέγχου που συνδέει τις κοιλάδες των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη.

- 2. Ο έλεγχος υποδομών ζωτικής σημασίας που αυξάνει τον πλούτο και τη διεθνή επιρροή του ισλαμικού χαλιφάτου.**

Σ' ένα μέτωπο, όπου δρούσε πλήθος τζιχαντιστικών και αντάρτικων ομάδων, το ISIS διεξήγαγε το δικό του κατακτητικό πόλεμο για να καταλάβει στρατηγικές περιοχές πλούσιες σε πόρους, όπως είναι οι πετρελαιοπηγές, οι οποίες ήταν υπό την κατοχή μικρότερων αντάρτικων ομάδων και πολεμάρχων. Στην ανεξαρτησία του ISIS σε πόρους συνέβαλαν οι συμμαχίες του αλ

²³⁷ Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state', σελ. 13-14.

Μπαγκντάντι με τοπικές σουνιτικές φυλές για κοινή εκμετάλλευση των πόρων, ρυθμίζοντας την εξόρυξη και το λαθρεμπόριο πετρελαίου.

Η ικανότητα συνεργασίας με τους τοπικούς αρχηγούς των φυλών και να μην τους αντιμετωπίζει σαν κατακτημένο πληθυσμό αλλά σαν μέρος του πληθυσμού του υπό δημιουργία χαλιφάτου, επέτρεψε στο ISIS να αυξήσει το πλήθος των μαχητών και να ενισχύσει την πολιτική του νομιμοποίηση για τη δημιουργία του Χαλιφάτου. Συνεπώς ο στρατιωτικός σκοπός κατάκτησης εδαφών, στα οποία υπάρχουν υποδομές ζωτικής σημασίας, εξυπηρετούν το στόχο της υψηλής στρατηγικής για την εδραίωση και επέκτασή του, τόσο ως εδαφικά οχυρά, όσο και της νομιμοποίησης του με τη συναίνεση σε τοπικό επίπεδο.²³⁸

Κατά την προέλασή του στη Βαγδάτη, το καλοκαίρι του 2014, το ISIS διενήργησε επίθεση στο διυλιστήριο πετρελαίου του Μπαϊγί (το μεγαλύτερο στη χώρα). Παράλληλα, κινήθηκε προς το φράγμα της Χαντίθα στον ποταμό Ευφράτη, στο βορειοδυτικό Ιράκ, ενώ στη Συρία ελέγχει τα φράγματα στην Tabqa (Τάμπκα) και Tishreen (Τίρσιν). Η κατοχή των φραγμάτων, του δίνει τη δυνατότητα κατά το δοκούν, είτε να προκαλεί πλημμύρες, είτε ξηρασία με τη διακοπή της παροχής νερού.

3. Να δημιουργήσει μία ζώνη αποκλεισμού στο Ιρακινό Κουρδιστάν και τις μικτές εθνοτικές φυλές στις επαρχίες της Βαγδάτης, Ντιγιάλα και Μπαμπίλ, αποσκοπώντας να οριοθετήσει τα σύνορα του Ισλαμικού Χαλιφάτου με το Ιράν.

Μετά την πτώση της Μοσούλης (10-6-14), η στρατιωτική στρατηγική του ISIS έγινε πιο εμφανής. Στο πλαίσιο αυτό, δεν ήθελε και δεν θέλει σε καμία περίπτωση να προκαλέσει την ανάμιξη του Ιράν στον πόλεμο. Αυτό το γεγονός του επέβαλε την αναγκαιότητα να εξετάσει με ποιο τρόπο θα διαχειριστεί την απειλή της ανάμιξης του Ιράν, το οποίο ομολογουμένως συνιστά περιφερειακή δύναμη στην περιοχή. Το να δημιουργήσει συνθήκες για την πρόκληση εθνοσεχταριστικών συγκρούσεων στα σύνορα του Ιράκ και Ιράν, θα του

²³⁸ Napoleoni, *Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας*, σελ. 150-154.

προσδώσει την ευκαιρία για το σχηματισμό μίας ενεργής ζώνης αποκλεισμού με το Ιράν.²³⁹

4. Να διαλύσει πολιτικά το Ιράκ με το να καταφέρει να στερήσει από τη Βαγδάτη τη δυνατότητα να έχει η κυβέρνηση την έδρα της και να είναι μία πόλη προπύργιο για τον Σιιτικό πληθυσμό.

Η «Ζώνη της Βαγδάτης» είναι η κωδική ονομασία, που είχε αποδώσει ο Αλ Ζαρκάουι το 2006 για την κατάκτηση της Βαγδάτης. Το σχέδιο ήταν να απομονώσει την πρωτεύουσα με την απόκτηση ελέγχου των περιχώρων, τη λεγόμενη «ζώνη». Η δυνατότητα για την απευθείας επίθεση και κατάληψη της Βαγδάτης δεν προκρινόταν εξαιτίας της ισχυρής παρουσίας των Ιρακινών Δυνάμεων Δυνάμεων Ασφαλείας και την υποστήριξη των ΗΠΑ. Η «Ζώνη» ήταν χωρισμένη σε πέντε διακριτές περιοχές:²⁴⁰

- Στη νότια περιοχή, που περιελάμβανε τη βόρεια επαρχία Μπαμπίλ και τη νότια επαρχία Ντιγιάλα.
- Στη δυτική περιοχή, με την ανατολική επαρχία Ανμπάρ, τη Φαλούτζα και την περιοχή Τάρ Τάρ.
- Στη βόρεια περιοχή, που περιελάμβανε τη νότια Σαλαχαντίν και την πόλη Ταζί.
- Στα ανατολικά, με τις αγροτικές περιοχές της Βαγδάτης
- Την «υποζώνη» της Ντιγιάλα , με τις πόλεις της Μπακούμπα και Χάλις.

Από το 2006 έως το 2007, το ISIS είχε καταφέρει να επιτύχει τον σκοπό του, αλλά η επιχείρηση «Surge» το 2007 των Αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων, επανέκτησε τις περιοχές. Το 2014, με επικεφαλής πλέον τον σημερινό ηγέτη του ISIS, αλ Μπακνάντι, οι εν λόγω περιοχές ενσωματώθηκαν στα εδάφη του χαλιφάτου. Στις μέρες μας, μετά τη συντονισμένη πολεμική εκστρατεία του συνασπισμού δυνάμεων για την αντιμετώπιση του ISIS και την απώλεια πολλών

²³⁹ Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state', σελ. 17.

²⁴⁰ Bill Roggio, 'Analysis: ISIS, allies reviving 'Baghdad belts' battle plan', FDD's Long War Journal, http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/analysis_isis_allies.php.

εδαφών που κατείχε, ο έλεγχος των εδαφών έχει περιέλθει στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και στις Σιιτικές πολιτοφυλακές.

5. Να καταστήσει τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας μη ικανές για επιθετικές επιχειρήσεις εναντίον του ή δυνατόν να τις καταστρέψει.

Σε συνέχεια του πρώτου στρατιωτικού σκοπού, που αποσκοπεί στην εδραίωση στη Μοσούλη και Ράκκα και του τέταρτου, με τη δημιουργία της «Ζώνης της Βαγδάτης», το ISIS επιτυγχάνει τη δημιουργία εσωτερικών γραμμών επιχειρήσεων.²⁴¹ Η δημιουργία των γραμμών αυτών:

- Αναγκάζει τους αντιπάλους του στη διάσπαση των δυνάμεων τους.
- Του επιτρέπει να διεξάγει επιθετικές επιχειρήσεις σε πολλαπλές κατευθύνσεις.
- Του μεγιστοποιεί την ικανότητα να αντιδράσει, διατηρώντας την πρωτοβουλία κινήσεων.

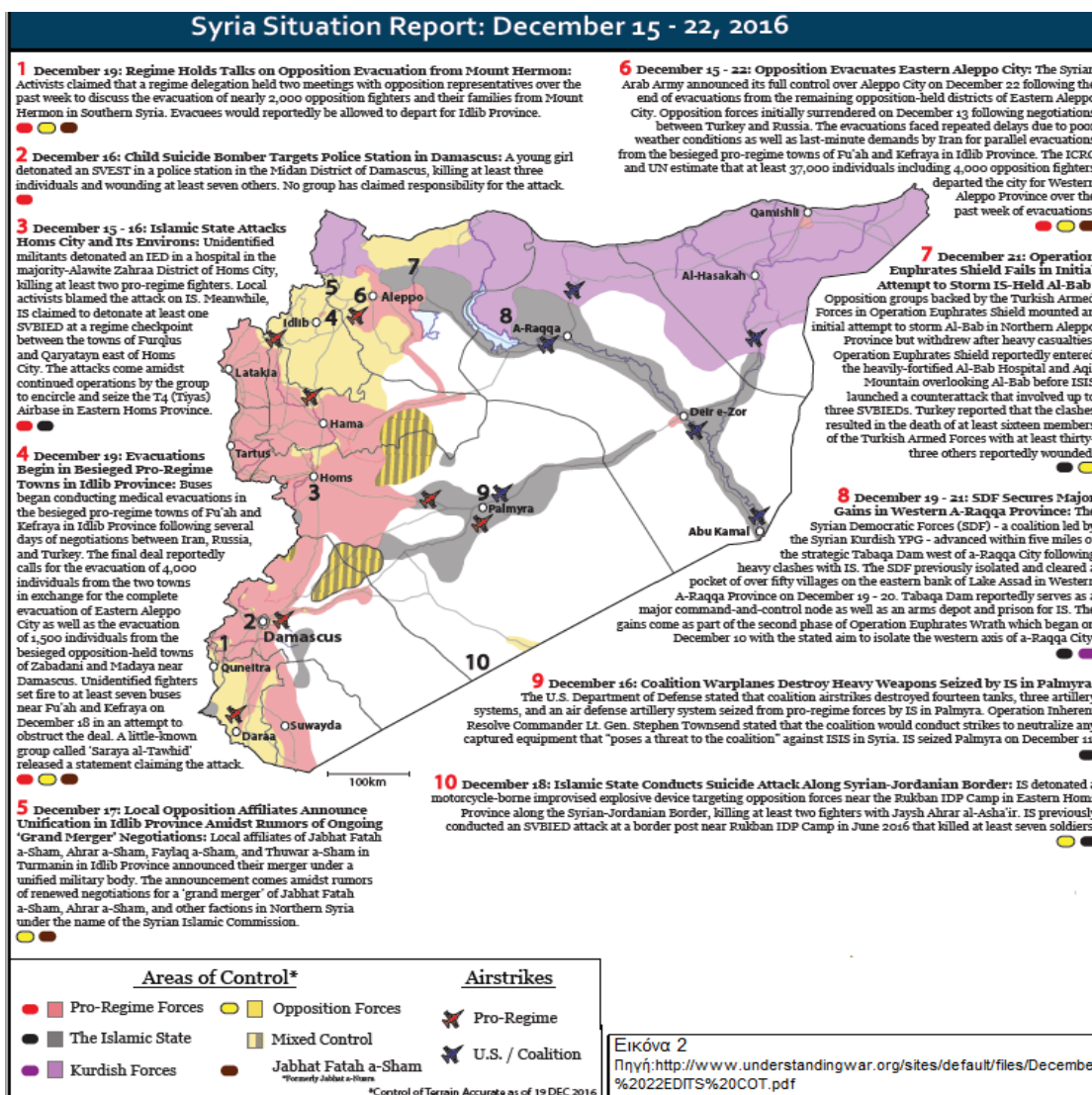
6. Να επιτύχει η κυβέρνηση της Συρίας να μην επανέλθει στην προηγούμενη κατάσταση νομιμότητάς της.

Η δυνατότητα του ISIS, να υπονομεύσει τις προσπάθειες για επαναφορά του συριακού καθεστώτος στις εποχές ομαλής λειτουργίας του, παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες σε σχέση με αυτή του Ιράκ, για τους παρακάτω λόγους:

²⁴¹ Μία δύναμη ενεργεί σε **εσωτερικές γραμμές (interior lines)** όταν οι επιχειρήσεις της αποκλίνουν από ένα κεντρικό σημείο. Κατά κύριο λόγο η δύναμη αυτή βρίσκεται μεταξύ των γραμμών επιχειρήσεων του εχθρού, συνεπώς η περιοχή στην οποία επιχειρεί είναι ολικώς ή μερικώς περικυκλωμένη από τον εχθρό. Οι εσωτερικές γραμμές ξεκινούν πάντα από μια κεντρική θέση και είναι πολύ μικρότερες από εκείνες της αντίπαλης δύναμης, που κινείται στην περιφέρεια. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν είναι δυνατότητα γρήγορης μετακίνησης και συγκέντρωσης δυνάμεων και οι μικρότερες γραμμές επικοινωνιών και εφοδιασμού. Δηλαδή, μια δύναμη που ενεργεί σε εσωτερικές γραμμές δύναται να συγκεντρώσει τις δυνάμεις της και να επιχειρήσει ταχύτερα από τον αντίπαλο. Συνέπεια αυτού είναι οι εσωτερικές γραμμές να ωφελούν μία ασθενέστερη δύναμη, καθώς της επιτρέπουν να μετατοπίζει την κύρια της προσπάθειά της ταχύτερα απ' τον αντίπαλο, αλλά και να συγκεντρώνει τις δυνάμεις της σε μια συγκεκριμένη περιοχή γρηγορότερα από αυτόν, επιτυγχάνοντας έτσι τοπική υπεροχή, παρά τη γενικότερη κατωτερότητά της.

- Ο μακρύς σε διάρκεια εμφύλιος πόλεμος, με την παρουσία πολλών δρώντων στην περιοχή, δεν το καθιστά ρυθμιστή και πρωταγωνιστή των εξελίξεων.
- Στρατιωτικά δεν αποτελεί την ισχυρότερη δύναμη, οπότε μία αντιμέτωπη στρατιωτική αντιπαράθεση, το φέρνει σε μειονεκτική θέση.
- Γεωγραφικά, δεν το ευνοεί, καθώς η πρωτεύουσα της Συρίας (Δαμασκός), προστατεύεται από ορεινούς όγκους στους οποίους ο συριακός στρατός έχει τον έλεγχο.

Ο σκοπός του ίσως να μπορεί να επιτευχθεί, παραμένοντας στις θέσεις που ήδη βρίσκεται, θέτοντας τις στρατιωτικές δυνάμεις του συριακού στρατού σε μία αμυντική θέση, διασπείροντάς τες. Εφαρμόζοντας δηλαδή σε παραλλαγή τη συνοριακή ζώνη αποκλεισμού όπως στη «Ζώνη της Βαγδάτης.»

7. Επέκταση του ισλαμικού χαλιφάτου σε περιοχές της βόρειας και κεντρική Συρίας.

Οι επιθέσεις που εξαπέλυσε για κατάληψη των πόλεων, αποκαλύπτει το συγκεκριμένο στρατιωτικό σκοπό του. Η προβολή της στρατιωτικής του παρουσίας και του ελέγχου που θέλησε να αποκτήσει στις απομακρυσμένες περιοχές της επαρχίας Ανμπάρ, όπως στην Rutba, (Ρούμπα), Nukhaib (Νακχέμπ) και στα σύνορα Ιορδανίας - Σαουδικής Αραβίας.²⁴² Ωστόσο η εδαφική του επέκταση εγκυμονεί κινδύνους, όσο ο στρατιωτικός σκοπός του για τη διάλυση του Ιρακινού κράτους δεν πραγματοποιείται.

4.2.2 Μέθοδος - Τρόπος Ενέργειας (Στρατήγημα)

Το ISIS είναι ικανό να εκτελεί τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του, τόσο σε επιχειρησιακό, όσο και σε τακτικό επίπεδο (έννοιες που συναντήσαμε στο τρίτο κεφάλαιο). Διακρίνεται για την ικανότητά του να σχεδιάζει, προσαρμόζει, και να ξεκινά σταδιακές επιχειρήσεις.²⁴³ Επίσης, καταφέρνει να προτεραιοποιεί τις κύριες προσπάθειές του και να κατανέμει το έμψυχο και άψυχο υλικό στα μέτωπα που επιχειρεί.²⁴⁴ Αυτή η κρίσιμη ικανότητα βασίζεται σε ένα πλήθος ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της διοίκησης και ελέγχου, υβριδικού πολέμου και ελιγμών. Είναι σε θέση να αξιοποιήσει αυτές τις δυνατότητες καταλαμβάνοντας στρατιωτικές βάσεις και αστικές περιοχές στο Ιράκ και στη Συρία²⁴⁵, και να διεξάγει επιθέσεις σε πολλά μέτωπα διαδοχικά.²⁴⁶

Το ISIS διεξάγει αποκλειστικά ένα χερσαίο πόλεμο στο Ιράκ και στη Συρία, σε τρία διαφορετικά θέατρα επιχειρήσεων: στην έρημο, σε αστικές περιοχές και στις μεγάλες πόλεις.

²⁴² Lewis, 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state', σελ. 16.

²⁴³ ό.π. σελ. 17

²⁴⁴ Bill Roggio, 'ISIS holds military parade in Mosul', FDD's Long War Journal, http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/isis_holds_military_parade_in.php.

²⁴⁵ Jessica Lewis και Ahmed Ali, 'The Islamic State of Iraq and al-Sham Captures Mosul and Advances toward Baghdad', <http://iswiraq.blogspot.com/2014/06/the-islamic-state-of-iraq-and-al-sham.html>.

²⁴⁶ Jennifer Cafarella, 'ISIS's Second Front in Syria', 18 Ιούνιος 2014, <http://iswsyria.blogspot.com/2014/06/isiss-second-front-in-syria.html>.

4.2.2.1 Έρημος και «Τόξα Ελιγμού»

Στην ανοιχτή έρημο, το ISIS προτιμά έναν πόλεμο ελιγμού, ο οποίος του επιτρέπει να επιτίθεται από πολλαπλούς άξονες σε πόλεις που γειτνιάζουν με αυτή.

Οι έρημοι στο βόρειο και δυτικό Ιράκ, αποτελούν τεράστιες ζώνες για εφαρμογή του ελιγμού επιτρέποντας την πρόσβαση σε πολλές από τις πόλεις του Ιράκ κατά μήκος των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη. Επιπρόσθετα, με τη χρήση της ερήμου για τη κίνησή του, του επιτρέπει να δημιουργεί γραμμές επικοινωνίας με γειτονικά μέτωπα συγκρούσεων και να κινείται μακριά από τους κύριους δρόμους, αποφεύγοντας κατά αυτόν τον τρόπο να έρχεται σε επαφή με τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας (ISF). Η ασφάλεια της ερήμου και οι σχετικά μεγάλες αποστάσεις από την πόλη της Βαγδάτης, όπου ήταν συγκεντρωμένη η κύρια δύναμη ISF, επέτρεψε στην κατάληψη το 2014 των πόλεων Ραμάντι (Ramadi) και Φαλούτζα (Fallujah). Το ίδιο συνέβη και με την περίπτωση της Μοσούλης. Η μεγάλη της απόσταση από τη Βαγδάτη, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα πρόσβασής της μέσω της ερήμου από το ISIS, δημιούργησε συνθήκες απομόνωσης. Η τρωτότητα αυτή ήταν αρκετή ώστε το ISIS να επιτεθεί γρήγορα και να καταλάβει την πόλη.

Από τον Ιούλιο 2013 και έπειτα το ISIS εισήλθε σε μία νέα φάση επιχειρησιακού σχεδιασμού. Συνένωσε τις δυνάμεις του που δρούσαν στην έρημο με τα τρομοκρατικά στοιχεία που δρούσαν στις αστικές περιοχές, προκρίνοντας τις επιθέσεις σε στρατιωτικούς στόχους και θέτοντας δεύτερες σε προτεραιότητα τις τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον πληθυσμών.

Οι αεροπορικές επιθέσεις του συνασπισμού και οι ιρακινές αντεπιθέσεις που ξεκίνησαν τον Μάιο 2015 και έπειτα, περιόρισαν την ελευθερία κινήσεων του ISIS στις ερήμους.

4.2.2.2 Αστικές Περιοχές «Διείσδυση - Εκκαθάριση - Εδραίωση»

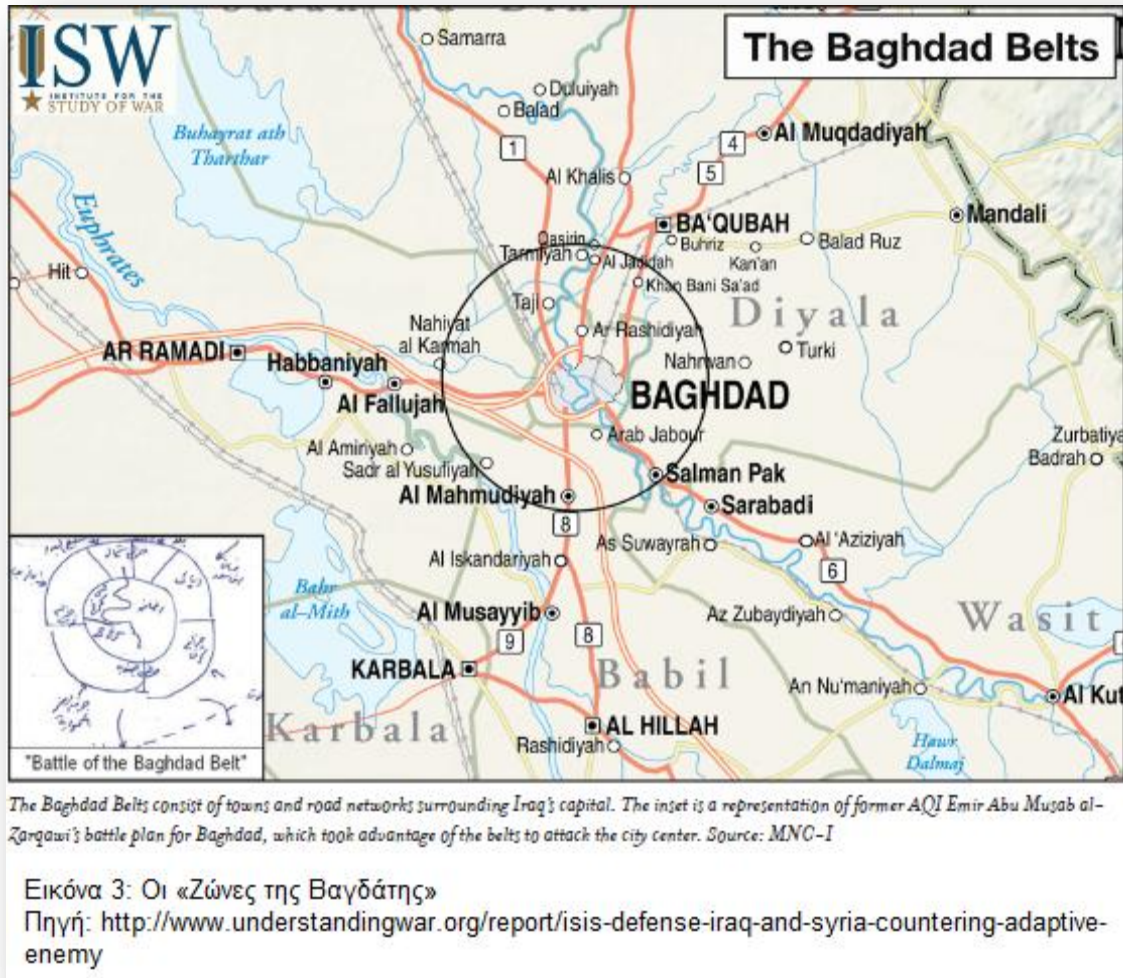
Η βασική τακτική του ISIS κατά τις επιθέσεις του στις αστικές περιοχές είναι ο αιφνιδιασμός. Συνίσταται σε μία γρήγορη από άποψη χρόνου εκτέλεσης επίθεση, προκαλώντας τις μέγιστες δυνατές απώλειες στον αντίπαλο και σπέρνοντας τον τρόμο σε αμυνόμενους και άμαχο πληθυσμό, χωρίς το ίδιο να

υποστεί μεγάλες απώλειες. Μετά τη «διδείσδυση» ακολουθεί η επιλεκτική-μερική «εκκαθάριση». Κατά το στάδιο αυτό εφαρμόζεται υπερβολική βία και συνοδεύεται από τη διάδοση φρικαλέων φωτογραφιών και εικόνων στα ηλεκτρονικά μέσα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ωστόσο η χρήση της ανείπωτης βίας δεν αρκεί να ερμηνευθεί μόνο ως παραλογισμός ή μίσος και εκδίκηση. Η φρικαλέα βία εργαλειοποιείται για να εξυπηρετήσει τον σκοπό της οικοδόμησης εντός του άστου, ενός στέρεου και «καθαρού» περιβάλλοντος. Αποσκοπεί στην τρομοκράτηση όσων αντιτίθενται στο ISIS, προκαλώντας έτσι τη φυγή τους φοβούμενοι των επιπτώσεων. Με αυτό τον τρόπο η πόλη αποκτά ομοιογένεια και εξασφαλίζει το επόμενο στάδιο, που είναι η «εδραίωση».²⁴⁷ Η βία της τρομοκρατίας ενάντια στους αντιτιθέμενους κατοίκους, εξυπηρετεί τον σκοπό του ελέγχου της αστικής περιοχής και την εδραίωση σε αυτή.

4.2.2.3 Οι «Ζώνες»

Το ISIS, το 2012-2013, πλησίασε στη Βαγδάτη μέσα από ένα δίκτυο προαστιακών δρόμων με τους οποίους συνδέονται οι γύρω πόλεις με την πρωτεύουσα της Βαγδάτης. Θα λέγαμε ότι σχημάτιζε ένα είδος δαχτυλιδιού, ή με άλλα λόγια ένα είδος υπερμεγέθους περιφερειακού δρόμου. Αυτό το δαχτυλίδι των δρόμων γύρω από Βαγδάτη είναι γνωστό ως οι «Ζώνες Βαγδάτης».

²⁴⁷ Metin Gurcan, 'ISIS MILITARY STRATEGY' (academia.edu, 2015), https://www.academia.edu/7632564/ISIS_MILITARY_STRATEGY.

Η χρήση τους από το ISIS, ουσιαστικά ήταν η εφαρμογή μίας ιδέας από την εποχή της αλ Κάϊντα του Ιράκ (AQI), η οποία είχε μετατρέψει το σχέδιο του Σαντάμ Χουσεΐν για την άμυνα της πόλης, σε ένα σχέδιο επίθεσης.²⁴⁸

Οι επιθέσεις από τις «Ζώνες», αντιπροσωπεύουν ένα τρόπο οργάνωσης σχεδίου μάχης γύρω από μια κύρια πόλη με τη χρήση διάσπαρτων μονάδων, άτυπης τακτικής και ελευθερίας ελιγμών για να κάμψουν τις βασικές άμυνες ενός συμβατικού εχθρού. Ο τρόπος εκδήλωσης των επιθέσεων περιελάμβανε κατά κύριο λόγο την έκρηξη οχημάτων - βόμβες εφοδιασμένα με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς (γνωστά ως VBIED).²⁴⁹ Από τις «Ζώνες», δινόταν η δυνατότητα στους μαχητές του ISIS, για ταχεία διείσδυσή τους στη Βαγδάτη για τη διενέργεια ενεδρών, δολιοφθορών και αιφνιδιαστικών επιδρομών.

²⁴⁸ Jessica Lewis McFate, 'The ISIS Defense in Iraq and Syria: Countering an Adaptive Enemy', MIDDLE EAST SECURITY (Washington: Institute for the Study of War., 2015), σελ. 16,

²⁴⁹ ό.π.

Το χαρακτηριστικό αυτών των επιθέσεων ήταν η συνεχής εξουθενωτική φθορά του συμβατικού ιρακινού στρατού. Οι μαχητές, καθώς δεν υπήρχε στο σχεδιασμό ο αντικειμενικός σκοπός για κατάληψη και διατήρηση περιοχής και εφόσον δεν υπήρχαν απώλειες, επέστρεφαν στις «Ζώνες».

4.2.2.4 Το ISIS σε Άμυνα

Η περίοδος που το ISIS, θα έπρεπε να επιδείξει την προσαρμοστικότητα του ευρισκόμενο στη θέση του αμυνόμενου, ταυτίζεται με την περίοδο που κατέβαλε μεγάλες πόλεις στο Ιράκ και στη Συρία., δηλαδή από τον Ιανουάριο του 2014 .

Ένα από τα πολλά μέσα άμυνας, -εκτός των καθαρά στρατιωτικών- που χρησιμοποιεί, αφορά στη χρήση των πολιτών και κατοίκων των πόλεων ως ανθρώπινες ασπίδες. Προτεραιότητα αποτελεί η διατήρηση των πόλεων που έχουν καταληφθεί Στην προσπάθειά του να προστατεύσει και να διατηρήσει τη φυσική επέκταση του χαλιφάτου, είναι διατεθειμένο να χρησιμοποιήσει όλες τις διαθέσιμες επιλογές. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που δεν είναι δυνατή η υπεράσπιση της πόλης, το ISIS προκαλεί το ίδιο καταστροφές σε αυτήν για να αρνηθεί τα οποιαδήποτε κέρδη (στρατιωτικά και πολιτικά) στους αντιπάλους του.

Μία άλλη από τις στρατηγικές επιλογές της, είναι η εγκατάλειψη της πόλης εφόσον δεν είναι δυνατόν να την υπερασπιστεί και να περιμένει την κατάλληλη ευκαιρία για να επανέλθει. Χαρακτηριστικό τελευταίο χρονικά παράδειγμα, αποτελεί η περίπτωση της πόλης της Παλμύρας στη Συρία.²⁵⁰

Τέλος, το ISIS εμφανίζεται να επιλέγει ταυτόχρονες επιθέσεις σε άλλες πόλεις, φράγματα, διυλιστήρια ως κίνηση περισπασμού, όταν προκύπτει η ανάγκη να υπερασπιστεί ένα συγκεκριμένο μέτωπο, αποδεικνύοντας ότι μπορεί να επιχειρήσει σε περισσότερους του ενός τόπους. Το στρατήγημα να επιτίθεται σε μέρη διαφορετικά από εκεί που δέχεται την επίθεση, συνιστά οργανωτική ευελιξία

²⁵⁰ Τα Νέα Online, 'Βέβαιος για την ανακατάληψη της Παλμύρας ο Ασαντ', *Τα Νέα Online*, 14 Δεκέμβριος 2016, <http://www.tanea.gr/news/world/article/5414466/bebaios-gia-thn-anakatalhps-hs-palmyras-o-asant/>.

και όχι αδυναμία, επιτρέποντας στο ISIS να επιβιώσει και να κερδίζει έδαφος την ίδια ώρα που το χάνει κάπου αλλού.²⁵¹

4.3 Οπλικά Μέσα

Σε αντίθεση με τους συμβατικούς στρατούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν οπλικά συστήματα και οχήματα που κατασκευάζονται σε εργοστάσια και αγοράζονται από τις περισσότερες φορές από άλλα κράτη, το ISIS δεν έχει αυτή τη δυνατότητα. Το πολεμικό υλικό του προέρχεται κυρίως από την αφαίρεσή τους από στρατιωτικές βάσεις και εφοδιαστικά κέντρα του Συριακού στρατού.²⁵² Επίσης πολλά προέρχονται από τον ιρακινό στρατό, τα συνοριακά φυλάκια, το λαθρεμπόριο όπλων και αυτοσχέδιες κατασκευές.

Εν συντομία, το οπλοστάσιο του απαρτίζεται από: φορητό ατομικό οπλισμό, αντιαρματικά όπλα, πυραυλικούς φορείς για επιθέσεις εδάφους - αέρος, άρματα μάχης, πυροβολικό. Επίσης, διαθέτει οχήματα-βόμβες εφοδιασμένα με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς (VBIED) και γιλέκα-βόμβες (SVEST) για αποστολές αυτοκτονίας. Επιπρόσθετα υποστηρίζεται από μηχανήματα, φορηγά, τεθωρακισμένα οχήματα, (Humvee), drones και διάφορα άλλα.²⁵³

²⁵¹ McFate, 'The ISIS Defense in Iraq and Syria: Countering an Adaptive Enemy', σελ. 29.

²⁵² 'ISIS Weapons Growing In Number, Sophistication: A Soviet, Balkan And American Mix, But The Group Can't Use All Of Them', *International Business Times*, 15 Αύγουστος 2014, <http://www.ibtimes.com/isis-weapons-growing-number-sophistication-soviet-balkan-american-mix-group-cant-use-all-1659176>.

²⁵³ Nance, *Defeating ISIS*, σελ. 384-385.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (αντί επιλόγου)

Το ISIS, σε πρώτο χρόνο επιδιώκει να διατηρήσει και να εξαπλώσει το χαλιφάτο του, συμπεριλαμβάνοντας όλα τα Μουσουλμανικά εδάφη και σε δεύτερο χρόνο να προκαλέσει και στο τέλος να νικήσει σε έναν «αποκαλυπτικό» πόλεμο όλους τους εχθρούς του Ισλάμ. Τον πολιτικό του στόχο προσπαθεί να τον εκπληρώσει διαλύοντας πολιτικά τα σύγχρονα κράτη που σχηματίστηκαν στο Μουσουλμανικό κόσμο στα χρόνια της νεωτερικότητας και ειδικότερα στη μετααποικιακή εποχή. Συγχρόνως, καταλαμβάνοντας όλο και περισσότερα εδάφη, να ενσωματώσει όλες τις Σαλαφικές-Τζιχαντιστικές οργανώσεις υπό τη σκέπη του.

Η κατοχή εδαφών, προϋποθέτει την κατάληψή τους και αυτό σημαίνει ότι απαιτείται μία ισχυρή στρατιωτική δύναμη η οποία θα δύναται να εκπληρώσει το στόχο αυτό. Όπως συναντήσαμε στο τέταρτο κεφάλαιο ο σκοπός αυτός είναι ένας από τους πρωταρχικούς στρατιωτικούς σκοπούς στο πλαίσιο της στρατιωτικής του στρατηγικής.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύθηκε εκτενώς η έννοια της στρατιωτικής στρατηγικής και αναφέρθηκαν κύριες ή αρχέτυπες στρατιωτικές στρατηγικές. Επίσης στο ίδιο κεφάλαιο και χωρίς να έχουμε εξαντλήσει το θέμα στο σύνολό του, παρουσιάστηκαν κάποιοι από τους βασικούς τύπου πολέμου, που η ιστορική αναλυτική μελέτη περί του πολέμου έχει αναδείξει.

Μέλημά μας στο παρόν τέταρτο και τελευταίο μέρος της εργασίας μας είναι να εντοπίσουμε και να αποτυπώσουμε, ποια η στρατιωτική στρατηγική του ISIS που έχει σχεδιάσει για την εξυπηρέτηση του πολιτικού του σκοπού.

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί είναι απλή -προσπαθώντας να εκφύγει της απλοϊκότητας-, και η συλλογιστική της βασίζεται στην παρακάτω λογική ακολουθία, απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποιές οι μέθοδοι και τρόπος ενέργειας (στρατηγήματα) που εφαρμόζει το ISIS στη διεξαγωγή των στρατιωτικών του επιχειρήσεων; (επιχειρησιακό επίπεδο πολέμου)
- Σε ποιόν τύπου πολέμου συναντώνται και αναγνωρίζονται αυτά;

- Ποιές στρατιωτικές στρατηγικές στο επιχειρησιακό επίπεδο πολέμου αντιστοιχούν στους συγκεκριμένους τύπους πολέμου;

Στη συνέχεια και σε συνδυασμό με τα όσα αναλύθηκαν και επεξηγήθηκαν στη σχετική ενότητα για τα επίπεδα πολέμου (κεφάλαιο 3.1), θα επιχειρηθεί σύνθεση και αθροιστική καταγραφή, αποσκοπώντας να εξαχθεί η εφαρμοζόμενη στρατιωτική στρατηγική στο στρατηγικό επίπεδο πολέμου.

Συνοψίζοντας τα όσα αναφέρθηκαν στα κεφάλαια 4.2.2.1 έως και 4.2.2.4, καταλήγουμε στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Στην ανοιχτή έρημο, το ISIS προτιμά έναν συμβατικό πόλεμο ελιγμού, εστιάζοντας στην κατάληψη των πόλεων και κατευθύνοντας την στρατιωτική του προσπάθεια κατευθείαν σε αυτή, χωρίς να μεσολαβεί ενδιάμεση εκπλήρωση κάποιου άλλου στρατιωτικού στόχου. Εδώ αναγνωρίζεται η άμεση προσέγγιση και σε επιχειρησιακό επίπεδο η στρατηγική της εκμηδένισης, ως απόρροια του συμβατικού πολέμου ελιγμού. Ωστόσο, η κατάληψη της κάθε πόλης συνιστά ένα μέρος της συνολικής του προσπάθειας. Όπως έχουμε προαναφέρει, ένας από τους στρατιωτικούς στρατηγικούς του σκοπούς, είναι η σταδιακή κατοχή και εδραίωση σε όσες περισσότερες περιοχές και εδάφη. Συνεπώς ο συμβατικός πόλεμος ελιγμού στο επιχειρησιακό επίπεδο, αποτελεί μέρος του συμβατικού πολέμου φθοράς σε στρατηγικό επίπεδο.
- Στις αστικές περιοχές η στρατιωτική δράση περιλαμβάνει το τρίπτυχο «διείσδυση - εκκαθάριση - εδραίωση». Στην περίπτωση αυτή, τόσο στο επιχειρησιακό, όσο και στο στρατηγικό σκέλος, κυριαρχεί η τρομοκρατία. Με αυτή αποβλέπει, τόσο στο να αποτρέψει αντίπαλες ομάδες να στραφούν εναντίον του, όσο και να πειθαναγκάσει τις ντόπιες κοινωνίες να συμπλεύσουν μαζί του. Η στρατιωτική στρατηγική που χαρακτηρίζει την τρομοκρατία και ασκεί το ISIS, είναι αυτή της αποτροπής και του πειθαναγκασμού.
- Στην περίπτωση των μεγάλων πόλεων και ειδικότερα σε αυτή της Βαγδάτης, η εφαρμογή των «ζωνών», εξυπηρετεί τη διεξαγωγή ανταρτοπολέμου και τρομοκρατίας. Με τον πρώτο παρενοχλεί και

εξουθενώνει σταδιακά τους αντιπάλους του, ενώ με την τρομοκρατία επιτυγχάνει τα όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση των αστικών περιοχών.

- Τέλος, η στρατιωτική στρατηγική που εφαρμόζει ευρισκόμενο σε άμυνα, είναι αυτή της εξουθένωσης. Υπερασπίζεται τις πόλεις του με διεξάγοντας ένα συνδυασμό συμβατικού πολέμου φθοράς των αντίπαλων επιτιθέμενων δυνάμεων, με παράλληλη χρήση μεθόδων ανταρτοπολέμου. Η συνδυασμένη διεξαγωγή συμβατικού πολέμου και ανταρτοπολέμου για να αμυνθεί, με την ταυτόχρονη εκδήλωση επιθέσεων σε άλλες πόλεις, ώστε να αποδυναμώσει τη συγκέντρωση δυνάμεων των αντιπάλων του, αποκαλύπτει την εφαρμογή της στρατιωτικής στρατηγικής της εξουθένωσης.

Συγκεντρώνοντας τα παραπάνω, προκύπτει ο παρακάτω συγκεντρωτικός πίνακας τρία (3) που φαίνεται στην επόμενη σελίδα.

Μέθοδοι-Τρόποι Ενέργειας (Στρατηγήματα) του ISIS		Τύποι και Μορφές Διεξαγωγής Πολέμου				Στρατιωτικές Στρατηγικές					
		Επαναστατικός Πόλεμος				Εξολόθρευσης	Εξουθένωσης	Εκμηδένισης	Αποτροπής - Πειθαναγκασμού	Άμεση Προσέγγιση	Έμμεση Προσέγγιση
		2ο Στάδιο		3ο Στάδιο							
		Ανταρτοπόλεμος	Τρομοκρατία	Πόλεμος Φθοράς	Πόλεμος Ελιγμού						
ΣΥΝΟΛΟ						2	1	2	1	2	
Σε θέση Άμυνας						X					
«Ζώνες»	X	X				X		X		X	
Αστικές Περιοχές		X						X		X	
Έρημος-Τόξα Ελιγμών				X			X		X		

Πίνακας 3

Παρατηρούμε από τη μελέτη μας ότι, στην περίπτωση της στρατιωτικής στρατηγικής του ISIS, δεν αναδύεται ξεκάθαρα μία και μόνη στρατιωτική στρατηγική. Θα τολμούσαμε στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι, θα έπρεπε να μας γεννήσει προβληματισμό, αν από την ανάλυση που προηγήθηκε καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι το ISIS, εφαρμόζει μία και μοναδική στρατιωτική στρατηγική. Η μελέτη της ιστορίας των πολέμων, έχει καταδείξει ότι είναι πολύ σπάνιες οι περιπτώσεις που ένας στρατιωτικός δρών χαρακτηρίζεται από τη μονοδιάστατη στρατιωτική στρατηγική του. Οι ανάγκες και η πολυπλοκότητα του πολέμου, απαιτεί το συνδυασμό στις επιλογές της στρατιωτικής στρατηγικής και πολλές φορές την αλλαγή της.

Από την άλλη, όσον αφορά στο ISIS και όπως φαίνεται από τον πίνακα, καταλήγουμε στη διαπίστωση ότι, **η στρατιωτική στρατηγική της εξουθένωσης και του πειθαναγκασμού** συναντάται πιο συχνά στο στρατηγικό επίπεδο του πολέμου, ενώ αυτή της εκμηδένισης συναντάται πιο συχνά στο επιχειρησιακό επίπεδο. Ομοίως, η ευρεία έννοια της **έμμεσης προσέγγισης** φαίνεται ότι είναι η ακολουθητέα στρατηγική του ISIS, ως προκύπτουν αποτέλεσμα των τύπων πολέμου που διεξάγει.

Επίσης από την ανάλυση που προηγήθηκε και απεικονίσθηκε συνοπτικά στον σχετικό πίνακα τρία (3), εξάγεται και ένα επιπλέον συμπέρασμα ως προς τον τύπο πολέμου που διεξάγει το ISIS. Είναι αυτός του επαναστατικού πολέμου, στο δεύτερο και τρίτο στάδιο του ταυτόχρονα και αυτό εξηγείται από το ότι την τελευταία τριετία, το ISIS διεξάγει και τις τρεις μορφές πολέμου που χαρακτηρίζουν τον επαναστατικό πόλεμο: τρομοκρατία, ανταρτοπόλεμο και συμβατικό πόλεμο.

Στην παρούσα χρονική περίοδο (τέλη 2016, αρχές 2017) το ISIS έχει βρεθεί σε μία θέση άμυνας, έχοντας να αντιμετωπίσει εναντίον του ένα σύνολο δυνάμεων. Κυριότεροι αντίπαλοί του είναι οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας συνεπικουρούμενες από αέρος από τις ΗΠΑ, οι Κούρδοι Πεσμεργκά, οι δυνάμεις του PKK και η Ρωσία. Πάραυτα, όπως είδαμε στην ενότητα «Το ISIS σε Άμυνα», εφαρμόζει μία ενεργητική ως και επιθετική άμυνα, προκειμένου να εξασφαλίσει την επιβίωσή του. Στην περίπτωση όμως, που αυτό δεν επιτευχθεί ο ασκούμενος έλεγχος που έχει επιτύχει μέχρι τώρα σε αστικές περιοχές και πόλεις, θα καταρρεύσει και απομένει να προβλέψουμε πως θα αντιδράσει.

Όπως είχε δηλώσει και ο Μοχάμεντ αλ Αντνάνι (εκπρόσωπος του ISIS μέχρι το θάνατό του σε αεροπορική επιδρομή των ΗΠΑ, στις 30 Αυγούστου 2016) , «*οι επαναστάτες δεν έχουν άλλη επιλογή, όταν έχουν να αντιμετωπίσουν ασφυκτική πίεση, από το να οπισθοχωρήσουν και να ξαναπολεμήσουν σε άλλα μέρη και σε άλλες χρονικές στιγμές*».²⁵⁴ Η δήλωση αυτή μας διαφωτίζει ότι το ISIS θα αποτραβηχτεί, συρρικνωμένο ίσως, εντός της ενδοχώρας του Ιράκ και της Συρίας. Σε ποιά κατάσταση όμως;

Την απάντηση μας τη δίνει η ίδια η θεωρία του επαναστατικού πολέμου και δεν είναι άλλη από την επιστροφή του αποκλειστικά στο δεύτερο και πολύ πιθανότερο στο πρώτο στάδιο αυτού, ανακυκλώνοντας τη διαδικαστική διαδρομή μέχρι να επανέλθει στο τρίτο στάδιο, έχοντας μάθει από τα λάθη του και να καταστεί ένας ισχυρότερος αντίπαλος.

²⁵⁴ Whiteside, 'New Masters of Revolutionary Warfare: The Islamic State Movement (2002-2016)', σελ. 16.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Αλχαζίδης, Νικόλαος. 'Η αξία της αρχής της επιμελητείας πολέμου ως βασικός στρατηγικός στόχος, σύμφωνα με τις στρατηγικές θεωρίες των Ομήρου στην Ιλιάδα, Sun Tzu και Clausewitz.' Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016. <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18713/6/AlchazidisNikolaosMsc2016.pdf>.
- Ανδριανόπουλος, Ανδρέας. 'Το πρόβλημα με το Ισλάμ'. *Foreign Affairs, The Hellenic Edition*, 1 Μάρτιος 2016. <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70718/andreas-andrianopoylos/to-problima-me-to-islam>.
- Η Αγία Γραφή*. Τ. Παλαιά Διαθήκη. Αθήνα, 2003. Ελληνική Βιβλική Εταιρεία.
- Θουκυδίδης. *Θουκυδίδου Ιστορία*. Μετάφραση Ελευθέριος Βενιζέλος, 1932.
- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος. *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*. Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2008.
- Κουσκουβέλης, Ηλίας. *Διπλωματία και Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.
- . *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. ΣΤ'. Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2010.
- . *Θεωρία Διεθνών Σχέσεων: Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο*. Αθήνα: Ποιότητα, 2000.
- Κοφαχείλης, Βασίλειος. 'Πιθανολογώντας το τέλος του Ισλαμικού Κράτους!' *Liberal*, 13 Απρίλιος 2016. <http://www.liberal.gr/arthro/41964/amyna--diplomatia/2016/pithanologontas-to-telos-tou-islamikou-kratous.html>.
- Λίτσας, Σπυρίδων. *Πόλεμος και Ορθολογισμός. Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές*. Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2010.
- Μαυρόπουλος, Παναγιώτης. *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*. 2η. Αθήνα: Ιδιωτική, 2012.
- Online, Τα Νέα. 'Βέβαιος για την ανακατάληψη της Παλμύρας ο Ασαντ'. *Τα Νέα Online*, 14 Δεκέμβριος 2016. <http://www.tanea.gr/news/world/article/5414466/bebaios-gia-thn-anakatalhphsh-ths-palmyras-o-asant/>.
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος. *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική. 6ος-11ος αιώνας*. 2η. Αθήνα: Ποιότητα, 2000.
- Πλατιάς, Αθανάσιος. , *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη*. Εστία. Αθήνα, 1999.
- Πλάτων. *Πολιτεία*. Μετάφραση Γρυπάρης Ιωάννης. Τ. Α'. Β' τ. Ζαχαρόπουλος Ι., Χ.Χ.

- ‘Σαλαφισμός’. *Βικιπαίδεια*, 6 Ιανουάριος 2016. <https://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%A3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82&oldid=5624713>.
- Σαχίνογλου, Νικόλαος. ‘Η Ισχύς ως αντίδοτο για την αντιμετώπιση του συστημικού φόβου: θεωρητική προσέγγιση υπό το πρίσμα της θεωρίας του Πολιτικού Ρεαλισμού.’ Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2015. <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/18748>.
- ‘Abu Hamza al-Muhajir, Zarqawi’s Mysterious Successor (aka Abu Ayub al-Masri)’. *Council on Foreign Relations*. Ημερομηνία πρόσβασης 5 Ιανουάριος 2017. <http://www.cfr.org/iraq/abu-hamza-al-muhajir-zarqawis-mysterious-successor-aka-abu-ayub-al-masri/p10894>.
- ‘Abu Musab Al-Zarqawi’. *Wikipedia*, 5 Νοέμβριος 2016. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abu_Musab_al-Zarqawi&oldid=748013792.
- ‘al-Ḥayāt Media Center presents a new issue of the Islamic State of Iraq and al-Shām’s newsletter: “Islamic State News #1”’. *JIHADOLOGY: A clearinghouse for jihādī primary source material, original analysis, and translation service*, 31 Μάιος 2014. <http://jihadology.net/2014/05/31/al-%e1%b8%a5ayat-media-center-presents-a-new-issue-of-the-islamic-state-of-iraq-and-al-shams-newsletter-islamic-state-news-1/>.
- Arango, Tim, και Michael R. Gordon. ‘Iraqi Insurgents Secure Control of Border Posts’. *The New York Times*, 23 Ιούνιος 2014. <https://www.nytimes.com/2014/06/24/world/middleeast/sunni-militants-seize-crossing-on-iraq-jordan-border.html>.
- Archick, Kristin, Belkin, Paul, Blanchard, Christopher M, Humud, Carla E, και Mix, Derek E. ‘European Fighters in Syria and Iraq: Assesments, Responses, and Issues for the U.S.’ *International Journal of Terrorism & Political Hot Spots* 10, τχ. 1 (2015): 1–44.
- Armanios, Febe. ‘The islamic traditions of wahhabism and salafiyya’. Congressional Information Service, Library of Congress, 2003. <http://fas.org/irp/crs/RS21695.pdf>.
- Bahney, Benjamin, Howard J Shatz, Carroll Ganier, Renny McPherson, και Barbara Sude. *An Economic Analysis of the Financial Records of al-Qa’ida in Iraq*. Santa Monica: Rand Corporation, 2010.
- Barnard, Anne. ‘Opposition in Syria Is Skeptical of U.S. Airstrikes on ISIS’. *The New York Times*, 29 Σεπτέμβριος 2014. <https://www.nytimes.com/2014/09/30/world/middleeast/opposition-in-syria-is-skeptical-of-strikes.html>.
- Bartholomees, J.B., επιμ. *Theory of War and Strategy*. 4th έκδ. T. I. U.S. Army War College, 2010.

- Basma Atassi. 'Qaeda chief annuls Syrian-Iraqi jihad merger - Al Jazeera English'. *Al Jazeera*, Jyne 2013. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/06/2013699425657882.html>
- 'BBC NEWS | Middle East | Al-Qaeda in Iraq names new head'. Ημερομηνία πρόσβασης 13 Νοέμβριος 2016. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5073092.stm.
- Beaufre, Andre. *Εισαγωγή στη Στρατηγική*. Μετάφραση Παναγιώτης Μαυρόπουλος. Αθήνα: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, 2015.
- Bloch, M. *Strange Defeat*. Norton paperback. Norton, 1999.
- Bowdish, Randall G. 'Military strategy: theory and concepts'. Dissertation, University of Nebraska - Lincoln, 2013.
- Bull, Hedley. 'Strategic Studies and its Critics'. *World Politics* 20, τχ. 4 (1968): 593–605. doi:<https://doi.org/10.2307/2009685>.
- Burns, John F. 'Abu Musab al-Zarqawi, Leader of Al Qaeda in Iraq, Is Killed in U.S. Airstrike'. *The New York Times*, 8 Ιούνιος 2006. <http://www.nytimes.com/2006/06/08/world/middleeast/08cnd-iraq.html>.
- Cafarella, Jennifer. 'ISIS's Second Front in Syria', 18 Ιούνιος 2014. <http://iswsyria.blogspot.com/2014/06/isiss-second-front-in-syria.html>.
- Caris, Charles C, και Samuel Reynolds. 'ISIS governance in Syria'. Middle East Security. Washington, 2014.
- Carter, Joseph A, Shiraz Maher, και Peter R Neumann. '# Greenbirds: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks'. London: International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 22 Απρίλιος 2014.
- Clausewitz, Carl von. *On War*. Μετάφραση και επιμέλεια Michael Howard και Peter Paret. Michael Howard and Peter Paret. New Jersey: Princeton University Press, 1976.
- Cooper, Helene, και Eric Schmitt. 'ISIS Official Killed in U.S. Raid in Syria, Pentagon Says'. *The New York Times*, 16 Μάιος 2015. <http://www.nytimes.com/2015/05/17/world/middleeast/abu-sayyaf-isis-commander-killed-by-us-forces-pentagon-says.html>.
- Das, Pushpita. 'Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla'. *Indian Foreign Affairs Journal* 9, τχ. 1 (1 Ιανουάριος 2014): 79.
- Delbruck, H. *Warfare in antiquity*. Μετάφραση Walter J Renfro. History of the Art of War. Lincoln: University of Nebraska Press, 1990. https://books.google.gr/books?id=MP2k4rx-Q_UC.

- Department of Defense. 'Dictionary of Military and Associated Terms', 15 Φεβρουάριος 2016. http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp1_02.pdf.
- Ehab Zahriyeh. 'How ISIL became a major force with only a few thousand fighters'. *AlJazeera America*, 19 Ιούνιος 2014. <http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/19/isil-thousands-fighters.html>.
- Eikmeier, Dale C. 'Center of gravity analysis'. *Military Review Vol 84, Issue 4*, 2004, 2–5.
- Felter, Joseph, και Brian Fishman. 'Al-Qa'ida's Foreign Fighters in Iraq'. Social Sciences. West Point, New York: Combating Terrorism Center at West Point, 2008.
- . 'Al-Qa'ida's foreign fighters in Iraq: A first look at the Sinjar records'. New York West Point: Combating Terrorism Center, 19 Δεκέμβριος 2007.
- Fishman, Brian, Jacob Shapiro, Joseph Felter, Vahid Brown, και Peter Bergen. 'Bombers, Bank Accounts, & Bleedout. Al-Qa'ida's Road In and Out of Iraq'. Επιμέλεια Brian Fishman. Combating Terrorism Center, 22 Ιούλιος 2008. http://scholar.princeton.edu/sites/default/files/jns/files/sinjar_2_july_23.pdf.
- Ford, Andréa. 'A Brief History of Genocide'. *Time*, 9 Δεκέμβριος 2008. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1865217,00.html>.
- Graphics, FT Interactive. 'Isis control in Iraq and Syria: the battles mapped'. *Financial Times*. Ημερομηνία πρόσβασης 4 Νοέμβριος 2016. <http://ig.ft.com/sites/2014/isis-map/>.
- Grey, Colin. *Modern Strategy*. 1 edition. Oxford University Press, 1999.
- Gurcan, Metin. 'ISIS MILITARY STRATEGY'. academia.edu, 2015. https://www.academia.edu/7632564/ISIS_MILITARY_STRATEGY.
- 'Hadith'. *Encyclopedia Britannica*. Ημερομηνία πρόσβασης 1 Ιανουάριος 2017. <https://www.britannica.com/topic/Hadith>.
- Handel, M.I. *Masters of War: Classical Strategic Thought*. Taylor & Francis, 2000.
- Hashim, Ahmed S. 'The Islamic State: From al-Qaeda Affiliate to Caliphate'. *Middle East Policy* 21, τχ. 4 (2014): 69–83. doi:10.1111/mepo.12096.
- Hedley, Bull. *Η Αναρχη Κοινωνία*. Επιμέλεια Ηλίας Κουσκουβέλης. Μετάφραση Ηρακλεία Στροϊκού. Αθήνα: Ποιότητα, 2001.
- Heuser, Beatrice. *The Evolution of Strategy*. New York: Cambridge University Press, 2010.
- Hoffman, Frank G. *Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars*. Potomac Institute for Policy Studies, VA, 2007.

- 'How ISIS Works'. *The New York Times*, 16 Σεπτέμβριος 2014. <http://www.nytimes.com/interactive/2014/09/16/world/middleeast/how-isis-works.html>.
- Hubbard, Ben. 'ISIS Wave of Might Is Turning Into Ripple'. *The New York Times*, 5 Νοέμβριος 2014. <https://www.nytimes.com/2014/11/06/world/middleeast/isis-wave-of-might-is-turning-into-ripple.html>.
- 'IS Calls Muslims to Organize Pledges to Group in 2nd Issue of "Dabiq" | Periodicals | Articles'. *Intelligence Group*, 28 Ιούλιος 2014. <https://ent.siteintelgroup.com/Periodicals/isis-calls-muslims-to-organize-pledges-to-group-in-2nd-issue-of-dabiq.html>.
- 'ISIS Weapons Growing In Number, Sophistication: A Soviet, Balkan And American Mix, But The Group Can't Use All Of Them'. *International Business Times*, 15 Αύγουστος 2014. <http://www.ibtimes.com/isis-weapons-growing-number-sophistication-soviet-balkan-american-mix-group-cant-use-all-1659176>.
- 'Islamic State of Iraq and the Levant'. *Wikipedia*, 4 Νοέμβριος 2016. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Islamic_State_of_Iraq_and_the_Levant&oldid=747781270.
- Jacques Neriah. 'The Structure of the Islamic State (ISIS)'. *Jerusalem Center For Public Affairs*, 8 Σεπτέμβριος 2014. <http://jcpa.org/structure-of-the-islamic-state/>.
- Jeffrey, Pool. 'ZARQAWI'S PLEDGE OF ALLEGIANCE TO AL-QAEDA: FROM MU'ASKER AL-BATTAR'. *The Jamestown Foundation*, 30 Σεπτέμβριος 2007. https://web.archive.org/web/20070930180847/http://www.jamestown.org/publications_details.php?volume_id=400&issue_id=3179&article_id=2369020.
- Jehl, Douglas. 'THE STRUGGLE FOR IRAQ: THE BEHEADER; C.I.A. Says Berg's Killer Was Very Probably Zarqawi'. *The New York Times*, 14 Μάιος 2004. <http://www.nytimes.com/2004/05/14/world/struggle-for-iraq-beheader-cia-says-berg-s-killer-was-very-probably-zarqawi.html>.
- Kagan, Frederick, Kimberly Kagan, Jennifer Cafarella, Harleen GambHir, και Katherine Zimmerman. 'Al Qaeda and ISIS: Existential Threats to the U.S. and Europe'. *Destroying ISIS and Al Qaeda*. Washington: Institute for the Study of War., 2016. <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/PLANEX%20Report%201%20--%20FINALFINALFINAL.pdf>.
- Kakol, Kamil, και Kareem Fahim. 'Iraqi Kurds Are Joining Fight to Drive Islamic State From Kobani'. *The New York Times*, 28 Οκτώβριος 2014. <https://www.nytimes.com/2014/10/29/world/middleeast/pesh-merga-forces-isis-kobani.html>.

- Karen DeYoung, και Walter Pincus. 'Al-Qaeda in Iraq May Not Be Threat Here'. *Washington Post*, 18 Μάρτιος 2007. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/03/17/AR2007031701373_pf.html.
- Kennedy, Paul. 'Grand Strategies in War and Peace'. Στο *Grand Strategies in War and Peace*, επιμέλεια Ronald Rogowski, 87:261. *American Political Science Review*, 1993.
- Kirdar, MJ. 'Al Qaeda in Iraq'. Case Study. Homeland Security & Counterterrorism Program Transnational Threats Project. Washington: Center for Strategic & International Studies, 15 Ιούνιος 2011. https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/110614_Kirdar_AlQaedaIraq_Web.pdf.
- Lewis, Jessica, και Ahmed Ali. 'The Islamic State of Iraq and al-Sham Captures Mosul and Advances toward Baghdad'. Ημερομηνία πρόσβασης 2 Ιανουάριος 2017. <http://iswiraq.blogspot.com/2014/06/the-islamic-state-of-iraq-and-al-sham.html>.
- Lewis, Jessica D. 'Al-QAedA in irAQ resurgent'. *Middle East Security*. Washington: Institute for the Study of War., Σεπτέμβριος 2013.
- . 'The Islamic State: a counter-strategy for a counter-state'. Washington: Institute for the Study of War., Ιούλιος 2014.
- Lewis, Naphtali. 'Two Terminological Novelties'. *The American Journal of Philology* 81, τχ. 2 (1960): 186–88. doi:10.2307/292331.
- Liddell Hart, Basil Henry. *Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως*. Μετάφραση Κ Γεωργαντάς. Θεσσαλονίκη: Βανιάς, 1995.
- . *Strategy*. 2 Revised edition. Meridian. Plume, 1991.
- Mahnaimi, Uzi. 'Al-Qaeda planning militant Islamic state within Iraq - Times Online'. *The Sundays Times*, 24 Μάιος 2011. <https://web.archive.org/web/20110524071632/http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/iraq/article1782088.ece>.
- Mao Tse Tung. *Περί Ανταρτοπολέμου*. Μετάφραση Καμπούρης Μανούσος. Αθήνα: Επικοινωνίες, 2005.
- McFate, Jessica Lewis. 'The ISIS Defense in Iraq and Syria: Countering an Adaptive Enemy'. *MIDDLE EAST SECURITY*. Washington: Institute for the Study of War., 2015. <http://www.understandingwar.org/report/isis-defense-iraq-and-syria-countering-adaptive-enemy>.
- Michael Pizzi. 'In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand'. *AlJazeera America*, 30 Ιούνιος 2014. <http://america.aljazeera.com/articles/2014/6/30/islamic-state-caliphate.html>.
- Morgan, David. *The Mongols*. 1th έκδ. Oxford: Basil Blackwell, 1986.

- Morgenthau, Hans. *Politics Among Nations. The struggle for Power and Peace*. 1st έκδ. New York: Alfred a. knopf INC., 1948.
- Nance, Malcolm. *Defeating ISIS: Who They Are, How They Fight, What They Believe*. Delaware: Skyhorse Publishing, Inc., 2016.
- Napoleoni, Loretta. *Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας. Το Ισλαμικό Κράτος και οι Γεωπολιτικές Ανακατάξεις στη Μέση Ανατολή*. Μετάφραση Σώτη Τριανταφύλλου. Αθήνα: Πατάκης, 2015.
- Olidort, Jacob. 'Τι είναι ο Σαλαφισμός'; *Foreign Affairs, The Hellenic Edition*, 27 Νοέμβριος 2015. <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70599/jacob-olidort/ti-einai-o-salafismos>.
- Oxford University Press Staff. *The Oxford Essential Dictionary of the U.S. Military*. New York: Berkley Books, 2001. <https://books.google.gr/books?id=0TBCNQAACAAJ>.
- Pascale Combelles Siegel. 'Islamic State of Iraq Commemorates its Two-Year Anniversary'. *Combating Terrorism Center at West Point*, 15 Οκτώβριος 2008. <https://www.ctc.usma.edu/posts/islamic-state-of-iraq-commemorates-its-two-year-anniversary>.
- Pedlow, Gregory W. 'The Evolution of NATO Strategy, 1949-1969'. NATO, 1999. <http://www.nato.int/archives/strategy.htm>.
- 'Press Briefing by Press Secretary Josh Earnest - 8/7/2014'. *whitehouse.gov*, 7 Αύγουστος 2014. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/08/07/press-briefing-press-secretary-josh-earnest-872014>.
- Quivooij, Roman. 'The-Islamic-State.pdf'. Policy. Rajaratnam School of International Studies. Singapore: Nanyang Technological University, 26 Ιούνιος 2015. https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2015/07/PR150729_The-Islamic-State.pdf.
- Roggio, Bill. 'Analysis: ISIS, allies reviving 'Baghdad belts' battle plan'. *FDD's Long War Journal*. Ημερομηνία πρόσβασης 2 Ιανουάριος 2017. http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/analysis_isis_allies.php.
- . 'ISIS holds military parade in Mosul'. *FDD's Long War Journal*. Ημερομηνία πρόσβασης 2 Ιανουάριος 2017. http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/isis_holds_military_parade_in.php.
- . 'Targeting al Qaeda in Iraq's Network'. *Weekly Standard*, 13:26. <http://www.weeklystandard.com/targeting-al-qaeda-in-iraqs-network/article/20709>.
- Ruthven, M. *Islam: A Very Short Introduction*. Very Short Introductions. OUP Oxford, 2012.

- Sarah Almukhtar, Natasha Perkel, Archie Tse, και Karen Yourish. 'Where ISIS Is Gaining Control in Iraq and Syria'. *The New York Times*, 11 Ιούνιος 2014. <http://www.nytimes.com/interactive/2014/06/11/world/middleeast/isis-control-map.html>.
- Schelling, T.C., και Harvard University. Center for International Affairs. *Arms and Influence*. A Yale paperbound. New Haven: Yale University Press, 1966.
- Schmitt, Eric. 'In Battle to Defang ISIS, U.S. Targets Its Psychology'. *The New York Times*, 28 Δεκέμβριος 2014. <http://www.nytimes.com/2014/12/29/us/politics/in-battle-to-defang-isis-us-targets-its-psychology-.html>.
- Semple, Kirk, και Eric Schmitt. 'ISIS Keeps Up Pressure Near Baghdad as Iraqi Troops Hesitate'. *The New York Times*, 17 Οκτώβριος 2014. <https://www.nytimes.com/2014/10/18/world/middleeast/isis-keeps-up-pressure-near-baghdad-as-iraqi-troops-stumble.html>.
- Shy J., και Collier Th. *Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής: Από τον Μακιαβέλλι στην πυρηνική εποχή*. Μετάφραση Κατσάνης Ευάγγελος. Αθήνα: Εκδόσεις Τουρική, 2004.
- Strange, Joe. 'Centers of Gravity & Critical Vulnerabilities: Building on the Clausewitzian Foundation So That We Can All Speak the Same Language'. Perspectives on Warfighting. Quantico: Marine Corps University, 1996.
- Svechin, Alexandr. *Strategy*. East View Press, 1992.
- 'The Campaign for Mosul: ISIS Counterattacks in Kirkuk, October 21, 2016'. *Institute for the Study of War*, 21 Οκτώβριος 2016. <http://understandingwar.org/backgrounder/campaign-mosul-isis-counterattacks-kirkuk-october-21-2016>.
- 'The Return of the Khilafah'. *Dabiq*, Χ.Χ. <https://azelin.files.wordpress.com/2014/07/islamic-state-22dc481biq-magazine-122.pdf>.
- Thomas Joscelyn. 'Al Qaeda in Iraq, Al Nusrah Front emerge as rebranded single entity'. *FDD's Long War Journal*, 9 Απρίλιος 2013. http://www.longwarjournal.org/archives/2013/04/the_emir_of_al_qaeda.php.
- . 'Al Qaeda's general command disowns the Islamic State of Iraq and the Sham'. *FDD's Long War Journal*, 3 Φεβρουάριος 2014. http://www.longwarjournal.org/archives/2014/02/al_qaedas_general_co.php.
- U.S. Department Of Defense. *Dictionary Of Military Terms*. New York: Arco, 1988.
- U.S. Marine Corps. *Warfighting*. MCDP1. Washington: Department Of the Navy, 1997.
- Wallace, Sarah Almukhtar, Tim, και Derek Watkins. 'ISIS Has Lost Many of the Key Places It Once Controlled'. *The New York Times*, 18 Ιούνιος 2016.

<http://www.nytimes.com/interactive/2016/06/18/world/middleeast/isis-control-places-cities.html>.

Waltz, Kenneth N. *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*. Μετάφραση Κωνσταντίνος Κολιόπουλος. Βάρη Αττικής: Ποιότητα, 2011.

Weaver, Mary Anne. 'The Short, Violent Life of Abu Musab al-Zarqawi'. *The Atlantic*, Αύγουστος 2006. <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2006/07/the-short-violent-life-of-abu-musab-al-zarqawi/304983/>.

Whiteside, Craig. 'New Masters of Revolutionary Warfare: The Islamic State Movement (2002-2016)'. *Perspectives on Terrorism; Vol 10 No 4*, 10 Αύγουστος 2016.

Wight, Martin. *Διεθνής Θεωρία: Τα τρία Ρεύματα Σκέψης*. Μετάφραση Ηρακλεία Στροϊκού. Αθήνα: Ποιότητα, 1998.

'Will the jihadists overreach?' *The Economist*, 12 Οκτώβριος 2013. <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21587845-extremist-group-ruffling-feathers-including-those-its-islamist>.

Wood, Graeme. 'What ISIS Really Wants'. *The Atlantic*, Μάρτιος 2015. <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/>.

Wylie, J.C. *Military Strategy: A General Theory of Power Control*. Classics of sea power. Naval Institute Press, 1967. <https://books.google.gr/books?id=LpYWYCJge1kC>.

Zachary Laub. 'The Islamic State'. *Council on Foreign Relations*, 10 Αύγουστος 2016. <http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811>.

Zachary Laub, και Jonathan Masters. 'Islamic State in Iraq and Syria'. *Council on Foreign Relations*, 8 Αύγουστος 2014. <https://www.scribd.com/document/288153611/Islamic-State-in-Iraq-and-Syria-Al-Qaeda-in-Iraq-Council-on-Foreign-Relations-pdf>.

Zelin, Aaron. 'The War Between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement'. Research Notes. *The Washington Institute*, Ιούνιος 2014. <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-war-between-isis-and-al-qaeda-for-supremacy-of-the-global-jihadist>.